

Budapest,
2009. május 6.,
szerda

62. szám

Ára: 1395,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

2009. évi XXVI. törvény	A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyv módosításának kihirdetéséről	15784
2009. évi XXVII. törvény	Egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról	15784
99/2009. (V. 6.) Korm. rendelet	Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyes intézkedései esetén 2009. évben nyújtandó támogatási előleg fizetéséről szóló 91/2009. (IV. 22.) Korm. rendelet módosításáról	15795
5/2009. (V. 6.) ME rendelet	A keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos szervezet-irányítási jogköréről	15796
13/2009. (V. 6.) IRM rendelet	A XIV. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium költségvetési fejezethez tartozó egyes fejezeti kezelésű előirányzatok 2009. évi felhasználásának szabályairól	15796
5/2009. (V. 6.) KüM rendelet	Az állami vezetők külföldiapidíjáról	15800
53/2009. (V. 6.) AB határozat	Az Alkotmánybíróság határozata	15802
54/2009. (V. 6.) AB határozat	Az Alkotmánybíróság határozata	15819
55/2009. (V. 6.) AB határozat	Az Alkotmánybíróság határozata	15823
1064/2009. (V. 6.) Korm. határozat	A keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól	15828
19/2009. (V. 6.) KüM határozat	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya között az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékkjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2003. február 18-i 343/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtása egyszerűsítésének gyakorlati részleteiről szóló, 2008. november 27-én, Brüsszelben aláírt Közigazgatási Megállapodás kihirdetéséről szóló 291/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet 2–3. §-ának hatálybalépéséről	15828
20/2009. (V. 6.) KüM határozat	A Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a diplomata útlevéllel rendelkező állampolgáraik kölcsönös vízummentességéről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2009. évi XI. törvény 2. és 3. §-ának hatálybalépéséről	15829

II. Törvények

2009. évi XXVI. törvény

a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó

1989. évi Jegyzőkönyv módosításának kihirdetéséről*

(A Jegyzőkönyv módosítása a Magyar Köztársaság vonatkozásában 2008. szeptember 1-jén nemzetközi jogilag hatályba lépett.)

1. § Az Országgyűlés a védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyvnek a Madridi Unió Közgyűlése 38. ülésén, 2007. november 12-én elfogadott módosítását (a továbbiakban: a Jegyzőkönyv módosítása) e törvénnyel kihirdeti.

2. § A Jegyzőkönyv módosításának angol nyelven hiteles szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

„*Article 9sexies*

Relations Between States Party to both this Protocol and the Madrid (Stockholm) Agreement

(1) (a) This Protocol alone shall be applicable as regards the mutual relations of States party to both this Protocol and the Madrid (Stockholm) Agreement.

(b) Notwithstanding subparagraph (a), a declaration made under Article 5(2)(b), Article 5(2)(c) or Article 8(7) of this Protocol, by a State party to both this Protocol and the Madrid (Stockholm) Agreement, shall have no effect in the relations with another State party to both this Protocol and the Madrid (Stockholm) Agreement.

(2) The Assembly shall, after the expiry of a period of three years from September 1, 2008, review the application of paragraph (1)(b) and may, at any time thereafter, either repeal it or restrict its scope, by a three-fourths majority. In the vote of the Assembly, only those States which are party to both the Madrid (Stockholm) Agreement and this Protocol shall have the right to participate.”

„*9sexies Cikk*

A mind ebben a Jegyzőkönyvben, mind a Madridi Megállapodás stockholmi szövegében részes államok egymás közötti viszonya

(1) *a*) Kizárólag ez a Jegyzőkönyv alkalmazandó azon államok egymás közötti viszonyára, amelyek mind e Jegyzőkönyvnek, mind a Madridi Megállapodás stockholmi szövegének részesei.

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. április 20-i ülésnapján fogadta el.

b) Az *a*) pontban foglaltaktól eltérően a mind ebben a Jegyzőkönyvben, mind a Madridi Megállapodás stockholmi szövegében részes állam által e Jegyzőkönyv 5. cikke (2) bekezdésének *b*) pontja, 5. cikke (2) bekezdésének *c*) pontja vagy 8. cikkének (7) bekezdése szerint tett nyilatkozat nem hatályos a szóban forgó részes állam és olyan másik állam viszonyában, amely mind a Madridi Megállapodás stockholmi szövegének, mind e Jegyzőkönyvnek részese.

(2) A Közgyűlés a 2008. szeptember 1-jét követő három éves időszak elteltével felülvizsgálja az (1) bekezdés *b*) pontjának alkalmazását, és ezt követően bármikor – háromnegyedes szótöbbséggel – hatályon kívül helyezheti, illetve korlátozhatja annak hatályát. A Közgyűlés szavazásán csak azok az államok vehetnek részt, amelyek mind a Madridi Megállapodás stockholmi szövegének, mind ennek a Jegyzőkönyvnek a részesei.”

3. § (1) Ez a törvény a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az e törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke gondoskodik.

(3) A védjegyek nemzetközi lajstromozásáról szóló Madridi Megállapodáshoz kapcsolódó 1989. évi Jegyzőkönyvnek a Jegyzőkönyv módosításával egységes szerkezetbe foglalt, hiteles szövegét és annak magyar nyelvű hivatalos fordítását az igazságügyért felelős miniszter a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2009. évi XXVII. törvény

egyes iparjogvédelmi törvények módosításáról*

*A használati minták oltalmáról szóló
1991. évi XXXVIII. törvény módosításai*

1. § A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Hmtv.) 11. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A mintaoltalom tartamára évenként fenntartási díjat kell fizetni. A díj az első évre a bejelentés napján, a további évekre a bejelentés napjának megfelelő naptári napon előre esedékes. A mintaoltalom megadását megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a megadó határozat jogerőre emelkedésétől, a többi fenntartási díjat pedig az esedékességtől számított hat hónapos türelmi idő alatt is meg lehet fizetni.”

* A törvényt az Országgyűlés a 2009. április 20-i ülésnapján fogadta el.

2. § A Hmtv. 37. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje – a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel – a döntésnek a féllel, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.”

3. § A Hmtv. 42. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – a mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályait rendelettel megállapítsa.”

A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiajának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény módosításai

4. § A mikroelektronikai félvezető termékek topográfiajának oltalmáról szóló 1991. évi XXXIX. törvény (a továbbiakban: Toptv.) 23. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje – a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel – a döntésnek a féllel, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.”

5. § A Toptv. 25. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – a topográfia oltalmára irányuló bejelentés részletes alaki szabályait rendelettel megállapítsa.”

A szabadalmi ügyvivőkről szóló 1995. évi XXXII. törvény módosítása

6. § A szabadalmi ügyvivőkről szóló 1995. évi XXXII. törvény 40. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„40. § (1) Felhatalmazást kap a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben – rendelettel megállapítsa a szabadalmi ügyvivői vizsgára vonatkozó szabályokat.

(2) Felhatalmazást kap a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével,

a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszterrel, valamint a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben – rendelettel megállapítsa az iparjogvédelmi szakképzésre vonatkozó szabályokat.

(3) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – rendelettel meghatározza a bírósági eljárásban megállapítható szabadalmi ügyvivői költséget és a kirendelés ellátásának díját.”

A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény módosításai

7. § A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 22/A. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A kiegészítő oltalmi tanúsítvány tartamára évenként fenntartási díjat kell fizetni. A díj az alapszabadalom alapjául szolgáló szabadalmi bejelentés napjának megfelelő naptári napon előre esedékes. A tanúsítvány megadását megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a megadó határozat jogerőre emelkedésétől, a többi fenntartási díjat pedig az esedékességtől számított hat hónapos türelmi idő alatt is meg lehet fizetni.”

8. § Az Szt. 23. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A szabadalmi bejelentés közzétételét megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a közzétételtől, az államtitokként kezelt szabadalom és az átmeneti szabadalmi oltalom megadását megelőzően esedékessé vált fenntartási díjat a megadó határozat jogerőre emelkedésétől, a többi fenntartási díjat pedig az esedékességtől számított hat hónapos türelmi idő alatt is meg lehet fizetni.”

9. § Az Szt. 53. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, és egyidejűleg az 53. § a következő (6)–(13) bekezdésekkel egészül ki:

„(5) A Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke honvédelmi vagy nemzetbiztonsági érdekből – külön jogszabály szerinti eljárásban, a külön jogszabály rendelkezései szerint hatáskörrel rendelkező miniszter javaslata alapján – a szabadalmi bejelentést államtitokká minősítheti.

(6) Nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján a szabadalmi bejelentést a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke az (5) bekezdésben említett eljárás lefolytatása nélkül minősíti államtitokká.

(7) A bejelentő és a feltaláló betekintési vagy megismerési engedély hiányában is jogosult szabadalmi bejelentése megtekintésére, ha azt államtitokká minősítették.

(8) Ha a szabadalmi bejelentést államtitokká minősítették, azzal kapcsolatban az 56. §, illetve a X/A–X/B. fejezetek alapján nem közölhető hatósági tájékoztatás.

(9) Ha a szabadalmi bejelentést államtitokká minősíték, a minősítésre javaslatot tevő miniszter – a (10) bekezdésben foglalt kivétellel – köteles a bejelentővel a szabadalom megadását követő ésszerű határidőn belül az általa vezetett minisztérium – tárca nélküli miniszter esetén a Miniszterelnöki Hivatal – javára kizárólagos hasznosítási jogot biztosító hasznosítási szerződést kötni. A hasznosítási szerződés hatálya a szabadalmi oltalom lejártáig, illetve – ha ez a korábbi – az államtitokká minősítés megszűnéséig tart; a szabadalmi oltalom fenntartásáról a hasznosító gondoskodik. A hasznosítási engedély ellenében járó díjnak arányban kell állnia azzal a díjjal, amely a találmány tárgya szerinti műszaki területen kialakult licencforgalmi viszonyok között szokásos. A szerződésben ki kell kötni, hogy ilyen mértékű, meghatározott összegű díj jár akkor is, ha a hasznosító az adott esetben általában elvárható időn belül nem kezdi meg a hasznosítást. A díj a szabadalmast a bejelentés napja és a szabadalom megadása közötti időtartamra is megilleti.

(10) A (6) bekezdés alapján államtitokká minősített szabadalmi bejelentések esetében a (9) bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatók.

(11) Ahol nemzetközi szerződés ezt kifejezetten lehetővé teszi, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke a szabadalmi bejelentések (6) bekezdés szerinti államtitokká minősítését megelőzően felhívja a bejelentőt, hogy írásbeli nyilatkozatban mondjon le az államtitokká minősítésből eredő kártalanítási igényeiről. Ha a bejelentő ezekről nem mond le, vagy a felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol, a szabadalmi bejelentést visszavontnak kell tekinteni.

(12) A szabadalmi bejelentések (6) bekezdés alapján történő államtitokká minősítéséért a Magyar Állam csak akkor tartozik a bejelentőnek kártalanítással, ha az államtitokká minősítést a Magyar Állam kezdeményezte, ideértve azt az esetet is, ha a minősítés meghosszabbítását kérte vagy az Európai Atomenergia-közösségen kívüli bejelentés megtételét megakadályozta.

(13) Ha az államtitokká minősített szabadalmi bejelentést a Magyar Szabadalmi Hivatal elutasítja, a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke erről haladéktalanul értesíti a hatáskörrel rendelkező minisztert, egyúttal felkéri, hogy tegyen javaslatot az elutasított bejelentés tartalmát képező találmány államtitokká minősítésének megszüntetésére vagy a minősítés fenntartására. A Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke a hatáskörrel rendelkező miniszter javaslata alapján dönt a minősítés fenntartásáról vagy megszüntetéséről. A minősítés fenntartása esetén a Magyar Állam az államtitokká minősítés miatt a bejelentőnek kártalanítással tartozik.”

10. § Az Szt. 53/C. §-át megelőző alcím és az Szt. 53/C. §-a helyébe a következő alcím és rendelkezés lép:

„*Költségek és díjak*

53/C. § (1) Szabadalmi ügyben költségmentesség nem engedélyezhető.

(2) Az e törvényben szabályozott díjfizetési kötelezettségeken túlmenően szabadalmi ügyben külön jogszabályban meghatározott mértékű igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni – a külön jogszabályban megállapított részletes szabályok szerint – a következő kérelmekért is:

a) a módosítási, a határidő-hosszabbítási, az igazolási és az eljárás folytatása iránti kérelemért;

b) a jogutódlás, a jelzalogjog és a hasznosítási engedély tárgyában a tudomásulvételre irányuló kérelemért.”

11. § Az Szt. 53/D. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Elektronikus úton is be lehet nyújtani – az 57/A. §-ban szabályozott, valamint a 84/E. § (3) bekezdésében, a 84/H. § (3) bekezdésében és a 84/K. § (2) bekezdésében hivatkozott módon és feltételekkel –

a) a szabadalmi bejelentést;

b) az igénypont-közzétételi kérelmet és az igénypontok magyar nyelvű fordítását;

c) az európai szabadalom szövegének magyar nyelvű fordítását;

d) a b) és a c) pontban említett fordítás kijavítására irányuló kérelmet.”

12. § Az Szt. 84/C. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Magyar Szabadalmi Hivatalnál kell benyújtani az európai szabadalmi bejelentést, ha a bejelentő magyar állampolgár, illetve ha lakóhelye vagy székhelye belföldön van, kivéve, ha az európai szabadalmi bejelentés a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz legalább két hónappal korábban benyújtott olyan szabadalmi bejelentés elsőbbségét érvényesíti, amelyet a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke nem minősített államtitokká.”

13. § Az Szt. 84/E. §-ának (3) bekezdése a következő mondattal egészül ki:

„A kérelem és az igénypontok magyar nyelvű fordításának elektronikus úton való benyújtására megfelelően alkalmazni kell az 57/A. § rendelkezéseit.”

14. § Az Szt. 84/H. §-ának (3) bekezdése a következő mondattal egészül ki:

„A fordítás elektronikus úton való benyújtására megfelelően alkalmazni kell az 57/A. § rendelkezéseit.”

15. § Az Szt. 85. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje – a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel – a döntésnek a fellel, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.”

16. § Az Szt. a 109. §-át követően a következő alcímmel és 109/A–109/C. §-okkal egészül ki:

„A növényfajta-oltalomból eredő díjigény

109/A. § (1) A mezőgazdasági termelő – a hibridek és szintetikus fajták kivételével – a jogosult engedélye nélkül saját gazdaságában szaporítás céljából hasznosíthatja a betakarításból származó olyan terményt, amelyhez a (2) bekezdésben meghatározott növényfajokhoz tartozó, növényfajta-oltalom alatt álló növényfajta vetőmagjának vagy vetőgumójának (a továbbiakban együtt: vetőmag) saját gazdaságában való elvetésével jutott hozzá. E hasznosításra tekintettel – a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a jogosultat méltányos összegű díjazás illeti meg.

(2) Az (1) bekezdést a következő mezőgazdasági növényfajokra kell alkalmazni:

a) takarmánynövények:

1. csicscriborsó (*Cicer arietinum* L.);
2. sárga csillagfürt (*Lupinus luteus* L.);
3. lucerna (*Medicago sativa* L.);
4. takarmányborsó [*Pisum sativum* L. (partim)];
5. alexandriai here (*Trifolium alexandrinum* L.);
6. perzsa here (*Trifolium resupinatum* L.);
7. lóbab (*Vicia faba*);
8. lednek (*Vicia sativa* L.);

b) gabonafélék:

1. zab (*Avena sativa*);
2. árpa (*Hordeum vulgare* L.);
3. rizs (*Oryza sativa* L.);
4. madárköles (*Phalaris canariensis* L.);
5. rozs (*Secale cereale* L.);
6. tritikálé (*X Triticosecale* Wittm.);
7. búza (*Triticum aestivum* L. emend. Fiori et Paol.);
8. durumbúza (*Triticum durum* Desf.);
9. tönkölybúza (*Triticum spelta* L.);

c) burgonyafélék:

1. burgonya (*Solanum tuberosum*);

d) olaj- és rosnövények:

1. olajrepcé [*Brassica napus* L. (partim)];
2. réparepcé [*Brassica rapa* L. (partim)];
3. lenmag, kivéve rostlen (*Linum usitatissimum*).

(3) E törvény alkalmazásában

a) *saját gazdaság*: minden olyan gazdaság vagy birtokrész, amelyet a mezőgazdasági termelő ténylegesen növénytermesztésre használ, függetlenül attól, hogy az saját tulajdonában áll-e vagy azt más jogcímen használja;

b) *mezőgazdasági termelő*: az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet, aki vagy amely szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozik.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott díjfizetési kötelezettség nem terheli azt a mezőgazdasági termelőt, aki szántóföldi növénytermesztéssel 20 hektárnál, illetve burgonya esetében 1 hektárnál kisebb területen foglalkozik.

(5) Az e szakasz és a 109/B. § alapján fennálló jogokat a jogosultak önállóan vagy szervezetük útján gyakorolhatják. A jogosultak szervezete kizárólag azon tagjai, valamint azoknak az egyéb jogosultaknak a nevében járhat el, akik erre írásbeli meghatalmazást adtak a szervezetnek. Ha a jogosult valamely szervezet részére írásbeli meghatalma-

zást adott, a díjigény érvényesítése érdekében önállóan nem járhat el. A 109/C. § és a 114/C. § szerinti igények érvényesítése során a jogosultak szervezete által ellátható perbeli képviseletre a Pp. V. fejezetének szabályait kell alkalmazni.

(6) Az (1) bekezdésben meghatározott díjfizetési kötelezettség azon a napon keletkezik, amelyen a mezőgazdasági termelő a szántóföldön ténylegesen szaporítási célra fordítja a betakarított terményt.

(7) A díj mértékére és megfizetésére a jogosult és a mezőgazdasági termelő megállapodása az irányadó. A megállapodást a jogosultak – a termelői szervezetek tagjainak vonatkozásában – a mezőgazdasági termelők szervezeteivel is megkötethetik.

(8) A (7) bekezdés szerinti megállapodás hiányában

a) a díj alapja a jogosult által az adott növényfajta szaporítására ajánlott vetési mennyiségnek a mezőgazdasági termelő által – a 109/B. § (3) bekezdésének c) pontja alapján – megadott területnagyságra vetített mennyisége, mértéke pedig az érintett növényfajta legalacsonyabb szaporítási fokú fémzárolt vetőmagjának árába beépített, erre a mennyiségre vetített licencdíj mértékének 50%-a;

b) az eset körülményeihez képest ésszerű tartamú fizetési határidőt és a fizetés módját a jogosultnak a mezőgazdasági termelőhöz – közvetlenül vagy a mezőgazdasági termelőknek a címzettet képviselő szervezetén keresztül – intézett írásbeli felhívása határozza meg, a díjnak az a) pontban meghatározott mértékéről a jogosult e felhívásban tájékoztatja a mezőgazdasági termelőt.

(9) A jogosult kezdeményezésére az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium hivatalos lapjában évente, az adott növényfajta vetési időszakát megelőzően közzéteszi a növényfajtára vonatkozóan a (8) bekezdés a) pontja szerinti ajánlott vetési mennyiséget és a tömegességre vetített licencdíj-mértéket. A (7) bekezdésben foglalt eset kivételével a közzététel elmaradása kizárja a díjigény állami szerv útján való érvényesítését.

109/B. § (1) Ha az igényelt adatok szerepelnek a nyilvántartásában, a növénytermesztési hatóság a 109/A. § (1) bekezdése szerinti díjigény érvényesítése céljából – kérelemre, a költségek megtérítése ellenében, a jogosultság igazolása esetén – a következő adatokat bocsátja a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajokhoz tartozó, oltalom alatt álló növényfajta jogosultjának rendelkezésére:

a) a vetőmag-előállítással foglalkozó – a 109/A. § (4) bekezdésében meghatározott mezőgazdasági termelők körébe nem tartozó – mezőgazdasági termelőknél ellenőrzött, a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajokhoz tartozó, a jogosult javára oltalom alatt álló növényfajták neve, szaporítási foka és a szaporított mennyiség, valamint az érintett mezőgazdasági termelők neve és gazdaságuk címe;

b) a vetőmag-feldolgozók által feldolgozott, a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajokhoz tartozó,

a jogosult javára oltalom alatt álló növényfajták neve és a feldolgozott nyers vetőmag mennyisége.

(2) Ha az igényelt adatok szerepelnek a nyilvántartásban, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatási szerv a 109/A. § (1) bekezdése szerinti díjigény érvényesítése céljából – kérelemre, a költségek megtérítése ellenében, a jogosultság igazolása esetén – a következő adatokat bocsátja a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajokhoz tartozó, oltalom alatt álló növényfajta jogosultjának rendelkezésére:

a) a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajok termesztését bejelentő – a 109/A. § (4) bekezdésében meghatározott mezőgazdasági termelők körébe nem tartozó – mezőgazdasági termelők neve és gazdaságuk címe;

b) az a) pontban meghatározott mezőgazdasági termelő által használt termőterület nagysága, annak megjelölésével, hogy a teljes termőterületen belül az egyes növényfajokat milyen nagyságú területen hasznosítja.

(3) A 109/A. § (1) bekezdése szerinti díjigény érvényesítése céljából az a mezőgazdasági termelő, akiről az (1) bekezdés szerinti vagy egyéb adatok alapján valószínűsíthető, hogy a 109/A. § (1) bekezdése szerinti hasznosítást végzett, a jogosult részére – annak kérésére – a következő adatokat köteles a jogosult által meghatározott ésszerű határidőn belül rendelkezésre bocsátani:

a) a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott növényfajokhoz tartozó, a jogosult javára oltalom alatt álló növényfajták neve, amelyek betakarított terményét a saját gazdaságában szaporítás céljából hasznosította;

b) az a) pont szerinti növényfajták esetében az adott gazdasági évben vásárolt és hasznosított fémzárolt vetőmag mennyisége, fémzárzáma és annak megjelölése, hogy azt milyen nagyságú területen vetette el;

c) annak megjelölése, hogy az a) pont szerinti növényfajták betakarított terményét milyen nagyságú területen vetette el;

d) az a) pont szerinti növényfajták betakarított terményének a 109/A. § (1) bekezdése szerinti hasznosítás céljára való feldolgozását végző személy vagy személyek neve és címe.

(4) A 109/A. § (1) bekezdése szerinti díjigény érvényesítése céljából a vetőmag-feldolgozó – a jogosult írásbeli kérésére – köteles tájékoztatást adni a jogosult javára oltalom alatt álló, a 109/A. § (2) bekezdésében meghatározott valamely növényfajhoz tartozó növényfajta betakarított terményének az általa vetés céljára feldolgozott mennyiségéről, illetve azon személyek nevééről és címéről (székhelyéről), akik részére ezt a feldolgozási tevékenységet teljesítette.

(5) A (3) és a (4) bekezdésben meghatározott adatok rendelkezésre bocsátása az adott gazdasági évre, valamint az azt megelőző három gazdasági év közül azon egy vagy több évre nézve kérhető, amelyekre az adatokat a mezőgazdasági termelő korábban nem bocsátotta a jogosult rendelkezésére. A (3) bekezdés értelmében adatszolgáltatásra kötelezett mezőgazdasági termelő a vásárolt és hasznosí-

tott fémzárolt vetőmagnak a (3) bekezdés b) pontjában foglaltak szerinti mennyiségére vonatkozó adatszolgáltatását okiratokkal is alá kell, hogy támassza.

(6) A jogosult a (3) és a (4) bekezdés szerinti megkeresésében köteles megadni a nevét és a címét, valamint a javára oltalom alatt álló növényfajták megnevezését. A (3) bekezdés szerinti megkeresésben utalnia kell arra is, hogy milyen adatok alapján feltételezte azt, hogy a mezőgazdasági termelő a 109/A. § (1) bekezdése szerinti hasznosítást végzett. A mezőgazdasági termelő, illetve a feldolgozó kérésére a jogosultságot igazolni kell.

(7) A (3) és a (4) bekezdés szerinti megkeresést a jogosult a mezőgazdasági termelőkhoz vagy a vetőmag-feldolgozókhöz – erre irányuló megállapodás esetén – azok szervezetein keresztül is intézheti.

109/C. § (1) A jogosult a 109/B. § (3) és (4) bekezdésében meghatározott adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének teljes vagy részleges – ismételt felszólítás ellenére történő – elmulasztása, illetve valótlan adatok szolgáltatása esetén követelheti a 109/B. § (3) és (4) bekezdésében meghatározott adatok közlését, illetve az adatok helyesbítését.

(2) Ha a szolgáltatott adatok valódisága vitatott, a bizonyítás a mezőgazdasági termelőt terheli.”

17. § Az Szt. a 111. §-át követően a következő alcímmel és 111/A. §-sal egészül ki:

„A növényfajta-oltalom fenntartása

111/A. § (1) A növényfajta-oltalom tartamára évenként, külön jogszabályban meghatározott fenntartási díjat kell fizetni.

(2) A növényfajta-oltalom fenntartására és fenntartási díjára egyebekben a szabadalmi oltalom fenntartására és fenntartási díjára vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.”

18. § Az Szt. 114/C. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„114/C. § (1) A növényfajta-oltalom bitorlását követi el az, aki

a) az oltalom alatt álló növényfajtát jogosulatlanul hasznosítja;

b) a 109/A. § (1) bekezdésében meghatározott díjfizetési kötelezettségét nem teljesíti.

(2) A növényfajta és a növényfajta-oltalom bitorlására egyebekben a 34–36. §-ok rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

19. § (1) Az Szt. 115/E. §-ának (2) bekezdése a következő mondatral egészül ki:

„E törvényben vagy külön törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel az iparjogvédelmi oltalom fenntartásáért vagy megújításáért – külön jogszabályban megállapított mértékű – díjat kell fizetni. E díjak mértékét rendszeres időközönként felül kell vizsgálni. A felülvizs-

gálat során a (3) bekezdésben meghatározottakon kívül figyelembe kell venni az iparjogvédelmi rendszer működési költségeit, az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák sajátosságait, valamint az innováció iparjogvédelmi eszközökkel történő előmozdításának szempontjait is.”

(2) Az Szt. 115/E. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A Hivatal bevételeit képezik a (2) bekezdés szerinti igazgatási szolgáltatási, fenntartási és megújítási díjak, a Szellemi Tulajdon Világszervezete által igazgatott nemzetközi szerződések alapján a Hivatal által végzett hatósági tevékenységért járó díj, illetve részesedés, a Hivatal által nyújtott szolgáltatások ellenértéke, valamint az egyéb bevételek. E bevételeknek a Hivatal folyamatos és zavartalan működését biztosítaniuk kell.”

20. § Az Szt. hatodik része a következő XIV/D. fejezettel (115/M–115/S. §-okkal) egészül ki, és az Szt. jelenlegi 115/M–115/N. §-ainak számozása 115/T–115/U. §-okra változik:

„XIV/D. fejezet

A Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjaira, valamint az iparjogvédelmi oltalom fenntartásáért vagy megújításáért fizetendő díjakra vonatkozó közös szabályok

A fenntartási díjak megfizetése és az újra érvénybe helyezési kérelem díja

115/M. § (1) A szabadalmi, a növényfajta-oltalmi és használati mintaoltalmi fenntartási díjak, valamint a kiegészítő oltalmi tanúsítványok fenntartási díjai a hat hónapos türelmi idő első három hónapjában pótlékmentesen, negyedik hónapjától pedig ötven százalékos pótlékkal együtt fizethetők meg. A fenntartási díjat e pótlékkal együtt kell megfizetni abban az esetben is, ha a fenntartási díjat a hat hónapos türelmi idő elteltét követően, igazolási kérelem alapján fizetik meg.

(2) A szabadalmi és a növényfajta-oltalmi bejelentés közzétételét követő megosztása esetén a keletkező további bejelentésekre a megosztás folytán és a megosztást megelőző időpontban esedékessé vált fenntartási díjak megfizetése tekintetében a türelmi idő a megosztás tudomásulvételéről hozott határozat jogerőre emelkedésével kezdődik.

(3) A fenntartási díjat a türelmi idő kezdetét megelőző két hónapon belül is meg lehet fizetni.

Kedvezmények, mentesség és halasztás

115/N. § Az iparjogvédelmi eljárások igazgatási szolgáltatási díjaira, valamint a fenntartási és a megújítási díjakra – a 115/O. és a 115/P. §-ban foglalt kivételekkel – kedvezménynek és mentességnek nincs helye.

115/O. § (1) Ha a megfizetés időpontjában az oltalmi igény, illetve az oltalom jogosultja kizárólag maga a fel-

láló, a nemesítő, illetve a szerző, a szabadalmi bejelentési és kutatási, vizsgálati, valamint megadási díjaknak, továbbá a használati mintaoltalmi bejelentés, a növényfajta-oltalmi bejelentés, a formatervezési mintaoltalmi bejelentés, illetőleg a topográfia oltalmára irányuló bejelentés díjának az egynegyedét köteles megfizetni.

(2) Ha a megfizetés időpontjában a szabadalmi, a használati mintaoltalmi, illetve a növényfajta-oltalmi jogosult kizárólag maga a feltaláló, illetve a nemesítő, a szabadalmi, a használati mintaoltalmi, illetve a növényfajta-oltalmi fenntartási díjnak a felét köteles megfizetni.

(3) Ha a megfizetés időpontjában a formatervezési mintaoltalom jogosultja kizárólag maga a szerző, a mintaoltalom megújítására irányuló kérelem díjának a felét köteles megfizetni.

(4) Az (1)–(3) bekezdésekben meghatározott kedvezmények akkor illetik meg a feltalálót, a nemesítőt, illetve a szerzőt, ha a bejelentéssel kapcsolatban nem igényelték valamely külföldi bejelentés elsőbbségét, vagy ha az oltalom olyan bejelentésen alapul, amellyel kapcsolatban nem igényelték valamely külföldi bejelentés elsőbbségét.

(5) Az (1)–(4) bekezdésben foglalt rendelkezéseket alkalmazni kell akkor is, ha – több feltaláló, nemesítő, illetve szerző esetén – a feltalálók, a nemesítők, illetve a szerzők valamelyike az oltalmi igényéről, illetve az oltalomról feltalálótársa, nemesítőtársa, illetve szerzőtársa javára lemondott, továbbá, ha a feltalálók, a nemesítők, illetve a szerzők bármelyike helyébe az örököse lép.

115/P. § (1) A Magyar Szabadalmi Hivatal kérelemre a szabadalmi bejelentési és kutatási, vizsgálati, valamint megadási díjak, továbbá a növényfajta-oltalmi, a használati mintaoltalmi, a formatervezési mintaoltalmi és a topográfia-oltalmára irányuló bejelentés díja alól mentességet adhat, továbbá az elsőtől az ötödik évekre szóló szabadalmi, növényfajta-oltalmi és használati mintaoltalmi fenntartási díjak megfizetésére halasztást engedélyezhet, ha a természetes személy jogosult – kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán – azokat fedezni nem tudja; a halasztás alá eső fenntartási díjakat a hatodik évi fenntartási díjjal együtt kell megfizetni.

(2) Mentességre, illetve halasztásra az a természetes személy jogosult, aki igazolja, hogy jövedelme (munkabéren, nyugdíja, egyéb rendszeres pénzbeli juttatása) nem haladja meg a mindenkori kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegét, vagyona pedig – a szokásos életszükségleti és berendezési tárgyakon felül – nincs. Mentességben kell részesíteni – jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül – azt a személyt, aki rendszeres szociális segílyt kap.

(3) Kivételesen mentességet, illetve halasztást lehet engedélyezni akkor is, ha a (2) bekezdésben írt feltételek nem állnak fenn, de a Magyar Szabadalmi Hivatal a természetes személy egyéb körülményeinek figyelembevételével megállapítja, hogy a természetes személy és az általa eltartottak létfenntartása veszélyeztetett.

(4) A mentesség, illetve a halasztás iránti kérelemhez csatolni kell a kérelmező és a vele közös háztartásban élő, a Polgári Törvénykönyv szerinti közeli hozzátartozónak (a továbbiakban: közeli hozzátartozó) a harminc napnál nem régebbi munkáltatói jövedelemigazolását, illetve nyugdíjas esetén – a munkáltatói jövedelemigazolás helyett vagy mellett – az utolsó havi nyugdíjszelvényt (postai szelvényt) vagy a nyugdíj folyószámlára történő utalása esetén az utolsó havi bankszámlakivonatot.

(5) Ha a kérelmezőnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak munkajövedelemnek (nyugdíjjövedelemnek) nem minősülő jövedelme van (pl. ösztöndíj, szakképzéssel összefüggő juttatás, társadalombiztosítás alapján járó ellátás, munkanélküli járadék, egyéb rendszeres pénzbeli juttatás, vállalkozói kivét, ingatlan-bérbeadás, kamatjövedelem, árfolyamnyereség, osztalékjövedelem), akkor köteles az ezekről a jövedelmekről szóló postai szelvényt, bankszámlakivonatot, kiadási pénztárbizonylatot vagy egyéb, a jövedelem igazolására alkalmas dokumentumot csatolni.

(6) Ha a kérelmezőnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak nincs munkáltatója és nem nyugdíjas, valamint egyéb jövedelme sincs, akkor a kérelemben kell nyilatkozni e tényről.

(7) A (3) bekezdés alkalmazása érdekében a kérelmező a kérelmében a jövedelme (nyugdíja) igazolására alkalmas dokumentumon túl további olyan körülményeket is feltárhathat (katasztrófa helyzet, betegség stb.), amelyek alapján megállapítható, hogy a természetes személy és az általa elartottak létfenntartása veszélyeztetett.

(8) Ha a mentesség, illetve a halasztás iránti kérelmet hiányosan nyújtották be, a kérelmezőt fel kell hívni a hiányok kitűzött határidőn belül történő pótlására. A felhívásban a kérelmezőt figyelmeztetni kell, hogy a hiánypótlás elmaradása a kérelem elutasítását vonja maga után.

(9) A kérelmet el kell utasítani, ha az a hiánypótlás ellenére sem elégíti ki az (1)–(7) bekezdésekben meghatározott követelményeket. A kérelmet visszavontnak kell tekinteni, ha a kérelmező a felhívásra a kitűzött határidőben nem válaszol.

(10) A Magyar Szabadalmi Hivatalnak a mentesség, illetve a halasztás tárgyában hozott elutasító végzése ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, e végzés megváltoztatását az iparjogvédelmi eljárást befejező döntéssel szemben benyújtott megváltoztatási kérelemben lehet kérni.

Esedékesség

115/R. § (1) Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az iparjogvédelmi eljárásokban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak és a megújítási díjak a bejelentés napján, illetve a kérelem benyújtásának napján esedékesek.

(2) A fenntartási díj esedékességét e törvény, illetve külön törvény rendelkezései szerint kell megállapítani.

A díjfizetés elmaradásának következményei

115/S. § (1) Ha az iparjogvédelmi eljárásban nem fizeték meg a díjat, az ügyfelet – a (2) és a (3) bekezdésben

foglalt kivétellel – hiánypótlásra kell felhívni, illetve figyelmeztetni kell. Ennek eredménytelensége esetén a bejelentést, illetve a kérelmet el kell utasítani, illetve visszavontnak kell tekinteni, kivéve, ha jogszabály eltérő jogkövetkezményt, illetve a díjfizetés elmulasztása esetére eltérő eljárási szabályokat állapít meg.

(2) A fenntartási díj szabályszerű megfizetésének elmaradása – e törvény, illetve külön törvény rendelkezései szerint – az oltalom megszűnését eredményezi.

(3) A határidő-hosszabbítási, az eljárás folytatása iránti és az igazolási kérelmet mindaddig nem lehet benyújtottnak tekinteni, ameddig a kérelem díját meg nem fizetik.”

21. § (1) Az Szt. 118. §-ának (4)–(6) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(4) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendelettel megállapítsa az egyes iparjogvédelmi beadványok elektronikus úton való benyújtására vonatkozó részletes szabályokat.

(5) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – a szabadalmi bejelentés, az európai szabadalmi bejelentésekkel és az európai szabadalmakkal, illetve a nemzetközi szabadalmi bejelentésekkel összefüggő beadványok, valamint a növényfajta-oltalmi bejelentés részletes alaki szabályait rendelettel megállapítsa.

(6) Felhatalmazást kap a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével és az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben állapítsa meg a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárásokban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjaknak – az iparjogvédelmi eljárások és az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák sajátosságaira figyelemmel meghatározott – mértékét, valamint a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti iparjogvédelmi eljárásokban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak, illetve a fenntartási és a megújítási díjak kezelésére, nyilvántartására, visszafizetésére, továbbá a megfizetésük módjára vonatkozó részletes szabályokat.”

(2) Az Szt. 118. §-a a következő (8) bekezdéssel egészül ki:

„(8) Felhatalmazást kap a Magyar Szabadalmi Hivatal felett felügyeletet gyakorló miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével – rendeletben állapítsa meg az iparjogvédelmi oltalom fenntartásáért vagy megújításáért fizetendő díjaknak – az iparjogvédelmi rendszer működtetésének költségeire, az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák sajátosságaira, valamint az innováció iparjogvédelmi eszközökkel történő előmozdításának szempontjaira figyelemmel meghatározott – mértékét.”

*A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló
1997. évi XI. törvény módosításai*

22. § A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) 3. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ki van zárva a védjegyoltalomból a megjelölés, ha

a) az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Unió Egyezmény 6ter cikkének (1) bekezdésében felsorolt jelzések bármelyikéből áll, vagy azt tartalmazza, feltéve, hogy az ilyen jelzést az említett 6ter cikk (3) bekezdése szerint közölték;

b) olyan – az a) pontban nem szabályozott – jelvényből, jelképből vagy címerből áll, amelynek használatához közérdek fűződik, vagy ilyen jelvényt, jelképet vagy címert tartalmaz;

c) kizárólag valamely vallási vagy egyéb meggyőződést erőteljesen kifejező jelképből áll.”

23. § (1) A Vt. 46/C. §-át megelőző alcím helyébe a következő alcím lép:

„Költségek és díjak”

(2) A Vt. 46/C. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi szöveg jelölése (1) bekezdésre változik:

„(2) Az e törvényben szabályozott díjfizetési kötelezettségeken túlmenően védjegyügyben külön jogszabályban meghatározott mértékű igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni – a külön jogszabályban megállapított részletes szabályok szerint – a következő kérelmekért is:

a) a módosítási, a határidő-hosszabbítási és az igazolási kérelemért;

b) a jogutódlás, a jelzálogjog és a használati engedély tárgyában a tudomásulvétellel irányuló kérelemért.”

24. § A Vt. 76/E. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„76/E. § (1) Közösségi védjegybejelentés vagy közösségi védjegy átalakítására irányuló – a közösségi védjegyrendelet 109. cikkének (3) bekezdése alapján megküldött – kérelem alapján a Magyar Szabadalmi Hivatal a VII–IX. fejezetek rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával – a (2)–(5) bekezdésekben meghatározott feltételekkel – megindítja a védjegy lajstromozására irányuló eljárást.

(2) A bejelentési díjat [50. § (4) bek.] az (1) bekezdés szerinti kérelemnek a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz történő beérkezésétől számított két hónapon belül kell megfizetni.

(3) Az (1) bekezdés szerinti kérelem és mellékleteinek magyar nyelvű fordítását a kérelemnek a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz történő beérkezésétől számított négy hónapon belül kell a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtani. E fordítást a IX. fejezet rendelkezéseinek alkalmazásában az 50. § (5) bekezdése alapján benyújtandó fordításnak kell tekinteni.

(4) A Magyar Szabadalmi Hivatal az (1) bekezdés szerinti kérelem beérkezéséről – az 56. § (4) bekezdésében előírt figyelmeztetés megküldésével egyidejűleg – értesíti a kérelmezőt.

(5) A bejelentési napot, az elsőbbséget és a szenioritást a közösségi védjegyrendelet 108. cikkének (3) bekezdésével összhangban kell megállapítani. Az 50. § (3) bekezdését a közösségi védjegyrendelet 110. cikkének (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel kell alkalmazni.

(6) Közösségi védjegy átalakítására irányuló kérelem alapján az (1) bekezdés szerint megindult eljárásban – a bejelentési díj megfizetését és a (3) bekezdésben előírt fordítás benyújtását követően – a Magyar Szabadalmi Hivatal a közösségi védjegyet további vizsgálat nélkül e törvény alapján lajstromozza (64. §).

(7) A közösségi védjegybejelentés vagy a közösségi védjegy nemzeti védjegybejelentéssé való átalakítására irányuló kérelem vizsgálatára és az (1) bekezdés alapján megindult eljárásra egyebekben a VII–IX. fejezetek rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

25. § A Vt. 77. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje – a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel – a döntésnek a fellel, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.”

26. § A Vt. 104. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„104. § A szeszes italok földrajzi árujelzői akkor részesülhetnek oltalomban, ha azok a termékek, amelyeken a földrajzi árujelzőt használják, megfelelnek a külön jogszabály által meghatározott termék-leírásban foglalt feltételeknek is.”

27. § A Vt. 111. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A szeszes italokkal kapcsolatos földrajzi árujelző oltalmának megszűnését kell megállapítani, ha az ellenőrzésre kijelölt szerv a földrajzi árujelző használatában a termék-leíráshoz képest súlyos és másként nem orvosolható hiányosságokat állapít meg.”

28. § (1) A Vt. 113. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A földrajzi árujelző lajstromozására irányuló bejelentésnek tartalmaznia kell a bejelentési kérelmet, a földrajzi árujelző megnevezését, a termékjegyzéket és az egyéb mellékleteket.”

(2) A Vt. 113. §-ának (7) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(7) A földrajzi árujelző lajstromozására irányuló eljárásban az (1)–(5) bekezdésekben nem szabályozott kérdésekben a IX. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

mazni azzal, hogy ahol a törvény árujegyzékre utal, azon a termékjegyzéket kell érteni.”

29. § A Vt. a következő 113/A. §-sal egészül ki:

„113/A. § (1) Ha a földrajzi árujelző lajstromozására irányuló bejelentésben szeszes italra vonatkozó földrajzi árujelző lajstromozását kérik, a 113. § rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a földrajzi árujelző lajstromozására irányuló bejelentésnek a 113. § (1) bekezdésében foglaltakon túl külön jogszabályban meghatározott termék-leírást is tartalmaznia kell;

b) a Magyar Szabadalmi Hivatal a bejelentés benyújtását követő vizsgálatot (55–56. §-ok) és az alaki vizsgálatot (59. §) soron kívül végzi el;

c) ha a bejelentés kielégíti a b) pont alapján vizsgált követelményeket, a Magyar Szabadalmi Hivatal az ügy iratainak másolatát soron kívül megküldi az agrárpolitikáért felelős miniszternek (a továbbiakban: miniszter);

d) a miniszter a termék-leírás vizsgálatára külön jogszabály szerint lefolytatott eljárás alapján a c) pont szerinti megküldéstől számított kilenc hónapon belül nyilatkozik a Magyar Szabadalmi Hivatalnak arról, hogy – a termék-leírásra figyelemmel – egyetért-e a földrajzi árujelző lajstromozásával; a Magyar Szabadalmi Hivatal – a határozat egyidejű megküldésével – tájékoztatja a minisztert a földrajzi árujelző lajstromozása tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedéséről;

e) a bejelentő a földrajzi árujelzőt lajstromozó határozat jogerőre emelkedéséig nyilatkozatot nyújthat be a Magyar Szabadalmi Hivatalnak arról, hogy kéri-e a szeszes italra vonatkozó földrajzi árujelzőjének közösségi oltalmát.

(2) A szeszes italra vonatkozó, lajstromozott földrajzi árujelzőhöz kapcsolódó termék-leírás módosítására irányuló eljárásra az (1) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.”

30. § A Vt. 116. §-a és az azt megelőző alcím helyébe a következő alcím és rendelkezés lép:

„*A szeszes italok földrajzi árujelzőinek ellenőrzése*

116. § A szeszes italok kereskedelmi forgalmában felüntetett földrajzi árujelzők használatának a 104. §-ban előírt követelmények szempontjából történő ellenőrzése a külön jogszabályban kijelölt szerv hatáskörébe tartozik.”

31. § A Vt. XVII/A. fejezetének helyébe a következő fejezet lép, és egyidejűleg a 116/B–116/I. §-ok jelölése 116/D–116/K. §-okra változik:

„XVII/A. fejezet

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a szőlészeti és borászati termékek, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmára vonatkozó rendelkezések

116/A. § (1) A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmára a mező-

gazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinél és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló, 2006. március 20-i 510/2006/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 510/2006/EK rendelet) rendelkezései az irányadók.

(2) A szőlészeti és borászati termékek földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmára a borpiac közös szervezéséről, az 1493/1999/EK, az 1782/2003/EK, az 1290/2005/EK és a 3/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2392/86/EGK és az 1493/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 29-i 479/2008/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 479/2008/EK rendelet) rendelkezései az irányadók.

(3) Az 510/2006/EK rendelet, illetve a 479/2008/EK rendelet alapján a tagállami hatáskörbe tartozó ügyekben a miniszter és a Magyar Szabadalmi Hivatal jár el.

(4) Az 510/2006/EK rendelet 5. cikke szerinti, valamint a 479/2008/EK rendelet 35. cikkének (1) bekezdése szerinti kérelmet (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: kérelem) a miniszterhez kell benyújtani. A miniszter a benyújtást követően haladéktalanul továbbítja a Magyar Szabadalmi Hivatalnak a külön jogszabályban meghatározott feltételeknek megfelelő kérelmet.

(5) A Magyar Szabadalmi Hivatal a kérelmet soron kívül megvizsgálja abból a szempontból, hogy az kielégíti-e a következőket:

a) mezőgazdasági termékek és élelmiszerek esetében az 510/2006/EK rendelet 2–3. cikkeiben előírt követelmények;

b) szőlészeti és borászati termékek esetében a 479/2008/EK rendelet 34., 42. és 43. cikkében előírt követelmények.

(6) A Magyar Szabadalmi Hivatal által végzett vizsgálat nem terjed ki arra, hogy fennáll-e

a) az 510/2006/EK rendelet 2. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja értelmében a mezőgazdasági termék vagy az élelmiszer és a földrajzi elnevezés közötti kapcsolat;

b) a 479/2008/EK rendelet 34. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja értelmében a szőlészeti vagy borászati termék és a földrajzi elnevezés közötti kapcsolat.

(7) A Magyar Szabadalmi Hivatal a kérelem beérkezésétől számított két hónapon belül nyilatkozik a miniszternek arról, hogy az (5) bekezdés szerint vizsgált követelmények alapján egyetért-e a kérelemnek az Európai Bizottsághoz történő, (9) bekezdés szerinti továbbításával.

(8) A miniszter a Magyar Szabadalmi Hivatalnak a (7) bekezdés szerinti nyilatkozatát és a kérelem külön jogszabály szerint lefolytatott részletes vizsgálatát követően a kérelmet közzéteszi az általa vezetett minisztérium hivatalos lapjában. A kérelemmel szemben a közzétételtől számított két hónapon belül kifogást lehet benyújtani az 510/2006/EK rendelet 5. cikke (5) bekezdésének, illetve a 479/2008/EK rendelet 38. cikke (3)–(4) bekezdéseiben foglaltaknak megfelelően. A kifogást a miniszter – iparjogvédelmi kérdésekben a Magyar Szabadalmi Hivatal egyetértésével – a (9) bekezdés szerinti határozatában bírálja el.

(9) A miniszter a Magyar Szabadalmi Hivatal nyilatkozatával összhangban és a külön jogszabály alapján lefolytatott részletes vizsgálatát követően, a kérelem benyújtásától számított kilenc hónapon belül határoz arról, hogy a kérelem megfelel-e az e törvényben, valamint a külön jogszabályban meghatározott feltételeknek. A miniszter a határozatot a termékleírással együtt közzéteszi az általa vezetett minisztérium hivatalos lapjában. A kérelemnek helyt adó határozat meghozatala esetén a miniszter továbbítja az Európai Bizottsághoz az 510/2006/EK rendelet 5. cikkének (7) bekezdésében, illetve a 479/2008/EK rendelet 38. cikke (5) bekezdésének *b*) pontjában meghatározott adatokat, illetve iratokat.

(10) A kérelemnek helyt adó, (9) bekezdés szerinti határozat meghozatalával – az 510/2006/EK rendelet 5. cikke (6) bekezdésének első albekezdésében, illetve a 479/2008/EK rendelet 38. cikkének (7) bekezdésében szabályozott – átmeneti oltalom keletkezik a kérelemnek az Európai Bizottsághoz történő benyújtása napjától kezdődő hatállyal. Az átmeneti oltalom keletkezésének napjáról a miniszter értesíti a kérelmezőt. Bitorlás miatt az a kérelmező is felléphet, akinek a földrajzi árujelzője átmeneti oltalomban részesül, de az eljárást fel kell függeszteni mindaddig, amíg a kérelemtől az Európai Bizottság jogerősen nem döntött.

(11) Az (1)–(10) bekezdések rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell

a) mezőgazdasági termékek és élelmiszerek esetében az 510/2006/EK rendelet 9. cikke alapján a termékleírás módosítása iránt benyújtott kérelmek, valamint a 12. cikke alapján benyújtott törlési kérelmek tekintetében;

b) szőlészeti és borászati termékek esetében a 479/2008/EK rendelet 49. cikke alapján a termékleírás módosítása iránt benyújtott kérelmek, valamint az 50. cikke alapján benyújtott törlési kérelmek tekintetében.

(12) Az 510/2006/EK rendelet 7. cikkének (2) bekezdése szerinti kifogást a miniszterhez kell benyújtani az 510/2006/EK rendelet 6. cikke (2) bekezdésének első albekezdése szerinti adatnak, illetve iratnak az Európai Unió Hivatalos Lapjában történő közzétételétől számított négy hónapon belül. A kifogással kapcsolatos tagállami feladatokat a miniszter – iparjogvédelmi kérdésekben a Magyar Szabadalmi Hivatal egyetértésével – látja el.

(13) A 27–28. §-ok és a XII. fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell

a) a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek közösségi oltalmát, illetve a (9) bekezdésében szabályozott átmeneti oltalmát sértő, az 510/2006/EK rendelet 13. cikkének (1) bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetése esetén;

b) a szőlészeti és borászati termékek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek közösségi oltalmát, illetve a (9) bekezdésben szabályozott átmeneti oltalmát sértő, a 479/2008/EK rendelet 45. cikkének (2) bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetése esetén.

116/B. § (1) A szeszes italok földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmára a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kiszereleséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. január 15-i 110/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 110/2008/EK rendelet) rendelkezései az irányadók. A 110/2008/EK rendelet alapján a tagállami hatáskörbe tartozó ügyekben a miniszter jár el.

(2) Ha a bejelentő megtette a 113/A. § *e*) pontja szerinti nyilatkozatot, a Magyar Szabadalmi Hivatal erről a 113/A. § (1) bekezdésének *d*) pontja szerinti tájékoztatásában értesíti a minisztert. Ha a bejelentő nem tette meg a 113/A. § *e*) pontja szerinti nyilatkozatot, a szeszes italra vonatkozó földrajzi árujelzőt lajstromozó határozat jogerőre emelkedését követően bármikor kérheti a földrajzi árujelzője közösségi oltalmának megszerzésére irányuló eljárás lefolytatását; a kérelmet a miniszterhez kell benyújtani. A miniszter a Magyar Szabadalmi Hivatal értesítésétől, illetve a jogosult kérelmének benyújtásától számított hatvan napon belül megteszi a 110/2008/EK rendelet 17. cikkének (1) bekezdése szerinti bejelentést.

(3) A szeszes italra vonatkozó, közösségi oltalom alatt álló földrajzi árujelzőhöz kapcsolódó termékleírásnak a 113/A. § (2) bekezdése szerinti módosítása esetén a (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(4) A szeszes italok földrajzi árujelzőinek közösségi oltalmát sértő, a 110/2008/EK rendelet 16. cikkében meghatározott cselekmények elkövetése esetén a 27–28. §-ok és a XII. fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

116/C. § (1) A 116/A–116/B. §-okban nem szabályozott kérdésekben a külön jogszabály rendelkezéseit kell alkalmazni. E külön jogszabály előírhatja, hogy a termékleírásnak való megfelelés ellenőrzését a következő szervezetek is végezhetik:

a) mezőgazdasági termékek és élelmiszerek esetében az 510/2006/EK rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében említett terméktanúsító szervezetek;

b) szeszes italok esetében a 110/2008/EK rendelet 22. cikkének (1) bekezdésében említett terméktanúsító szervezetek;

c) szőlészeti és borászati termékek esetében a 479/2008/EK rendelet 48. cikkének (1) bekezdésében említett terméktanúsító szervezetek.

(2) Az (1) bekezdés szerinti külön jogszabály

a) feltételhez kötheti a földrajziárujelző-oltalomban részesülő mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, szeszes italok, valamint szőlészeti és borászati termékek előállítását, illetve forgalomba hozatalát, valamint

b) megtilthatja a földrajzi árujelző használatát.

(3) Ha az előállító nem teljesíti a (2) bekezdés *a)* pontja szerinti feltételt vagy nem felel meg a (2) bekezdés *b)* pontja szerinti tilalomnak, és a termékleírásnak nem megfelelő terméken továbbra is használja a földrajzi áru-

jelzőt – külön jogszabályban meghatározott mértékű – bírságot köteles fizetni.”

32. § (1) A Vt. 121. §-a (1) bekezdésének *b*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Felhatalmazást kap a Kormány, hogy)

„*b*) a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a szeszes italok, valamint a szőlészeti és borászati termékek földrajzi árujelzőinek oltalmára irányuló eljárásra, a termékek ellenőrzésére és az azzal kapcsolatban felmerülő eljárási költségekre, az ellenőrzés során kiszabható bírság mértékére, valamint a 110/2008/EK rendelet 20. cikke, illetve a 479/2008/EK rendelet 51. cikke értelmében oltalomban részesülő szeszes italok, illetve szőlészeti és borászati termékek esetében a termékleírás benyújtására, valamint az érintett forgalomba hozatali, előállítási feltételek körére, továbbá a földrajzi árujelző használatának tilalmi körére vonatkozó részletes szabályokat rendelettel megállapítsa, és az ellenőrző hatóságot vagy hatóságokat kijelölje.”

(2) A Vt. 121. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal fellelt felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – a védjegybejelentés és a földrajzi árujelzőre vonatkozó bejelentés részletes alaki szabályait rendelettel megállapítsa.”

33. § (1) A Vt. 122. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről;

b) az Európai Parlament és a Tanács 2008/95/EK irányelve (2008. október 22.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.”

(2) A Vt. 122. §-ának (2) bekezdése a következő *d*) és *e*) pontokkal egészül ki:

(Ez a törvény megállapítja a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket:)

„*d*) a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kiszerezéséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. január 15-i 110/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet III. fejezete;

e) a borpiac közös szervezéséről, az 1493/1999/EK, az 1782/2003/EK, az 1290/2005/EK és a 3/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2392/86/EGK és az 1493/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló,

2008. április 29-i 479/2008/EK tanácsi rendelet IV. fejezete.”

*A formatervezési minták oltalmáról szóló
2001. évi XLVIII. törvény módosításai*

34. § A formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Fmtv.) 61. §-ának (6) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(6) A megváltoztatási kérelem benyújtásának vagy ajánlott küldeményként való postára adásának határideje – a (7) és a (8) bekezdésben szabályozott kivételekkel – a döntésnek a féllel, illetve az eljárás egyéb résztvevőjével való közlésétől számított harminc nap.”

35. § Az Fmtv. 68. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„68. § Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy – a Magyar Szabadalmi Hivatal elnöke véleményének kikérésével, a Magyar Szabadalmi Hivatal fellelt felügyeletet gyakorló miniszterrel egyetértésben – a mintaoltalmi bejelentés részletes alaki szabályait rendelettel megállapítsa.”

Záró rendelkezések

36. § (1) E törvény 2009. augusztus 1-jén lép hatályba; rendelkezéseit – a (2)–(5) bekezdésekben megállapított eltérésekkel – a hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

(2) Az Szt.-nek az e törvény 16. §-ával megállapított 109/A–109/C. §-ait, 18. §-ával megállapított 114/C. §-át, valamint a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) e törvény 37. §-a (3) bekezdésével megállapított 184/A. §-ának (1) bekezdését az e törvény hatálybalépését követően keletkezett díjfizetési kötelezettségek tekintetében kell alkalmazni.

(3) A Vt. 3. §-ának az e törvény 22. §-ával megállapított (2) bekezdését az e törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő, védjegy lajstromozására irányuló eljárásokban is alkalmazni kell.

(4) A Hmtv. e törvény 2. §-ával megállapított 37. §-ának (6) bekezdését, a Toptv. e törvény 4. §-ával megállapított 23. §-ának (6) bekezdését, az Szt. e törvény 15. §-ával megállapított 85. §-ának (6) bekezdését, a Vt. e törvény 25. §-ával megállapított 77. §-ának (6) bekezdését és az Fmtv. e törvény 34. §-ával megállapított 61. §-ának (6) bekezdését a megváltoztatási kérelem benyújtására nyitva álló, e törvény hatálybalépését követően lejárató határidőkre is alkalmazni kell.

(5) A Hmtv. e törvény 1. §-ával megállapított 11. §-ának (2) bekezdését, az Szt. e törvény 7. §-ával megállapított

22/A. §-ának (4) bekezdését, e törvény 8. §-ával megállapított 23. §-ának (2) bekezdését, e törvény 10. §-ával megállapított 53/C. §-át, e törvény 17. §-ával megállapított 111/A. §-át, e törvény 19. §-ával megállapított 115/E. §-ának (2)–(3) bekezdését, e törvény 20. §-ával megállapított XIV/D. fejezetét és a Vt. e törvény 23. §-ával megállapított 46/C. §-ának (2) bekezdését a hatálybalépést követően benyújtott bejelentések és kérelmek alapján esedékessé vált díjakra kell alkalmazni.

37. § (1) Az Szt. 16. §-ának (2) bekezdésében a „(115/M. §)” szövegrész helyébe a „(115/T. §)” szövegrész lép.

(2) A Vt. e törvény 31. §-a alapján 116/F. §-ra változó 116/D. §-a (1) bekezdésének *b)* pontjában a „116/C. §” szövegrész helyébe a „116/E. §” szövegrész lép.

(3) A Vht. 184/A. §-a (1) bekezdésének első mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„Ha a meghatározott cselekmény végrehajtása szabadalmibitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfijára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, illetve a növényfajta-oltalomból eredő díjigényhez kapcsolódó – a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 109/B. §-ának (3) bekezdésében szabályozott – adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének elmulasztása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmára vonatkozó rendelkezések vagy szerzői jog megsértése miatt indított perben hozott határozat végrehajtására irányul, a végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság – a végrehajtási lap kiállítása helyett – a végrehajtást közvetlenül elrendelő határozatot hoz, amelyben a kötelezettet háromnapos határidővel hívja fel az önkéntes teljesítésre, és egyidejűleg megállapítja a késedelem esetén fizetendő pénzbírság napi összegét.”

(4) A Vht. 22. §-ának *e)* pontjában a „határozatában” szövegrész helyébe a „döntésében” szövegrész lép.

(5) Hatályukat veszti az Szt. 109. §-ának (7)–(8) bekezdései és a Vt. 113. §-ának (6) bekezdése.

(6) Hatályát veszti az Szt. 114. §-ának (3) bekezdésében az „az oltalom fenntartására,” és az „,a 23. §” szövegrész, 115/E. §-ának (4) bekezdésében az „– az államháztartásról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában –” szövegrész.

38. § (1) E törvény 1–35. és 37. §-ai 2009. augusztus 2-án hatályukat veszti.

(2) Ez a § 2009. augusztus 3-án hatályát veszti.

39. § Ez a törvény megállapítja a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket:

a) a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatá-

lyon kívül helyezéséről szóló, 2008. január 15-i 110/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet III. fejezete;

b) a borpiac közös szervezéséről, az 1493/1999/EK, az 1782/2003/EK, az 1290/2005/EK és a 3/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2392/86/EGK és az 1493/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 29-i 479/2008/EK tanácsi rendelet III. Címének III–IV. fejezete.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

III. Kormányrendeletek

A Kormány 99/2009. (V. 6.) Korm. rendelete

az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyes intézkedései esetén 2009. évben nyújtandó támogatási előleg fizetéséről szóló 91/2009. (IV. 22.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 81. § (1) bekezdés *a)* pontjában kapott felhatalmazás alapján, valamint az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott feladatkörében eljárva a következő rendeletet alkotja:

1. §

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program egyes intézkedései esetén 2009. évben nyújtandó támogatási előleg fizetéséről szóló 91/2009. (IV. 22.) Korm. rendelet 4. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A támogatási előleg igénylés díja az előleg összegének 2,3 százaléka, amelyet a folyósítandó előlegből az MVH visszatart.”

2. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba, azzal, hogy rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) Ez a rendelet a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A miniszterelnök 5/2009. (V. 6.) ME rendelete

a keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos szervezti irányítási jogköréről

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Ksztv.) 76. § (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a Ksztv. 26. § (4) bekezdésére tekintettel a következőket rendelem el:

1. §

A Miniszterelnöki Hivatal szervezeti egységként működő, a keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos titkársága vezetőjének tevékenységét a keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos irányítja.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

Az igazságügyi és rendészeti miniszter 13/2009. (V. 6.) IRM rendelete

a XIV. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium költségvetési fejezethez tartozó egyes fejezeti kezelésű előirányzatok 2009. évi felhasználásának szabályairól

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 124. § (9) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet 2. § 2. pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet

1. § a) pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem:

A rendelet alkalmazási köre

1. §

(1) E rendelet hatálya – a (2) bekezdésben meghatározott kivételekkel – a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről szóló 2008. évi CII. törvény (a továbbiakban: költségvetési törvény) 1. számú mellékletében, a XIV. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium fejezet 20. cím alatt feltüntetett fejezeti kezelésű előirányzatokra, valamint a fejezet részére év közben jóváhagyott fejezeti kezelésű előirányzatokra (a továbbiakban: előirányzatok) terjed ki.

(2) A rendelet hatálya nem terjed ki a társadalmi bűnmegelőzéssel összefüggő kiadások, támogatások, a közrendvédelmi bírság és a szolidaritási programok fejezeti kezelésű előirányzatokra.

(3) E rendelet előírásait a fogvatartottakat foglalkoztató gazdálkodó szervezetek támogatása előirányzat, a jogi segítségnyújtás előirányzat, a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése előirányzat, a lakhatási támogatás előirányzat, a hozzájárulás a hivatásos állomány kedvezményes nyugellátásához előirányzat, az Országos Balesetmegelőzési Bizottság előirányzat vonatkozásában a külön jogszabályban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Általános rendelkezések

2. §

(1) Az energia-racionalizálás előirányzat a fejezet irányítása alá tartozó rendészeti szervek energiaracionalizálási rendszerének támogatására szolgál.

(2) A büntetőeljárásról szóló törvény alapján megállapított kártalanítás előirányzat a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény alapján a Magyar Állam ellen indított kártalanítási perben a felperes részére a jogerős bírósági határozatban megállapított kártalanítás kifizetésére szolgál.

(3) Az informatikai rendszerekkel összefüggő kötelezettségek előirányzat célja a rendészeti feladatokat ellátó intézmények pénzügyi-számviteli rendszere bevezetésével, működtetésével kapcsolatos költségek finanszírozása.

(4) A rendőrségi feladatellátás korszerűsítése előirányzat célja a vidéki települések biztonsági helyzetének javítása érdekében a körzeti megbízotti szolgálat működési feltételeinek javítása, a csapaterőbe szervezett rendőri állomány megerősítése és az őrzés-védelmi feladatok alter-

natív megoldása. Az előirányzat felhasználása összefüggésben van a közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegések köréről, az e tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, felhasználásának rendjéről és az ellenőrzésben történő közreműködés feltételeiről szóló 410/2007. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján a Rendőrség elkülönített számlájára befolyt bevétel mértékével. A befolyt bevételről a Rendőrség részletes nyilvántartást vezet, amelyről havonta tájékoztatást ad az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (a továbbiakban: IRM) részére.

(5) A PPP rendszerben épülő börtön előirányzat a szombathelyi és a tiszalöki börtönprojektek bérleti-szolgáltatási díjának fedezetére szolgál.

(6) A MÁK számlavezetési díjak előirányzat a fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlákkal összefüggő szolgáltatások után a Magyar Államkincstár által felszámított díjak – kivéve a 3. § (1) bekezdés *e*) pontja szerinti utalást – finanszírozására szolgál.

(7) A rendőrségi és büntetés-végrehajtási ágazati feladatok előirányzat célja a Rendőrség és a Büntetés-végrehajtás címeznél a kormányzati és ágazati célok, új feladatok megvalósításának elősegítése.

(8) A nemzetközi fizetési kötelezettség előirányzat célja a nemzetközi szervezetekben való részvételhez forrás biztosítása.

(9) Az Európai Unió Biztonság- és Védelempolitikájából az IRM-re háruló fizetési kötelezettségek teljesítése előirányzat célja az európai uniós tagságból eredő kötelezettségek teljesítése, az Európai Unió Biztonság- és Védelempolitikájából az IRM-re háruló feladatok végrehajtása, valamint a kiemelt külpolitikai célterületként meghatározott Balkán-térség stabilitásának és biztonságának elősegítése.

(10) Az Emberi Jogok Magyar Központja Közalapítvány előirányzat célja az Emberi Jogok Magyar Központja Közalapítvány létrehozásáról szóló 1083/1995. (IX. 8.) Korm. határozatban meghatározott feladatok támogatása.

(11) A közbiztonsági beruházások előirányzat a Rendőrség 2008. évben elkezdett és 2009. évre áthúzódó építési-beruházási munkáira, projekt és beruházás-előkészítésre, akadálymentesítésre, valamint 2009-ben induló új beruházásra biztosít fedezetet.

(12) A rendőrség lakáscélú beruházása előirányzat és a büntetés-végrehajtás lakáscélú beruházása előirányzat e két, a fejezetet irányító szerv irányítása alá tartozó szervezet foglalkoztatottjainak lakásépítéséhez, lakásvásárlásához, lakásfelújításához, lakáskorszerűsítéséhez, lakásbővítéséhez nyújtandó munkáltatói kölcsön forrásául szolgál.

(13) A társadalmi önszerveződések támogatása alcímen jóváhagyott előirányzat a költségvetési törvényben felsorolt szervezetek működéséhez nyújt támogatást.

(14) Az egyéb közösségi programok előirányzat a Bel- és Igazságügyi Tanács által a „Bűnmegelőzés, a Terrorizmus elleni küzdelem, és a Bűnügyi Igazságszolgáltatás és Polgári Igazságszolgáltatás” keretprogramon belül megvalósítható projektek finanszírozására szolgál. Az előirányzat fedezetet nyújt

a) a fejezetnél megvalósuló olyan, az Európai Unió által társfinanszírozott projektek önrész finanszírozásához, amelyek a 2009. évi költségvetés tervezésekor még nem voltak ismertek,

b) szükség szerint, egyedi jóváhagyás alapján a Szolidaritási programok keretében megvalósuló projektek átmeneti előfinanszírozásához, az uniós forrás rendelkezésre állásának hiánya esetén,

c) az Európai Unió Strukturális Alapjaiból támogatott kiemelt projektek lebonyolításához szükséges kiadások előfinanszírozásához, valamint

d) az esetlegesen az uniós forrásból nem finanszírozható tételek finanszírozásához.

(15) Az Európai Unió nyugat-balkáni polgári tevékenységében való magyar részvétel előirányzat célja az Európai Unió koszovói jogállamiságot építő missziójában (EULEX Kosovo) való részvétel pótlólagos pénzügyi forrásának biztosítása.

(16) A 3. § (1) bekezdésének keretei között a felhasználás módját, a felhasználásról történő pénzügyi, szakmai beszámolási kötelezettség teljesítéséért felelősöket az igazságügyi és rendészeti miniszter (a továbbiakban: miniszter) által kiadott belső norma tartalmazza. Ebben rendelkezni kell az előirányzatok módosításának, átcsoportosításának, továbbá a kötelezettségvállalásoknak az általános eljárási és dokumentációs szabályairól, a pénzügyi teljesítés, a beszámoltatás, valamint az előirányzatok felhasználásának egyéb részletszabályairól.

3. §

(1) Az előirányzatok felhasználása

a) a jogi segítségnyújtás előirányzat, a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése előirányzat, továbbá a 2. § (2)–(3), (6), (8)–(10), (13)–(15) bekezdéseiben foglalt előirányzatok esetében végleges támogatás nyújtásával, fejezet általi közvetlen felhasználással, kedvezményezett részére történő fizetéssel,

b) a fogvatartottakat foglalkoztató gazdálkodó szervezetek támogatása előirányzat, a lakhatási támogatás előirányzat, továbbá a 2. § (4)–(5), (7)–(9), (15) bekezdéseiben foglalt előirányzatok esetében előirányzat-átcsoportosítással,

c) a 2. § (11)–(12) bekezdésében foglalt előirányzat esetében fejezeti kezelésű előirányzat alapokmányon történő rendelkezési jog átadásával és előirányzat-módosítással,

d) a jogi segítségnyújtás előirányzat, a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése előirányzat, továbbá a 2. § (1) bekezdésében meghatározott előirányzat esetében visszatérítési kötelezettség mellett nyújtott támogatással (kölcsön folyósításával),

e) a hozzájárulás a hivatásos állomány kedvezményes nyugellátásához előirányzat esetében a költségvetési törvényben meghatározott kedvezményezett részére történő utalással történik.

(2) Az Országos Baleset-megelőzési Bizottság előirányzat felhasználása a bevétel továbbutalásával történik.

(3) Az államháztartáson belül átcsoportosított előirányzatok felhasználására az adott intézményre vonatkozó előírásokat kell alkalmazni.

(4) Az előirányzatokat felhasználásuk során – a 3. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott előirányzaton kívül – kezelési költség nem terheli. A 3. § (1) bekezdés e) pontja szerinti előirányzat kezelési költsége a Magyar Államkincstár által az átutalásért felszámított díjat foglalja magába.

Kötelezettségvállalás, ellenjegyzés, szakmai teljesítésigazolás

4. §

(1) Kötelezettségvállalásra az előirányzatok tekintetében – a büntetőeljárásról szóló törvény alapján megállapított kártalanítás, a jogi segítségnyújtás és a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése előirányzatok kivételével – a miniszter vagy az általa írásban meghatalmazott személy jogosult a gazdasági vezető vagy az általa írásban kijelölt személy ellenjegyzése után. A kötelezettségvállalás megtörténte előtt az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ámr.) előírásai szerint ellenőrizni és érvényesíteni kell annak jogosságát, összegszerűségét, a fedezet meglétét és rendelkezésre állását, továbbá azt, hogy az előírt alaki követelményeket betartották-e.

(2) A büntetőeljárásról szóló törvény alapján megállapított kártalanítás esetében kötelezettségvállalás a jogerős bírósági határozat. A jogi segítségnyújtás és a bűncselekmények áldozatainak támogatása esetében kötelezettségvállalás az Igazságügyi Hivatal eljárásra illetékes területi hivatala által hozott határozat vagy – a fellebbezési jogra tekintet nélkül teljesítendő kifizetések kivételével – jogorvoslat folytán a Központi Igazságügyi Hivatal által hozott határozat vagy jogerős bírósági határozat.

(3) Tárgyéven túli kötelezettség – a tárgyévet követő év(ek) előirányzata terhére történő kifizetésre vonatkozó kötelezettség – az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 12/A–

12/B. §-ában és 22–23/A. §-ában foglaltakra figyelemmel, illetve a Kormány határozatában megjelölt előirányzatok mértékéig vállalható. Tárgyéven túli fizetési kötelezettség – kivéve a jogszabályon, jogerős bírósági, illetve közigazgatási döntésen alapuló kötelezettségvállalást – csak olyan mértékben vállalható, amely a kötelezettségvállalás időpontjában ismert feltételek mellett az esedékességkor a rendeltetésszerű működés veszélyeztetése nélkül finanszírozható.

(4) A tárgyéven túli kötelezettségvállalások során figyelemmel kell lenni arra is, hogy a kötelezettségvállalás forrásul megjelölt előirányzatra addig vállalt éven túli kötelezettségek és az előirányzat egyéb, az adott évben előre becsülhető kiadásainak összege a 2010–2012. közötti időszakban egyik évben se haladja meg az Áht. 47. § (1)–(2) bekezdéseinek rendelkezése alapján a Kormány által az adott évben az adott előirányzatra megállapított költségvetési keretet.

(5) A feladatfinanszírozás körébe tartozó beruházások esetében tárgyéven túli kötelezettségvállalás a jóváhagyott beruházás finanszírozási alapokmány éves ütemezésének és az Ámr.-ben foglalt előírások figyelembevételével történhet.

(6) Nem vállalható tárgyéven túli kötelezettség, ha jogszabály a támogatás célját úgy jelöli meg, hogy annak megvalósítása érdekében nem szükséges éven túli kötelezettségvállalás, illetve ha nem indokolt a többéves kötelezettségvállalás.

(7) A szakmai teljesítésigazolást a miniszter által írásban felhatalmazott személyek végzik. A szakmai teljesítésigazolást „A kifizetés jogosságát és összegszerűségét szakmailag igazolom” szöveg feltüntetésével és megfelelő aláírással, dátummal ellátva kell elvégezni.

(8) A kötelezettségvállalásra, ellenjegyzésre, szakmai teljesítésigazolásra, érvényesítésre felhatalmazott személyeket a fejezeti kezelésű előirányzatokra vonatkozó, az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletben foglaltak alapján belső szabályozásként kiadott számviteli politika (a továbbiakban: számviteli politika) mellékletei tartalmazzák.

Normatív támogatások folyósítása

5. §

A fejezet költségvetésében alapítvány, közalapítvány, köztisztület, társadalmi szervezet (társadalmi önszerveződés) támogatására jóváhagyott normatív támogatás folyósítása a támogatott szervezetekkel az Áht.-ban foglaltaknak megfelelő támogatási szerződés kötését követően történhet.

Visszatérítés mellett nyújtott támogatások, kölcsönök

6. §

A központi költségvetés előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül teljesülő kiadásai közé tartozó jogi segítségnyújtás és bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése jogcímen jóváhagyott előirányzatok terhére jogszabály alapján, visszatérítés mellett nyújtott támogatások folyósítására, visszatérítésére, a támogatások nyilvántartására a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól szóló 56/2007. (XII. 22.) IRM rendeletet, illetve az áldozatsegítő támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 1/2006. (I. 6.) IM rendeletet kell alkalmazni.

7. §

(1) Az energia-racionalizálás címén kifizetett támogatások visszatérüléséből származó, jóváhagyott bevételi előirányzat felhasználására az IRM évente legalább egyszer pályázati felhívást tesz közzé. A meghirdetett pályázaton az IRM fejezetét irányító szerv irányítása alá tartozó költségvetési szervek olyan beruházásokhoz, rekonstrukciókhoz, átalakításokhoz igényelhetnek egyszeri, visszatérítendő támogatást, amelyek az ingatlanok üzemfenntartási költségeit energetikai fejlesztés révén képesek hatékonyan csökkenteni, biztosítják az energiahordozókkal való takarékosabb gazdálkodást, és elősegítik a veszteségek mérséklését. A támogatás nyújtása előfinanszírozással történik.

(2) A pályázaton az IRM fejezetét irányító szerv irányítása alá tartozó költségvetési szervek közül azok vehetnek részt, melyek a saját vagyonekezelésükben levő ingatlanon kívánnak energetikai fejlesztést megvalósítani, és a fejlesztés megvalósításához szükséges pénzüsszeg legalább 20%-át saját forrásból fedezni tudják.

(3) Pályázni olyan műszakilag megvalósítható témában lehet, amely a korszerűség követelményeit kielégíti, megfelel a biztonságtechnikai és környezetvédelmi előírásoknak, legkésőbb 2009. December 15-éig megvalósítható, és a ráfordításhoz nyújtott támogatás összege 6 éven belül visszafizetésre kerül.

(4) A pályázatot a pályázati felhívás kitöltött mellékletével együtt, a felhívásban megjelölt határidőre kell benyújtani.

(5) A pályázatokról bíráló bizottság dönt. A bírálat eredményéről a pályázót értesíteni kell a pályázatok benyújtását követő 30 napon belül.

(6) A pályázati felhívást az IRM honlapján kell közzétenni, és ezzel egyidejűleg az érintett intézményi kört közvetlenül is értesíteni kell.

8. §

A visszatérítés mellett nyújtott támogatásokból, illetve kölcsönökből származó követelések behajtásának, a behajthatatlannak minősített követelések lemondásának részletes szabályait a számviteli politika részét képező, eszközök és források értékelési szabályzata – fejezeti kezelésű előirányzatonként – tartalmazza.

Előlegek folyósítása, elszámolása

9. §

(1) A kifizetést végző szervezet az azonnali pénzügyi segélyek kifizetéséhez 10,0 millió Ft előleget vehet igénybe utólagos elszámolási kötelezettséggel, a bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése előirányzat terhére.

(2) Az előleg felhasználásával a kifizetést végző szervezet a tárgyhót követő hónap 15-éig köteles elszámolni.

Előirányzat-maradvány jóváhagyása és következő évi felhasználása

10. §

(1) A költségvetési évre jóváhagyott, illetve év közben módosított és fel nem használt előirányzat maradványát a költségvetési beszámoló összeállítása során kell megállapítani a beszámoló-készítési és könyvvezetési kötelezettségről szóló jogszabálynak megfelelően.

(2) A maradvány jóváhagyása, a felhasználható összeg megállapítása az államháztartás szervezetei gazdálkodására vonatkozó hatályos jogszabályok alapján történik.

(3) Az előirányzatnak a 2009. évi beszámolóban szereplő maradványa 2010. évben – előirányzat-módosítás után –, változatlan rendeltetéssel, elsősorban a 2009. évben keletkezett, de pénzforgalmilag csak 2010. évben teljesülő kötelezettségek kiegyenlítésére használható fel. Az előirányzat-maradvány felhasználására vonatkozó eljárási szabályok megegyeznek az eredetileg megállapított előirányzat felhasználására előírtakkal.

(4) A központi költségvetés előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül teljesülő kiadásai közé tartozó, a jóváhagyott előirányzatot meghaladó, igénybe nem vett támogatási keretet vissza kell fizetni a központi költségvetés javára.

Ellenőrzés

11. §

Az előirányzatok felhasználását, elszámolását a folyamatba épített előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzés kere-

tében, valamint a munkatervben és a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendeletben meghatározottak szerint kell ellenőrizni.

Záró rendelkezés

12. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 2. napon lép hatályba, és rendelkezéseit a folyamatban levő ügyekre is alkalmazni kell.

Dr. Draskovics Tibor s. k.,
igazságügyi és rendészeti miniszter

**A külügyminiszter
5/2009. (V. 6.) KüM
rendelete**

az állami vezetők külföldi napidíjáról

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Ksztv.) 76. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás, továbbá az állami vezetők és az államigazgatási szervek köztisztviselői számára biztosított juttatásokról és azok feltételeiről szóló 136/2006. (VI. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 7. §-a alapján, a következőket rendelem el:

1. §

Az R. 7. §-ának (1) bekezdésében meghatározott személyek külföldi napidíjának az egyes országokra megállapított összegét és pénznemét e rendelet *melléklete* tartalmazza.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba, egyidejűleg hatályát veszti az állami vezetők külföldi napidíjáról szóló 4/1997. (XII. 29.) KüM rendelet.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külügyminiszter

Melléklet
az 5/2009. (V. 6.) KüM rendelethez

Állami vezetők külföldi napidíjának az egyes országokra megállapított összege és pénzneme

AFRIKA	Összeg és pénznem
Algéria	43 EUR
Angola	52 USD
Benin	52 USD
Bissau-Guinea	52 USD
Botswana	52 USD
Burkina Faso	52 USD
Burundi	52 USD
Comore-szigetek	52 USD
Csád	52 USD
Dél-Afrika	40 EUR
Dzsibuti	52 USD
Egyenlítői Guinea	52 USD
Egyiptom	40 EUR
Elefántcsontpart	52 USD
Eritrea	52 USD
Etiópia	52 USD
Gabon	52 USD
Gambia	52 USD
Ghána	52 USD
Guinea	52 USD
Kamerun	52 USD
Kenya	52 USD
Kongó	52 USD
Kongói Demokratikus Köztársaság	52 USD
Közép-Afrikai Köztársaság	52 USD
Lesotho	52 USD
Libéria	52 USD
Líbia	44 EUR
Madagaszkár	52 USD
Malawi	52 USD
Mali	52 USD
Marokkó	40 EUR
Mauritánia	52 USD
Mauritius	52 USD
Mozambik	52 USD
Namíbia	52 USD
Niger	52 USD
Nigéria	52 USD
Ruanda	52 USD
Sao Tome és Príncipe	52 USD
Seychelle-szigetek	52 USD
Sierra Leone	52 USD
Szenegál	52 USD
Szomália	52 USD
Szudán	52 USD
Szváziföld	52 USD
Tanzánia	52 USD
Togó	52 USD
Tunézia	40 EUR

AFRIKA	Összeg és pénznem	AUSZTRÁLIA ÉS ÓCEÁNIA	Összeg és pénznem
Uganda	52 USD	Új-Kaledónia	52 USD
Zambia	52 USD	Új-Zéland	52 USD
Zimbabwe	52 USD	Vanuatu	52 USD
Zöld-foki-szigetek	52 USD		
AMERIKA	Összeg és pénznem	ÁZSIA	Összeg és pénznem
Amerikai Egyesült Államok	52 USD	Afganisztán	52 USD
Antigua és Barbuda	52 USD	Azerbajdzsán	52 USD
Argentína	52 USD	Bahrein	52 USD
Bahama	52 USD	Bangladesh	52 USD
Barbados	52 USD	Bhutan	52 USD
Belize	52 USD	Brunei	52 USD
Bermuda	52 USD	Egyesült Arab Emírátságok	52 USD
Bolívia	52 USD	Fülöp-szigetek	52 USD
Brazília	41 EUR	Grúzia	52 USD
Chile	40 EUR	India	52 USD
Costa Rica	52 USD	Indonézia	42 EUR
Dominikai Közösség	52 USD	Irak	52 USD
Dominikai Köztársaság	52 USD	Irán	44 EUR
Ecuador	52 USD	Izrael	52 USD
Grenada	52 USD	Japán	46 EUR
Guatemala	52 USD	Jemen	52 USD
Guyana	52 USD	Jordánia	40 EUR
Haiti	52 USD	Kambodzsa	52 USD
Holland Antillák	52 USD	Katar	41 EUR
Honduras	52 USD	Kazahsztán	43 EUR
Jamaica	52 USD	Kína	42 EUR
Kanada	52 USD	Kirgizisztán	52 USD
Kolumbia	52 USD	Koreai Köztársaság	40 EUR
Kuba	52 USD	Koreai NDK	52 USD
Mexikó	52 USD	Kuwait	40 EUR
Montserrat	52 USD	Laosz	52 USD
Nicaragua	52 USD	Libanon	52 USD
Panama	52 USD	Macao	52 USD
Paraguay	52 USD	Malajzia	40 EUR
Peru	52 USD	Maldív-szigetek	52 USD
Puerto Rico	52 USD	Mianmar	52 USD
Saint Kitts és Nevis	52 USD	Mongólia	41 EUR
Saint Lucia	52 USD	Nepál	52 USD
St. Vincent és Grenadine	52 USD	Omán	52 USD
Salvador	52 USD	Örményország	52 USD
Suriname	52 USD	Pakisztán	41 EUR
Trinidad és Tobago	52 USD	Palesztina	52 USD
Uruguay	52 USD	Srí Lanka	52 USD
Venezuela	52 USD	Szaúd-Arábia	40 EUR
		Szingapúr	40 EUR
AUSZTRÁLIA ÉS ÓCEÁNIA	Összeg és pénznem	Szíria	42 EUR
Ausztrália	40 EUR	Tajvan	40 EUR
Cook-szigetek	52 USD	Thaiföld	40 EUR
Fidzsi-szigetek	52 USD	Törökország	41 EUR
Kiribati	52 USD	Türkmenisztán	52 USD
Marshall-szigetek	52 USD	Üzbegisztán	52 USD
Mikronézia	52 USD	Vietnam	40 EUR
Nyugat-Szamoa	52 USD		
Pápua Új-Guinea	52 USD	EURÓPA	Összeg és pénznem
Salamon-szigetek	52 USD	Albánia	46 EUR
Tonga	52 USD	Ausztria	43 EUR
Tuvalu	52 USD	Belorusszia	40 EUR
		Belgium	42 EUR

EURÓPA	Összeg és pénznem
Bosznia-Hercegovina	42 EUR
Bulgária	41 EUR
Ciprus	40 EUR
Cseh Köztársaság	40 EUR
Dánia	46 EUR
Észtország	40 EUR
Finnország	43 EUR
Franciaország	43 EUR
Gibraltár	40 EUR
Görögország	40 EUR
Hollandia	42 EUR
Horvátország	40 EUR
Írország	41 EUR
Izland	43 EUR
Lengyelország	40 EUR
Lettország	40 EUR
Liechtenstein	47 EUR
Litvánia	40 EUR
Luxemburg	40 EUR
Macedónia	42 EUR
Málta	40 EUR
Moldova	41 EUR
Monaco	43 EUR
Montenegro	43 EUR
Nagy-Britannia	44 EUR
Németország	42 EUR
Norvégia	43 EUR
Olaszország	42 EUR
Oroszország	46 EUR
Portugália	40 EUR
Románia	42 EUR
Spanyolország	40 EUR
Svájc	45 EUR
Svédország	43 EUR
Szerbia	43 EUR
Szlovák Köztársaság	40 EUR
Szlovénia	40 EUR
Ukrajna	43 EUR
Vatikán	42 EUR

VI. Az Alkotmánybíróság határozatai és végzései

Az Alkotmánybíróság 53/2009. (V. 6.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnöknek az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett törvény alkotmányellenességének előzetes vizsgálatára irá-

nyuló indítványa tárgyában – *dr. Bragyova András* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta az alábbi

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló, az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülésnapján elfogadott törvény 1. § (1) és (5) bekezdése alkotmányellenes.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A köztársasági elnök az Alkotmány 26. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz fordult és kérte az Országgyűlés által 2008. december 15-ei ülésnapján elfogadott, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény (a továbbiakban: Törvény) egyes rendelkezései alkotmányellenességének előzetes vizsgálatát. A köztársasági elnök a kihirdetésre megküldött törvény 1. § (1) és (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását az Alkotmány 55. § (1) bekezdésének, 58. § (1) bekezdésének és 13. § (1) bekezdésének sérelme miatt kezdeményezte, különös tekintettel arra, hogy a vizsgálni kért rendelkezések fogalomhasználata túl széles [így az Alkotmány 2. § (1) bekezdésből eredő jogbiztonsági követelményekkel sincs összhangban].

Az indítványozó kifejtette, hogy a magyar jogban a távoltartás intézményét a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 138/A–139. §-ai szabályozzák. Az Országgyűlés által elfogadott, de még ki nem hirdetett Törvény a távoltartás alkalmazásának további lehetőségeit tartalmazza: felhatalmazza a rendőrséget ideiglenes megelőző távoltartás, illetve a polgári eljárásban a bíróságot megelőző távoltartás elrendelésére.

A köztársasági elnök alkotmányossági érvei szerint az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alkotmány 55. § (1) bekezdésébe foglalt személyes szabadsághoz való jog, valamint az 58. § (1) bekezdésben biztosított mozgásszabadság és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jog szorosan összetartozó jogok. Ugyanígy egymásra vonatkoztatva értelmezhető az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Európai Egyezmény) 5. cikkébe foglalt személyes szabadsághoz való jog és az Európai Egyezmény 4. Kiegészítő Jegyzőkönyve 2. cikke szerinti mozgásszabadság is. A személyes szabadság maga is garantálja a fizikai mozgás szabadságát. A Törvény által szabályozott távoltartás intézménye ezen alapjogokat korlátozza, ezért meg kell felelnie az Alkotmány 8. § (2) be-

kezdésébe foglalt alapjog-korlátozási kritériumoknak, ezen belül a legenyhébb eszköz elvének. Az indítványozó utal arra, hogy a Törvény szerinti távoltartás a testi integritáshoz való jog, a lelki egészség és emberi méltóság védelmét szolgálja. A magánszemélyek testi integritásának védelme – az Európai Egyezmény 8. cikke alkalmazása alapján is – kiterjed a családon belüli erőszak megakadályozására. Az alapjog-korlátozásra figyelemmel alkotmányossági szempontból ugyanakkor aggályos, hogy a Törvény vizsgálni kért 1. § (1) bekezdése és 1. § (5) bekezdése az erőszak fogalmát, és a hozzátartozó fogalmát nem határozza meg egyértelműen az alábbiak szerint:

A Törvény nem követeli meg bűncselekmény elkövetésének gyanúját a távoltartás elrendeléséhez, sőt az erőszak fogalmát részben értelmezhetetlen módon határozza meg, részben pedig túl szélesen. (Erőszaknak minősíti például a szexuális önrendelkezést rendszeresen, ismétlődő jelleggel veszélyeztető mulasztást is.) A Törvény értelmében a bántalmazót – a Törvény 1. § (1) bekezdésében definiált – erőszak miatt ideiglenes megelőző távoltartás címén 72 órára, illetve megelőző távoltartás során 30 napra az ingatlan elhagyására lehet kötelezni. Az indítványozó szerint – tekintettel az erőszak fogalmának túl tág voltára is – ez az alapjog-korlátozás aránytalanságot eredményez.

Szintén aránytalanságot okoz, hogy a Törvény 1. § (5) bekezdése a hozzátartozó fogalmát kitérít, az 1. § (1) bekezdése szerinti erőszakot el lehet követni „együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személy” sérelmére is (így a saját otthon használatának a megtiltása a bensőséges kapcsolatban álló személy elleni erőszak esetén is alkalmazható). Az indítványozó úgy véli, hogy a hozzátartozói fogalom meghatározás által túl tág az a személyi kör, akit a távoltartás érinthet.

Az indítványozó végül felveti, hogy a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdéseiben található fogalmak pontatlansága az Alkotmány 13. §-ába foglalt tulajdonhoz való jog sérelmét is eredményezheti. A bántalmazóval szemben az ideiglenes megelőző távoltartás és a távoltartás attól függetlenül alkalmazható, hogy ő a közösen használt ingatlan tulajdonosa-e vagy sem, ami még önmagában – a testi integritáshoz való jog védelme miatt – elfogadható, de a parttalanul tág és részben értelmezhetetlen fogalmak által elrendelhető távoltartás a tulajdonjog aránytalan korlátozását eredményezi.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései szerint:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

(...)

8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

(...)

55. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

(...)

58. § (1) Mindenkit, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén – törvényben meghatározott esetek kivételével – megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.

(...)

59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

2. A Törvény I. Fejezetének „Értelmező rendelkezések” címet viselő 1. §-a szerint:

„(1) Hozzátartozók közötti erőszaknak minősül a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül, vagy rendszeresen, ismétlődő jelleggel veszélyeztető tevékenység, vagy mulasztás (a továbbiakban: hozzátartozók közötti erőszak).

(2) Bántalmazott az a hozzátartozó, akinek a sérelmére a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítják.

(3) Bántalmazó az a cselekvőképes hozzátartozó, aki a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítja, vagy akire tekintettel a hozzátartozók közötti erőszakot más megvalósítja, feltéve, hogy ezzel a bántalmazó egyetért.

(4) E törvény alkalmazásával gyermeknek kell tekinteni a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 12. §-a szerinti kiskorút.

(5) E törvény alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk. 685. §-a b) pontjában meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a volt jegyest, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat, továbbá együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személyt e kapcsolat fennállása alatt vagy után.

(6) E törvény alkalmazásában a napokban megállapított határidő folyamatosságot jelent.”

III.

1.1. A családon belüli erőszak elleni fellépést (illetve ennek eszközrendszerét) először a nők hátrányos megkülönböztetésével és a nők elleni erőszak megszüntetésével foglalkozó nemzetközi dokumentumok érintették. Egyik

ilyen első dokumentum, az ENSZ Közgyűlése által 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott, a nőkkel szembeni diszkrimináció minden formájának felszámolásáról szóló Egyezmény (ENSZ CEDAW Egyezmény), amelyet a belső jogba az 1982. évi 10. tvr. hirdetett ki. Az ENSZ CEDAW Egyezmény definiálta a nők elleni diszkrimináció fogalmát (I. rész I. cikk), illetve a jogalkotásra vonatkozó ajánlásokat tett. Így többek között szorgalmazta a férfiak és nők egyenlőségének alkotmányba iktatását, illetve állami kötelezettséget arra, hogy: „megfelelő jogszabályokat és más intézkedéseket fogadnak el, ideértve – szükség esetén – a szankciókat is, a nőkkel szembeni mindenfajta megkülönböztetés megtiltása végett” [I. rész 2. a) b) pont]. Az Egyezmény létrehozta a nőkkel szembeni erőszak felszámolásával foglalkozó CEDAW Bizottságot, amely több ajánlást fogalmazott meg e tárgyban.

A családon belüli erőszak megelőzése szempontjából kiemelendő az ENSZ Közgyűlése által 1993. december 20-án New Yorkban elfogadott a nők elleni erőszak felszámolásáról szóló Nyilatkozat (az ENSZ Közgyűlés 48/104. számú határozatával kihirdetett Nyilatkozat). A Nyilatkozat a nők elleni erőszakhoz sorolja a családon belüli tetteges, lelki és szexuális erőszakot. A Nyilatkozat jelentősége abban áll, hogy korábban jobbra a magán-szféra körébe sorolt cselekményeket közügynek tekinti. A Nyilatkozat az államok kötelezettségévé teszi, hogy igazgatási, polgári jogi és büntetőjogi szankciókat alkossanak a nők elleni erőszakos cselekmények megelőzésére; jogalkotás útján is gondoskodni kell arról, hogy a nők ne válhassanak újra áldozattá; kimondta végül, hogy a családon belüli erőszakra statisztikát kell készíteni és nyilvánosságra kell hozni.

Az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa Emberi Jogi Bizottsága – a családon belüli erőszak kezelésére vonatkozóan 1996-ban – ún. „jogalkotási modellt” mutatott be. A modell – azon túl, hogy fogalom meghatározásokkal igyekszik segíteni (az egységes fellépés felé terelni) a jogalkotási törekvéseket – kifejezetten szól az ún. „ideiglenes korlátozó végzésről” és a „védelmi végzésről”. Ezek a jogintézmények már a bántalmazó távoltartását célozták meg annak a törekvésnek a jegyében, hogy az elkövetőt adott esetben a családi otthon elhagyására is kötelezni lehessen.

A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló, 1979. december 18-án, New Yorkban elfogadott Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét a 2001. évi LX. törvény hirdette ki. A Jegyzőkönyv részes államai – így Magyarország is – elismerték a Nőkkel Szembeni Hátrányos Megkülönböztetés Kiküszöbölésével Foglalkozó Bizottság illetékességét a Jegyzőkönyv 2. cikke szerint benyújtható egyéni panasz esetén.

Mindezek mellett meg kell említeni a gyermekek jogai-val kapcsolatos ENSZ Egyezményt (a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt), amelyek a gyermekek egészséges fejlődése szem-

pontjából közelítenek az erőszak felszámolásának szükségességéhez.

1.2. Nemcsak az ENSZ, hanem az Európa Tanács keretei között is számos dokumentum született a családon belüli erőszak elleni fellépés tárgyában. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 1985. évi 4. számú Ajánlása a „családon belüli erőszakra” címet viseli. Az Ajánlás kiemeli, hogy fel kell hívni a figyelmet a családon belüli erőszak nagyságrendjére, komolyságára és jellegzetességeire. Konkrét intézkedési javaslatokat fogalmaz meg: szolgáltatásokat kell létrehozni az áldozatok biztonsága érdekében, ugyanakkor az elkövetők számára rehabilitációs programokat kell kialakítani. Védelmet kell biztosítani a családon belüli erőszak ügyeiben tanúskodóknak, illetve kifejezi azt az igényt, hogy az ilyen ügyekkel foglalkozó nyomozó hatóság, vádhatóság és bíróság részéről különleges szakértelemmel rendelkező személyek járjanak el.

1992-ben az Európa Tanács felállította a nők és a férfiak közötti egyenlőséggel foglalkozó bizottságot (CDEG), amely demonstrálta, hogy az egyenlőség minden területen való biztosítása prioritásnak minősül az Európa Tanács számára.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1450 (2000) számú Ajánlása a nők elleni erőszak Európában címmel jelent meg. Az Ajánlás a nők elleni erőszak minden formájának a felszámolását tűzte céljául, a Közgyűlés a Miniszteri Bizottságnak (e tárgyat érintően) azt az ajánlást tette, hogy dolgozzon ki egy olyan programot, amelynek célja – többek között – a családon belüli erőszak valamennyi formája megtiltásának bevezetése a jogrendszerbe; s „a nők számára nagyobb védelem biztosítása, például olyan rendelkezésekkel, amelyek megtiltják az erőszakos férj számára a közös lakásba való belépést, és olyan intézkedésekkel, melyek célja a büntetések és ítéletek megfelelő módon való végrehajtása.”

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2002. évi 5. számú Ajánlása átfogó programot tartalmaz (a jogalkotási feladatoktól, a média szerepén át, a különböző jogági szankciók alkalmazásáig) a nők elleni erőszak különböző megnyilvánulásainak felszámolása érdekében. A családon belüli erőszak vonatkozásában az Ajánlás hangsúlyt helyez az „intervenciós programokra” az erőszak elkövetői számára; feladattá teszi a családon belüli erőszak valamennyi formájának büntetendővé nyilvánítását; intézkedések megfontolását annak érdekében, hogy:

– „a rendőrség beléphessen a veszélyeztetett személy lakásába, őrizetbe vegye az elkövetőt és biztosítsa, hogy az illető megjelenik a bíróság előtt;”

– „a bíróság – az áldozatok védelmét célzó ideiglenes intézkedésként – megtilthassa az elkövető számára, hogy az áldozattal kapcsolatba lépjen, vele kommunikáljon, vagy a közelébe menjen, hogy bizonyos meghatározott területen tartózkodjon vagy oda belépjen;” ...

Az Ajánlás továbbá hangsúlyt helyez a civil (nem-kormányzati) szervezetek bevonására a családon belüli erőszak problémájának kezelésére.

Az Európa Tanács legutóbbi 2008 szeptemberében kelt összefoglaló jelentése újra nyomatékosítja, hogy a nők elleni erőszak, azon belüli a családon belüli erőszak elleni fellépés az emberi jogok védelmében tett intézkedés. (Európa Tanács keretében felállított munkacsoport jelentése a nők elleni erőszokról, beleérve a családon belüli erőszakot is; Strasbourg; 2008. szeptember)

1.3. Megállapítható tehát, hogy a családon belüli erőszakkal kapcsolatos fellépés nemzetközi dokumentumai a nők elleni hátrányos megkülönböztetés megszüntetésétől jutottak el a családon belüli erőszak felszámolásának tárgyáig. Ez utóbbi immár egy komplex intézkedés-együttest feltételez. Ennek további elemei, hogy a családon belüli erőszak áldozata bárki – azaz bármelyik házastárs, gyermek, együtt élő szülő – lehet, illetve a probléma megoldásának része kell, hogy legyen a másik fél, a bántalmazó bevonása (adott esetben gyógyítása) is (lásd a fent említett intervenció programokat). Rögzítést nyert, hogy a családon belüli erőszak kezelése a hatóság (rendőrség, bíróság) részéről speciális felkészülést kíván, azt be kell építeni a képzésbe. Nagy szerepe van a tájékoztatásnak és a civil szervezetek bevonásának a konfliktusok kezelésébe, illetve olyan intézményrendszerre van szükség, ami „vézhelyzetben azonnal segítséget tud nyújtani”. Maga a „távoltartás” mint jogintézmény e komplex feltételrendszer egészébe ágyazva értelmezhető, s e feltételrendszer minőségétől függ annak hatékonysága.

2. Az egyes államok családon belüli erőszakkal – s ezen belül a távoltartás valamilyen formájával – kapcsolatos jogalkotása jelentős eltérést mutat, nemcsak a tengerentúl és az európai államok viszonyában, de az európai államok között is. Mások az intézkedések bevezetésének kezdeti motívumai is.

2.1. A távoltartás jogintézményének egyik korai előzménye az amerikai Duluth városban kidolgozott megoldás, amelyet a későbbiekben több helyen mintának tekintettek (az ún. Duluth modell). Itt programot dolgoztak ki a Családon Belüli Erőszak Kezelésére (DAIP), amelynek keretében 1974 és 1979 között jogalkotással és különböző intézkedések bevezetésével próbálták fellépni a családon belüli erőszak ellen. E program a mellett, hogy igen nagy hangsúlyt helyezett a civil szervezetek segítségére (pl. 24 órán belül szakembereket küldenek a bántalmazotthoz), konkrét jogi lépéseket is bevezetett. Így a rendőrség számára lehetővé tették, hogy a bántalmazót őrizetbe vegye letartóztatási parancs nélkül is, de a közigazgatási/rendészeti intézkedésen túl a polgári és büntetőbírósi intézkedések széles skáláját is felvonultatták (átmeneti rendelkezések a közös tulajdon használatáról, a szülői felügyeleti jog gyakorlásáról, vagy büntetőbírósi próbaidőt, jelentkezési kötelezettséget, kapcsolatfelvételi tilalmat stb. írhat elő). A modellben a cél az erőszak megszüntetése és nem pedig a házasság felbontása, ezért hangsúlyt helyeztek a bántalmazó segítségére, „visszavezetésre” is (amelyben

szintén civil szervezetek vállaltak aktív szerepet). Az ún. Duluth Modell törvény szerint „családon belüli erőszak” családtag, vagy a családhoz tartozó más személy által elkövetett:

- fizikai bántalmazása családtagnak vagy családhoz tartozó más személynek, ennek kísérlete;
- a fizikai bántalmazástól való félelem előidézése családtagnak, vagy családhoz tartozó más személyben;
- annak előidézése – erőszakkal, az erőszakkal való fenyegetéssel, vagy kényszerítéssel –, hogy családtag, vagy családhoz tartozó más személy akarata ellenére szexuális tevékenységben vegyen részt.

A Duluth Modell törvény a későbbiekben irányadó volt az Egyesült Államokban az egyes államok törvényhozása számára, több államban bevezették a helyi viszonyokhoz igazított kiegészítésekkel.

2.2. Az európai jogrendszert tekintve megállapítható, hogy egyrészt a büntetőjog keretében megvalósuló eszközök állnak rendelkezésre (a távoltartás alkalmazása, mint büntetőjogi intézkedés), másrészt azonban található számos más olyan megoldást is, amely a családon belüli erőszakra komplex – több jogág által szabályozott – eszközrendszerrel lép fel. A büntetőjogi eszközök között ki kell emelnünk, hogy több országban (Portugáliában, Spanyolországban, Lengyelországban, Szlovákiában) a családon belüli erőszak sui generis bűncselekmény. Ezekben az esetekben az elkövetési magatartás (ami általában a fizikai és lelki/pszichikai/mentális bántalmazás), és a bántalmazotti kört (ami szélesebb ugyan mint a házastárs és élettárs, de nem megy túl az együtt élő személyek körén) a büntetőjog által meghatározott. Az eljárás mind kérelemre, mind hivatalból indulhat.

A komplex intézkedések közül az osztrák törvényt kell kiemelni. A törvény a távoltartás magyarországi bevezetése kapcsán több vonatkozásban is mintaként szerepelt. Az osztrák megoldás lényegében a Duluth-modell szerint felépített megelőzési rendszeren alapul: a civil szervezetek, rendőrség, a családjogi bíróság és a büntető igazgatóság egyaránt szerephez jutnak. E modellben a távoltartásnak két fázisa van. Az első fázis a rendőrségnek széles szerepet biztosít: a rendőr kitilthatja a felet a közös lakásból, illetve a helyszínre való visszatérést megtilthatja 10 napig. Mivel az alapjogokba való erőteljes beavatkozásról van szó, ezért a rendőri intézkedés ellen panasszal lehet élni a közigazgatási tanácsnál, de ettől függetlenül a rendőr helyszínen hozott intézkedését belső rendőrségi eljárás révén 48 órán belül kötelező felülvizsgálni (ennek keretében a tilalmat meg is lehet szüntetni). A második fázisban a bántalmazott kérheti, hogy a családjogi bíróság bocsásson ki ideiglenes határozatot, amely az eltiltást további 10 nappal meghosszabbíthatja. Ezen idő alatt lehet kérni védelmi határozat meghozatalát is, ami három hónapig maradhat hatályban (védelmi határozat kibocsátása esetén a bántalmazónak visszatérésre akkor sincs lehetősége, ha a sértett vissza kívánná fogadni). Bűncselekmény esetén természetesen a bántalmazó ellen büntetőeljárás in-

dul. Mindezek kiegészítéseként a bántalmazottak megsegítésére, és a bántalmazók rehabilitációjára az állam intervenciós központokat hozott létre.

2.3. A nemzetközi tapasztalok alapján megállapítható, hogy a családon belüli erőszak kezelése kilépett a magán-szféra köréből, felszámolása közüggé vált. A jogi szabályozás e változást, mint tendenciát követi. Ugyanakkor az is látható, hogy a távoltartással – mint a büntetőjog körén kívül a rendőrhatalóság által elrendelhető kényszerintézkedéssel – szemben jogi (és jogon túli) aggályok egyaránt megfogalmazódtak:

– A távoltartás rendőrhatalósági elrendelésével kapcsolatban időről időre felmerül, hogy a személyi szabadságot súlyosan korlátozza a saját lakás elhagyásának előírása. Az alapjogokba történő erős beavatkozásról van szó, ezért vagy többletgaranciák szükségesek (pl. panasz az elrendelés ellen, bírósági meghallgatás, a távoltartás kiszámítható idejének pontos szabályozása), és/vagy az elrendelhetőség okait kell objektív szempontok szerint meghatározni (pl. életet, testi épséget, egészséget vagy a személyi szabadságot sértő bűncselekmény, vagy az ezzel való fenyegetés elhárítása).

– A gyakorlat által felvetett aggályok szerint a távoltartási idő elteltét követően az újabb konfliktusok kialakulásának veszélye még inkább megnőhet; ha intézményesen nem megoldott a bántalmazó elhelyezése, ez kriminalizáló hatású is lehet; végül nem zárható ki a távoltartás intézményével való visszaélés (a válás egyik taktikai eszközévé válhat).

Ezen aggályok miatt a különböző államokban bevezetett eszközöket illetően nem beszélhetünk egységességről, de a cél – a nemzetközi dokumentumok által is támogatottan – azonos: az áldozatokat a jog eszközeivel is védeni kell.

3.1. Magyarországon a partnerbántalmazás elleni fellépés egyik első dokumentuma a családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakításáról szóló 45/2003. (IV. 16.) OGY határozat. A határozatban az Országgyűlés – többek között – felkérte a Kormányt, hogy „az erre szakosodott társadalmi szervezetek bevonásával 2004. március 31-ig dolgozza ki és terjessze az Országgyűlés elé az alábbi törvényjavaslatokat:

a) az ún. »távoltartó rendelkezés« bevezetése a magyar jogba;

b) a családban (együtt élő vagy már szétvált családtagok között), közös háztartásban, egyéb intim, személyközi kapcsolaton belül, valamint intézményben együtt élők között elkövetett erőszak (a továbbiakban: családon belüli erőszak) eseteiben a bíróságok és a hatóságok előtti eljárásokban soron kívüliség (gyorsított eljárás) biztosítása;

c) a rendelkezésre álló tanúvédelmi szabályok megerősítése, illetőleg további tanúvédelmi szabályok megállapítása annak érdekében, hogy a törvény megfelelő hatékonysággal védje a családon belüli erőszak áldozatainak, illető-

leg tanúinak a személyes biztonságát és emberi méltóságát tanúskodásuk esetén.”

Még ugyanebben az évben az Országgyűlés meghozta a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozatot. Az OGY határozat értelmében törvényalkotási feladat: „Az ideiglenes (72 órás) és hosszabb tartalmú »távoltartó« magatartási szabály alkalmazási feltételeinek megteremtése.” Az OGY határozat a rendőrséggel és a nyomozó hatóságokkal kapcsolatos részében kiemeli, hogy „A családon belüli erőszak miatt foganatosított rendőri, hatósági eljárás keretében indokolt esetben haladéktalanul kezdeményezni kell az államigazgatási eljárásban megteremtendő a »távolságtartásra« vonatkozó eljárás megindítását”. Az OGY határozat kifejezetten a komplex, a több jogágot érintő rendszer megvalósítását szorgalmazza, továbbá kitér a média és a nem-kormányzati szervek szerepére is. Ezen OGY határozat végrehajtására adta ki a Kormány az 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozatát a „társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája rövid, közép- és hosszú távú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról” címmel. A Kormányhatározat II/C. pontja a „családon belüli erőszak megelőzése” kapcsán kilenc pontból álló intézkedési tervet tartalmaz. A Kormányhatározat a távoltartás bevezetését tényként kezeli, a II/C. 1. b) pont értelmében „b) A távoltartással kapcsolatos szabályok hatálybalépését követően azok érvényesülését feltáró jellegű elemzésben kell értékelni.”

3.2. Mindezen előzmények után a Kormány 2004 áprilisában beterjesztette „a családon belüli erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló” T/9837. számú törvényjavaslatát. A törvényjavaslatához kapcsolódó általános indoklás 3.3. pontja szerint „A távoltartás bevezetésével a Javaslat főképp az osztrák tapasztalatokra támaszkodik.” A Javaslat a távoltartás két módját kívánta bevezetni: az ideiglenes távoltartó határozat és a távoltartó határozat formájában. Az ideiglenes távoltartással kapcsolatos eljárást a rendőrség hatáskörébe utalja, meghosszabbított időtartama sem haladhatja meg a 20 napot. A Javaslat értelmében „távoltartó határozatot” bírósági eljárásban (mind polgári peres eljárásban, mind büntetőeljárásban) lehet hozni, ideje maximum hat hónap, amelyet három hónappal meg lehet hosszabbítani. Mind az ideiglenes távoltartás, mind a távoltartás szabályai között szerepel, hogy ha a bántalmazó az elhelyezéséről nem tud gondoskodni, akkor az állandó lakóhelyéhez, illetve a tartózkodási helyéhez legközelebb eső hajléktalan személyeket ellátó intézmények szolgáltatásait veheti igénybe.

A T/9837. számú törvényjavaslat parlamenti vitája elkezdődött, de a Javaslatból – az azt ért számos bíráló és vita hatására – nem lett törvény, a Kormány a törvényjavaslatot visszavonta.

3.3. A fentieket követően 2005 novemberében a Kormány benyújtotta a T/18090. számú törvényjavaslatát a büntetőeljárásról szóló törvény átfogó módosítására. Az

előterjesztés – szakítva a T/9837. számú javaslat több jogát érintő modelljével, csak – a büntetőeljárás szabályain belül helyezte el a távollattásra, mint új kényszerintézkedésre vonatkozó szabályozást. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény – a Be. módosítás keretében – a 2006. július 1-jével hatályba léptette a Be. új 138/A. és 138/B. §-ait, amelyekben a lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet mellett nyert szabályozást a távollattás jogintézménye. A módosítás nem alkotott új büntetőjogi tényállást a családon belüli erőszakról. A törvényhez kapcsolódó indokolás kifejtette, hogy „A hatályos jogban kimerítően és pontosan szerepelnek azok a törvényi tényállások, amelyekbe valamennyi családon belül elkövethető jogsértés beilleszthető. A Büntető Törvénykönyvben jelenleg huszonhat olyan törvényi tényállás található, amelyek a fizikai, a pszichikai, a szexuális abúzust, valamint az elhanyagolást foglalják magukba, és amelyek a családon belüli emberileg és jogilag elítélhető cselekményeket teljes körűen felölelik.” A Be. keretében szabályozott – jelenleg is hatályban lévő – távollattás tehát büntetőeljárás kényszerintézkedés (az előzetes letartóztatás alternatívája). Célja, hogy „az eljárások elhúzódnása mellett is megfelelő és gyors védelmi eszközt biztosítson a sértett részére az eljárás jogerős befejezése előtt azzal, hogy a bizonyítási eljárás sikerét elősegíti.” Elrendelésére kizárólag a bíróság jogosult [138/A. § (4) bekezdés], időtartama 15–30 napig terjedhet [Be. 138. § (1) bekezdése]. A Be. 138/A. § (1) bekezdése a távollattás kapcsán alapjogi korlátozásról szól. E szerint:

„138/A. § (1) A távollattás a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza. A távollattás hatálya alatt álló terhelt a bíróság határozatában megállapított szabályok szerint köteles

a) a meghatározott lakást elhagyni, és onnan a bíróság által meghatározott ideig távol maradni,

b) a meghatározott személytől, illetőleg e személy lakó- és munkahelyétől, az e személy által látogatott nevelési és nevelési-oktatási intézménytől, gyógykezelés céljából rendszeresen látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során rendszeresen látogatott épülettől a bíróság által meghatározott ideig magát távol tartani,

c) tartózkodni attól, hogy a meghatározott személlyel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen.”

Az elrendelhetőség köre a Be. rendszerében pontosan meghatározott: a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanújakor ... ha megalapozottan feltehető, hogy a lakókörnyezetben hagyása esetén

„a) a sértett tanú befolyásolásával vagy megfélemlítésével megghiúsítaná, megnehezítené, vagy veszélyeztetné a bizonyítást, illetve

b) a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy a sértett sérelmére újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el.” [138/A. § (2) bekezdés]

Látható, hogy a Be.-ben szabályozott távollattásnak csak részben célja a családon belüli erőszak elleni fellépés, e jogintézmény – ahogy az előzetes letartóztatás, a lakhelyelhagyási tilalom vagy a házi őrizet – a büntetőeljárás sikerét szolgálja. A Be. idézett módosításával párhuzamosan a távollattás igazgatási jellegű rendőri intézkedésként való bevezetésére nem került sor.

Mindennek következtében a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájának végrehajtásáról szóló – jelenleg hatályos – 1035/2008. (V. 30.) Korm. határozatban már nem szerepelnek a távollattással kapcsolatos feladatok [szemben az e tárgyban korábban hatályos fentebb idézett 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozattal, illetve az ezt követő 1036/2005. (IV. 21.) Korm. és 1016/2007. (III. 20.) Korm. határozatokkal].

A magyar jogrendszerben a távollattás tehát a büntetőjogi eszközök körében nyert ez idáig szabályozást.

3.4. Mindezek után 2008 szeptemberében hat országgyűlési képviselő törvényjavaslatot nyújtott be „a családon belüli erőszak miatt alkalmazható távollattásról”. Az Országgyűlés az önálló képviselői indítványt a T/6306. számú törvényjavaslatként vette tárgyalásba. A képviselői indítványhoz tartozó indoklás utal arra, hogy „A távollattás bevezetésénél a törvényjavaslat – megegyezően a 2004-ben benyújtott törvényjavaslattal – főképp az osztrák jogszabályra, valamint az alkalmazás során felgyűlt tapasztalatokra támaszkodik.” A törvényjavaslathoz számos módosító javaslat érkezett, majd az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülésnapján nagy többséggel elfogadta a (címében is módosított) „a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollattásról” szóló törvényt. A köztársasági elnök a Törvényt nem írta alá, mert megítélése szerint a Törvény egyes rendelkezései az Alkotmányba ütköznek, ezért az Alkotmány 26. § (4) bekezdésébe foglalt jogköre alapján az Alkotmánybíróságnak küldte meg alkotmányellenesség előzetes vizsgálatára.

IV.

1. A Törvény a távollattásnak a Be.-ben szabályozott, a büntetőbíróság által elrendelhető formája mellé a távollattásnak két további esetét vezeti be a magyar jogrendszerbe: a rendőrség által közigazgatási eljárásban elrendelhető ideiglenes megelőző távollattást és a polgári eljárásban a bíróság által elrendelhető megelőző távollattást. Ezen eszközökkel (beleértve a büntetőjogi eszközöket is) a távollattás intézményének a külföldi megoldásokban ismert komplex modelljét kívánja a Törvény megvalósítani.

A Törvény 5. § (2) bekezdése értelmében akivel szemben ideiglenes megelőző távollattást, illetve megelőző távollattást rendeltek el köteles a bántalmazottal közösen használt ingatlant a használat jogcímétől függetlenül elhagyni és oda az ideiglenes távollattartó határozatban meghatározott ideig nem térhet vissza, köteles továbbá magát távol tartani a bántalmazottól, illetve a határozatban meg-

jelölt más személytől (jellemzően a gyermeket, illetve a bántalmazott hozzátartozóit jelenti e személyi kör), és köteles tartózkodni attól, hogy a bántalmazottal bármilyen formában érintkezésbe lépjen. Tehát a tiltás mind az ideiglenes megelőző, mind a megelőző távoltartás esetén két irányú: a közösen használt ingatlantól és az adott személytől való távoltartást egyaránt jelenti.

A Törvény 6. § (2) bekezdése szerint az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség a helyszíni intézkedés során feltárt körülmény alapján rendelheti el hivatalból vagy a bántalmazott, illetve a bántalmazott e törvény szerinti hozzátartozója bejelentése alapján. A rendőrség a Törvény 6. § (5) bekezdése szerint az ideiglenes megelőző távoltartást 72 órára foganatosíthatja (a határozatot legkésőbb a bejelentéstől számított 12 órán belül meg kell hozni). A Törvény 12. § (2) bekezdése szerint e határozat bírósági felülvizsgálatát lehet kérni a kézbesítésétől számított három napon belül az illetékes helyi bíróságtól. A Törvény 12. § (4) bekezdése kimondja, hogy a bíróság a kérelem beérkezésétől számított három napon belül dönt.

A Törvény 13. § (1) bekezdése szerint a megelőző távoltartást a polgári bíróság nemperes eljárásban rendeli el, időtartama – a 16. § (2) bekezdése értelmében – legfeljebb harminc nap. A bírósági eljárást egyrészt a rendőrség hivatalból kezdeményezi ha ideiglenes megelőző távoltartást rendelt el [7. § (2) bekezdés és 14. § (1) bekezdés], másrészt a 14. § (1) bekezdés második mondata szerint megelőző távoltartás elrendelésére irányuló bírósági eljárás megindítását a bántalmazott és a bántalmazott e törvény szerinti hozzátartozója is kérelmezheti.

Mindezek mellett a Törvény a II. fejezetében „A hozzátartozók közötti erőszak megelőzését szolgáló intézményrendszer és a jelzési kötelezettség” címmel széles körű kötelezettséget fogalmaz meg a hozzátartozói erőszak elleni fellépés tekintetében (közoktatási intézmények, gyámhatóság, ügyészség, bíróság, pártfogói felügyeleti szolgálat stb. részére), illetve az ún. családvédelmi koordinációért felelős szervnek számos egyéb feladatot (tájékoztatás, bántalmazó, bántalmazott meghallgatása stb.) ír elő.

2. A törvény a hozzátartozók közötti erőszak miatt történő fellépést szabályozza, célja – ahogy az eredeti törvényjavaslathoz kapcsolt indokolásban szerepel –: „A Magyar Országgyűlésnek, a törvényhozásnak a felelőssége, hogy hatékony és megfelelő jogszabályi védelmet nyújtson az ártatlan áldozatoknak.” Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a hozzátartozók közötti erőszak megakadályozása, mint törvényhozói cél alkotmányossági szempontból igazolható: az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe foglalt élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog védelme, az emberi méltóságból is következő testi integritáshoz való jog, illetve az Alkotmány 70/D. §-a szerinti lelki egészség védelme az Alkotmányból fakadó állami kötelezettség. Az Alkotmány 54. § (2) bekezdése a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalmát külön ki is mondja. Az állam nem lehet tétlen e jogokat fenyegető

élethelyzeteket illetően, a jogalkotás eszközével és a szabályozott közhatalmi tevékenység egyéb formáival fel kell lépnie az olyan erőszakkal szemben, amely a fenti alapjogokat sérti, történjen az a magánszférában (családon belül, hozzátartozók között), vagy azon kívül. A magánszféra védelmének hagyományos érveit a 36/2005. (X. 5.) AB határozat úgy foglalta össze, hogy a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek (ABH 2005, 390, 400.). Mivel az erőszak tényével a probléma kihat a magánszféra viszonyaira, az alapjogoknak a magánszférán belüli érvényesülésére, ezért ebben az esetben a magánszférába történő állami beavatkozás végső soron a magánélet – adott esetben a család, illetve a családtagok alapvető jogainak – védelmét szolgálja.

Az Alkotmány 8. § (1) bekezdése értelmében az állam nemcsak elismeri, hanem védeni is köteles az alapjogokat. Tehát az állam nemcsak tartózkodni köteles attól, hogy az alapjogokat ne sértse meg, hanem pozitív intézkedésekkel elő is kell mozdítania az alapjogok érvényesülését. Ez az állam alapjogvédelmi és intézményvédelmi kötelezettsége. Vonatkozik az objektív intézményvédelem a család védelmére, de a fentebb említettek szerint az élet és testi épség védelmére is, azaz összességében olyan szabályok meghozatalára, intézkedések megtételére, amelyek kifejezik, hogy az állam a családon belüli erőszak elleni fellépést – alapjogvédelmi kötelezettségét – az Alkotmány 8. § (1) bekezdése körébe tartozónak tekinti. Az élet védelmével összefüggésben már a 64/1991. (XII. 17.) AB határozat kifejtette, hogy „az élethez való jog objektív oldalából ugyanakkor az államnak nem csupán az a kötelessége következik, hogy az egyes emberek élethez való alanyi jogát ne sértse meg, és hogy annak védelméről jogalkotással és szervezési intézkedésekkel gondoskodják, hanem ennél több. Ez a köteletség nem merül ki az egyes emberek egyedi életvédelmében, hanem általában az emberi életet és létfeltételeit is védi. Ez utóbbi feladat minőségileg más, mint az élethez való egyéni alanyi jogok védelmének összeadása; »az emberi élet« általában – következképp az emberi élet mint érték – a védelem tárgya.” (ABH 1991, 297, 303.) A közvetlen erőszak elleni állami fellépés (illetve az olyan fenyegetés elleni szankció, amely erőszakot vált ki) alkotmányossági szempontból elfogadható volt a közösség elleni izgatással kapcsolatos döntésekben [a 30/1992. (V. 26.) AB határozattól (ABH 1992, 167.) a 95/2008. (VII. 3.) AB határozatig (ABK 2008. június 900.)]. Az Alkotmány 8. § (1) bekezdésének jelen ügyben való értelmezése szempontjából az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az állam az Alkotmány e rendelkezéséből eredő védelmi feladatának tesz eleget, amikor fel kíván lépni az erőszak egy speciális formája, a családon belüli erőszak ellen. Maga a fentebb bemutatott nemzetközi jogfejlődés is a fellépés szükségessége irányába mutat. Alátámasztja mindezt – az indítványozó által is hivatkozott – az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: Bíróság) 2008. június 12-én hozott döntése a Bevacqua és fia kontra

Bulgária ügyben, amelyben a bíróság világossá tette, hogy az Európai Egyezmény 8. cikkében foglalt, a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jog pozitív állami kötelezettséget keletkeztethet az erőszak megakadályozást célzó jogi környezet megalkotására. E döntésben a Bíróság először foglalt állást a családon belüli erőszak elleni fellépés tekintetében, világosan kifejezve, hogy a családon belüli erőszak az emberi jogok elleni erőszak is egyben. Ezt a tézist a Bíróság a 2009. március 5-én hozott Sandra Jankovic kontra Horvátország ügyben hozott ítéletének 44–45. §-aiban is megerősítette.

Figyelembe véve tehát, hogy az életet, testi-lelki egészséget, emberi méltóságot fenyegető családon belüli erőszak esetén az államnak az Alkotmány 8. § (1) bekezdéséből eredő intézményvédelmi kötelezettsége a fellépés, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az államnak lehetősége van alapjog-korlátozásra az erőszak elleni fellépés (a cél elérése) érdekében.

Jelen ügyben az állam e célt a távoltartás jogintézményének – a Be.-hez képest – további jogágakban történő bevezetésével kívánja elérni. Az alkotmányossági vizsgálat tárgya, hogy sérti-e a személyes szabadsághoz való jogot, a tartózkodási hely szabad megválasztását és a mozgásszabadságot a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdése, amely meghatározza, hogy kivel szemben és milyen magatartás miatt rendelhető el a távoltartás.

3. Az alapjog-korlátozás alkotmányosságát illetően – az Alkotmány 8. § (2) bekezdését értelmezve – a 30/1992. (V. 26.) AB határozat megállapította: „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközehez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” (ABH 1992, 167, 172.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a személyes szabadsághoz való jog elsősorban – de nem kizárólag – a büntetőjogi kényszerintézkedések alkalmazásával összefüggésben nyert tartalmat. A vonatkozó határozatok szerint a személyes szabadságtól való megfosztás csak szigorú garanciák egyidejű érvényesülése mellett alkotmányos [lásd pl. 66/1991. (XII. 21.) AB határozatot ABH 1991, 342, 347.]. Az utóbbi döntések közül: a 104/2007. (XII. 13.) AB határozatban az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélte a rendzavarás miatt a tárgyalásról

való kiutasítás napján történő (rövid ideig tartó) őrizetbe vételt is. Megállapította, hogy az adott cél a személyi szabadság korlátozása nélkül is elérhető: „Az eljárási szankcióként alkalmazható őrizetbe vétellel elérni kívánt célok más intézkedésekkel minden esetben közvetlenül megvalósíthatók. A kifejtettekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében meghatározott alapjogot korlátozó szükségtelen eszköz.” (ABH 2007, 880, 888.) Az 1/2008. (I. 11.) AB határozatban pedig az Alkotmánybíróság a szabálysértési eljárás során alkalmazható elzárást – mint személyi szabadságtól való megfosztást – vizsgálta. A határozat többek között megállapította, hogy: „...Sem a pénzbírságot kiszabó közigazgatási szabálysértési határozat, sem a pénzbírságot közérdekű munkára átváltoztató határozat, sem a helyszíni bírságolást tartalmazó intézkedés nem lehet alapja a személyi szabadság korlátozásának. Arra csak és kizárólag a bíróság döntése nyomán kerülhet sor. A bíróság e döntését nem hozhatja meg az érintett meghallgatása, azaz »tárgyalás nélkül«... (ABK 2008, január 4, 11.)

Jelen ügyben megállapítható, hogy a Törvény útján bevezetett, a rendőrség és a polgári bíróság által alkalmazható távoltartás nem fosztja meg az érintettet a személyi szabadságtól oly módon, ahogy pl. az előzetes letartóztatás vagy az őrizetbe vétel. Az Alkotmánybíróság azonban az Alkotmány 55. § (1) bekezdését más alapjogokkal együtt is értelmezte. A 36/2000. (X. 27.) AB határozata szerint az Alkotmány 55. § (1) bekezdésbe foglalt személyes szabadsághoz való jog az Alkotmány 58. § (1) bekezdése szerinti mozgásszabadsággal, és a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogával együtt is értelmezhető. Az Alkotmány 55. § (1) bekezdése érdemben felhívható valamennyi – nemcsak a büntetőjog körében szabályozott – mozgást és a helyválttatást is korlátozó jogszabály alkotmányossági megítéléséhez. (ABH 2000, 241, 272.) Az Alkotmánybíróság egy másik döntésében az Alkotmány 55. § (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a közterület-felügyelő ún. „feltartóztatási joga” sérti a személyi szabadságot, a korlátozás súlya nem áll arányban az elérni kívánt céllal. A határozat rámutatott, hogy „alkotmányos cél elérése érdekében a személyi szabadság szükséges és ezen túlmenően arányos törvényi korlátozására általában akkor kerülhet sor, ha azt a korlátozással érintett személy jogsértő magatartása vagy cselekménye, illetőleg kényszerítő ok vagy nyomós közérdek alátámasztja, illetve indokolja. Ilyen feltételek hiányában az Alkotmánybíróság az alapjog korlátozását általában alkotmányellenesnek minősíti.” [13/2003. (IV. 9.) AB határozat ABH 2003, 197, 204.]

Megállapítható tehát, hogy az Alkotmány 55. § (1) bekezdése nemcsak az ott meghatározott személyi szabadságtól való megfosztásra vonatkozik, hanem – az Alkotmány 8. § (2) bekezdésébe foglalt, az alapjogok korlátozására vonatkozó szabály figyelembevételével – a személyi szabadságot (a megfosztástól enyhébb módon) korlátozó rendelkezések esetén is irányadó. A személyi szabadság

alkotmányos biztosítékai közé tartozik – a büntetőjogi garanciákon túl – a mozgásszabadság, a tartózkodási hely megválasztásának szabadsága és a magánlakás sérthetlensége is.

A Törvény által bevezetett távoltartás alapjogokat korlátoz. Ezt maga a Törvény mondja ki, az 5. § (1) bekezdése értelmében: „Az ideiglenes megelőző távoltartás, valamint a megelőző távoltartás átmenetileg korlátozza a bántalmazó tartózkodási szabadságát, a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát, szülői felügyeleti jogát, valamint a gyermekével való kapcsolattartás jogát”. Az Alkotmány 58. § (1) bekezdése szerint: „Mindenkít, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén – törvényben meghatározott esetek kivételével – megillet a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga, beleértve a lakóhely vagy az ország elhagyásához való jogot is.” Az Alkotmány 55. § (1) bekezdése szerint pedig „mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra, senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.”

A Törvény értelmében, ha az ideiglenes megelőző és megelőző távoltartás alkalmazásra kerül, a bántalmazó a közös használatú lakást, a lakókörnyezetét köteles elhagyni. Jelen ügyben tehát a személyi szabadság biztosítékának is tekinthető helyváltoztatási és mozgásszabadság abban az összefüggésben esik korlátozás alá, hogy a távoltartás hatálya alatt álló személy a „magánszférájától” van eltiltva, lakókörnyezetébe nem térhet vissza. (A lakókörnyezet elhagyása egyben azt is jelenti, hogy adott esetben az életviteléhez szükséges eszközöket is nélkülözni kényszerül.)

Az Alkotmánybíróság által eddig megállapítottak szerint tehát a Törvényben szabályozott ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás a bántalmazott élethez és az emberi méltósághoz való jogát, a testi-lelki integritását védi. Az erőszak, a kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód ad okot az állami fellépésre, amelynek során az érintett (a bántalmazó) alapjogai korlátozás alá esnek. Az egyes korlátozó rendelkezések az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alapján csak akkor fogadhatók el alkotmányosnak, ha az általuk elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükségszerű és arányos. Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – úgy foglalt állást, hogy a Törvény által meghatározott cél eléréséhez szükséges szabályozás alkotmányossági szempontból nem vitatható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az alapjog-korlátozás arányossága értékeléséhez pedig hozzátartozik, hogy a korlátozás folytán esetleg bekövetkező és eleve ki nem küszöbölhető sérelmek elfogadható mérvű enyhítésére garanciák legyenek, illetve, hogy a korlátozás csak akkor valósuljon meg és csak oly módon (azokkal szemben) amely az adott cél eléréséhez elengedhetetlen. A Törvényben szabályozott alapjog-korlátozás – az indítvány szerint – annak tükrében vizsgálendő, hogy a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdésben meghatározott fogalmak (a jogintézmény működésének alapjait jelentő erőszak és

a hozzátartozó fogalma) nem engednek-e túl tág, az elrendő célon kívül eső alkalmazási lehetőséget.

4.1. A Törvény 1. § (1) bekezdése határozza meg az erőszak fogalmát. E fogalom meghatározás a törvény egészének alkalmazására kihat, hiszen az e rendelkezésben foglalt erőszak megvalósulása esetén lehetséges a fellépés: az itt meghatározott erőszak az a magatartás amely alapján a rendőrség ideiglenes megelőző távoltartást, a bíróság pedig megelőző távoltartást rendelhet el. Az 1. § (1) bekezdés értelmében: „Hozzá tartozók közötti erőszaknak minősül a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül, vagy rendszeresen, ismétlődő jelleggel veszélyeztető tevékenység, vagy mulasztás (a továbbiakban: hozzátartozók közötti erőszak).” E fogalom nemcsak a közvetlenül és súlyosan fenyegető veszély esetén teszi lehetővé a fellépést, hanem akkor is, ha a veszélyeztetés rendszeresen, ismétlődő jelleggel történik. A Törvény 6. § (3) bekezdése a rendőrségi intézkedés során vizsgálendő szempontokat, a 16. § (1) bekezdése pedig a bíróság által figyelembe veendő körülményeket határozza meg, közel azonos módon. A Törvény 6. § (3) bekezdése értelmében „A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartást akkor rendeli el, ha az eset összes körülményéből így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.” A 16. § (1) bekezdés pedig azt mondja, hogy „A megelőző távoltartást a bíróság akkor rendeli el, ha az eset összes körülményéből így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.” A Törvény 6. § (3) bekezdése és 16. § (1) bekezdése tehát az intézkedés okaként az erőszakot jelöli meg (erőszak helyszíne, erőszakra utaló jelek, erőszak elkövetése), az erőszak fogalma pedig a Törvény 1. § (1) bekezdése által meghatározott.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az életet, a testi lelki egészséget, a szexuális önrendelkezést súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenységekre (az erőszak ezen formájára) a Törvény 6. § (3) bekezdése és 16. § (1) bekezdése alkalmazása során megalapozottan lehet következtetni; az alapjog-korlátozással is járó távoltartás elrendelése ebben az esetben alkalmas eszköznek tekinthető.

A Törvény 1. § (1) bekezdésébe foglalt erőszak-fogalom ezeknél a magatartásoknál azonban tágabb. Beletartozik a rendszeresen ismétlődő pl. méltóságot, lelki egészséget veszélyeztető tevékenység akkor is, ha a veszélyeztetés (vagy a mulasztás) nem súlyos, és nem közvetlen. A távoltartással járó alapjog-korlátozásra okot adó erőszak fogalma tehát a veszélyeztető tevékenység közvetlenségétől és súlyosságától függetlenül is megvalósulhat. A Törvény

szerint a bíróságnak a felek személyes meghallgatása során, a rendőrségnek pedig a helyszíni intézkedése alkalmazásával kell megalapozottan állást foglalni a rendszeresen ismétlődő jelleg tekintetében is. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a tevékenység súlyosságával nem számoló, „rendszeresen, ismétlődő jelleggel” meghatározás az erőszak fogalmát a Törvény alkalmazásában oly módon tágítja ki, ami – figyelembe véve, hogy az adott helyzet gyors döntést kíván, a fogalom pedig értelmezési bizonytalanságot is magában rejt – aránytalan, és ezért az adott cél eléréséhez nem igazodó alapjog-korlátozást eredményezhet. [Pl. a méltóságot sértő verbális kifejezések ismételtetése, önbizalmat (lelki egészséget) sértő tevékenységek önmagukban nem tekinthetők olyan súlyúnak (még ha rendszeresek is), amely rendőrségi, bírósági beavatkozást válthatna ki.] Az Alkotmánybíróság tehát hangsúlyozza, hogy értelmezési bizonytalanságot az okoz, miszerint a Törvény a rendszeresen, ismétlődő jelleggel történő veszélyeztető tevékenységet (a „vagy” kötőszó alkalmazásával) elválasztotta a súlyos és közvetlenül veszélyeztető tevékenységtől. Így pl. bár a verbális erőszak is lehet súlyos és közvetlen, de a törvény alkalmazásában az is erőszaknak minősül, ha (az egyébként nem súlyosan) sértő kifejezéseket az érintett rendszeresen ismételi.

A Törvény értelmében erőszakot nemcsak tevőlegesen, hanem mulasztással is el lehet követni. A mulasztás okként való megjelölése önmagában elfogadható, hiszen – amint ezt a nemzetközi tapasztalok is mutatják – pl. gondozás elmaradása jelenthet olyan erőszakkal egyenértékű helyzetek kialakulását, amely adott esetben hatósági fellépést igényel. Ugyanakkor a törvény erőszak-fogalma a mulasztást valamennyi ott felsorolt tevékenységhez, így a szexuális önrendelkezéshez is hozzákapcsolja. Az Alkotmánybíróság szerint a szexuális önrendelkezési jogot sértő mulasztás – a törvény célját tekintve – önmagában nem értelmezhető (az indokolás III./3.2. pontjában említett, a távortartás bevezetését célzó korábbi törvényjavaslat is aktív cselekvést fogalmazott meg a „nemi önrendelkezési jog megsértése” tekintetében).

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az értelmezhetetlen, illetve az önkényes jogértelmezést lehetővé tevő norma sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésből eredő jogbiztonságot [26/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 135, 142.]. A 42/1997. (VII. 1.) AB határozat szerint „Alkotmányellenessé nyilvánítható az a szabály, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható.” (ABH 1997, 299, 301.) A 10/2003. (IV. 3.) AB határozat összefoglalva az Alkotmánybíróság gyakorlatát megállapította, hogy a jogbiztonságnak része a világos, felismerhetően értelmezhető és egyértelmű normatartalom. A normaszöveg értelmezhetlensége kiszámíthatatlan helyzetet teremt a norma címzettjei számára, lehetőséget ad az önkényes jogalkalmazásra (ABH 2003, 130, 135.). Az Alkotmánybíróság gyakorlatában szigorúbb normavilágosság-követelmény érvényesül alapjog-korlátozó normák esetén. A 34/1994. (VI. 24.) AB határozat értelmében az alapjogi korlátozás alkotmányos-

sága minimálisan feltételezi a korlátozó norma tartalmi megállapíthatóságát (ABH 1994, 177, 193.), a 13/2001. (V. 14.) AB határozat értelmében pedig a jogszabály-szöveg olyan hiányosságai, mint a homályosság, vagy az, hogy pontosan nem értelmezhető, különösen sértik a jogbiztonságot akkor, amikor a rendelkezések alkotmányos alapjogok korlátozását teszik lehetővé. (ABH 2001, 177, 201.) Legutóbb a 46/2007. AB határozat fogalmazott úgy, hogy „Kiváltképpen fontos a világos, érthető és a jogalkalmazás számára felismerhető normatartalom, és ezek eredményeként a jogalkalmazó kiszámítható működése abban az esetben, ha a normaszöveg alapjogot korlátoz.” (ABH 2001, 177, 201.)” (ABH 2007, 592, 609.)

Jelen esetben az Alkotmánybíróság megítélése szerint Törvény 1. § (1) bekezdése szerinti erőszak-fogalomban a norma által rendezni kívánt életviszony nincs egyértelműen meghatározva, a norma alkalmazása esetén (a fentebb bemutatott módon) olyan esetben is alapjog-korlátozásra – az Alkotmány 55. § (1) bekezdésébe és az 58. § (1) bekezdésébe foglalt jogok korlátozására – kerülhet sor, amikor a törvény által elérni kívánt cél ezt nem indokolja, illetve az indokoltság nem dönthető el nyilvánvaló egyértelműséggel. Az Alkotmánybíróság fentebb kifejtette, hogy a magánszférába – így a családi, hozzátartozói – viszonyokba történő állami beavatkozás alkotmányos indokoltságát maga az erőszak ténye teremti meg, az erőszak az a mozzanat, amely érvényteleníti a magánszféra védelmének hagyományos elveit ezekben az élethelyzetekben. Ebből következően a törvényhozónak különös gondossággal kell eljárnia akkor, amikor az erőszak fogalmát definiálja (azaz amikor az állam a magánéletbe alapjog-korlátozó módon léphet be). A Törvény 1. § (1) bekezdése – az ott meghatározott erőszak-fogalom – tehát az érintett alapjogok az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmén keresztül az Alkotmány 8. § (2) bekezdését sértő aránytalan korlátozását teszik lehetővé, ezért az Alkotmánybíróság megállapította annak alkotmányellenességét.

Az Alkotmánybíróság – az eddig kifejtetteket összefoglalva – hangsúlyozza: a magánszférában a személyes, családi kapcsolatokban megjelenő erőszak alkotmányosan indokolhatja az államnak e területen való „belépését” (beavatkozását), azaz a személyes szabadság korlátozását, ha a törvény pontosan és egyértelműen meghatározza az erőszaknak, illetve az azzal való fenyegetésnek azt a fokát, amely a célhoz (a családon belüli erőszak áldozatainak megvédése) képest a beavatkozást szükségesnek és egyben arányosnak minősítheti. Az Alkotmánybíróságnak ezért az az álláspontja, hogy a távortartás jogintézményének – ahogy ezt a külföldi jogi megoldások is alátámasztják – helye lehet a jogrendszerben a büntetőjog körén kívül is. A családon belüli erőszak elleni fellépés indokolt lehet olyan magatartások esetén, amelyek nem minősülnek bűncselekménynek, illetve szabálysértésnek. Ilyen esetekben az alapjogok védelmében fennálló állami intézményvédelmi kötelezettség (pl. a testi-lelki integritás védelme) indokolhatja az erőszak jellegével arányos, azaz alkotmányos-

san indokolt módon történő állami beavatkozást. Mivel a távoltartás – a fentiek szerint – alapjog-korlátozással jár, ezért a jogalkotónak pontos fogalom meghatározással és az önkényes jogalkalmazás ellen védő garanciákkal kell biztosítania a jogintézmény működését.

4.2. A Törvény 1. § (5) bekezdése meghatározza, hogy a Törvény alkalmazása során kit kell hozzátartozónak tekinteni. A Törvény önálló hozzátartozó-fogalmat alkot az alábbiak szerint: „E törvény alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk. 685. §-a b) pontjában meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a volt jegyest, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat, továbbá együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személyt e kapcsolat fennállása alatt vagy után.” A hozzátartozó fogalma a törvény alkalmazásának egyik sarokpontja, azt a személyi kört határozza meg, akire vonatkozóan a Törvény alkalmazásra kerülhet. A Törvény 1. § (2) bekezdése szerint: „Bántalmazott az a hozzátartozó, akinek a sérelmére a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítják.”, a (3) bekezdés értelmében pedig: „Bántalmazó az a cselekvőképes hozzátartozó, aki a hozzátartozók közötti erőszakot megvalósítja, vagy akire tekintettel a hozzátartozók közötti erőszakot más megvalósítja, feltéve, hogy ezzel a bántalmazó egyetért.” Tehát a bántalmazó-bántalmazott közötti viszony a Törvény 1. § (5) bekezdése alapján nyer értelmezést. A Törvény 1. § (5) bekezdésében meghatározott fogalom – a pontosan megragadható személyi körön (pl. Ptk. szerinti hozzátartozó, gyám, gyámolt stb.) túl – „kinyitja” a törvény alkalmazhatóságának lehetőségét. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában még nem vezet alkotmányellenességhez a hozzátartozó-fogalom családon túli kiterjesztése, ha az összhangban van a törvény céljával, s e cél csak így valósítható meg. A cél az együttélés során kialakult erőszakba torkolló konfliktusok esetén való fellépés, s ennek során a bántalmazott megvédése a bántalmazótól.

A Törvény 1. § (5) bekezdése szerint mind a bántalmazó, mind pedig a bántalmazott lehet az együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személy, mégpedig nemcsak a kapcsolat fennállása alatt, hanem a bensőséges kapcsolat megszűnése után is. A Törvény 1. § (5) bekezdése szerinti hozzátartozó fogalomból tehát nem következik, hogy a bántalmazó és a bántalmazott együtt is kell, hogy éljen („együttélés nélkül” – fogalmaz a Törvény). A Törvény 5. § (2) bekezdése szerint akivel szemben a távoltartás valamely formáját elrendelték „köteles a bántalmazottal közösen használt ingatlant a használat jogcímétől függetlenül elhagyni.” E szabályt összevetve a törvény 1. § (5) bekezdésével megállapítható, hogy a törvény csupán az ingatlan közös használatát követeli meg. A közösen használt ingatlan fogalma azonban nem azonos az együttéléssel. Időlegesen az adott lakásban tartózkodás is megvalósít közös használatot, holott ez a kapcsolat együttélésnek nem nevezhető. Különösen nem nevezhető olyan együttélésnek, amely – figyelembe véve a távoltartás alkotmányosan

igazolható célját – alapot adhatna arra, hogy a másik felet, pl. a lakás tulajdonosát, bérlőjét stb. távol lehessen tartani saját ingatlanától pusztán azért, mert az 1. § (1) bekezdése szerinti erőszakot megvalósította az időlegesen befogadott személlyel szemben.

Az Alkotmánybíróság a fentiekben megállapította, hogy a magánszféra, magánlakás védelme magában foglalja a saját lakásban való tartózkodás jogát is. A tartózkodási hely szabad megválasztásának a Törvény 1. § (5) bekezdése szerinti hozzátartozó fogalma által elérhető – a bemutatottak szerinti – korlátozása nincs összhangban a törvény céljával, sőt visszaélésszerű alkalmazásra nyújt lehetőséget. Mindez abból ered, hogy a Törvény 1. § (5) bekezdésében meghatározott hozzátartozó-fogalma a pontosan megragadható személyi körön túllépett, s lényegében korlátok nélkülivé tette az alkalmazhatóságot. A Törvényben rögzített kapcsolatnak, amelynek már a múltbeli fennállása is elegendő ok a „kényszerintézkedés” (távoltartás) alkalmazására – figyelembe véve a gyors döntéshozatal törvényi előírását – megoldhatatlan feladat elé állítja az elrendelő hatóságot is. Továbbmelve, ha a hozzátartozó e kitégített fogalmát összevetjük a Törvény 1. § (1) bekezdésében meghatározott erőszak-fogalommal, a távoltartás elrendelhetősége tovább szélesedik, s ezáltal számtalan olyan eset merülhet fel, amelyben a Törvény által lehetővé tett intézkedés az alapjog aránytalan korlátozását eredményezhetik és ezáltal az Alkotmány 8. § (2) bekezdésében foglalt szabályát sérti.

A Törvény 1. § (5) bekezdésében meghatározott hozzátartozó fogalma a Törvény más rendelkezései által felhívott módon – nemcsak a bántalmazó-bántalmazott viszonyában nyer értelmezést. A Törvény szerint a hozzátartozónak önálló eljárás kezdeményezési joga van mind az ideiglenes megelőző, mind a megelőző távoltartás elrendelésének kezdeményezésében. A Törvény 6. § (2) bekezdése szerint az ideiglenes megelőző távoltartás „hivatalból vagy a bántalmazott, illetve a bántalmazott e törvény szerinti hozzátartozója bejelentése alapján” rendelhető el, míg a 14. § (1) bekezdése értelmében „Megelőző távoltartás elrendelésére irányuló bírósági nemperes eljárás megindítását a bántalmazott és a bántalmazott e törvény szerinti hozzátartozója is kérelmezheti”. Ezáltal a Törvény 1. § (5) bekezdése szerinti hozzátartozó az ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás kezdeményezésére akkor is jogosult, ha nem ő a bántalmazott. A Törvény 6. § (2) bekezdésnek és 14. § (1) bekezdésnek idézett rendelkezései és az 1. § (5) bekezdésének összevetéséből tehát az következik, hogy a Törvény szerint a bántalmazottal bensőséges kapcsolatban álló személy (akár e kapcsolat fennállása után is) mintegy folyamatos eljárás-kezdeményezési joggal rendelkezik. Mint kifejtésre került, a távoltartás kezdeményezése egyben egy súlyos alapjog-korlátozásra irányuló eljárás megindítását jelenti, ezért a törvényhozásnak – a normaszöveg szintjén – minimalizálnia kell a visszaélésszerű alkalmazás lehetőségét. A hozzátartozó Törvény 1. § (5) bekezdésben található fogalmának

a 6. § (2) bekezdésbe és 14. § (1) bekezdésbe való felvétele is a távoltartás alkotmányosan indokolható (legitim) céljától eltérő alkalmazásra kínál lehetőséget.

Az Alkotmánybíróság a fentiek szerint megállapította, hogy a Törvény 1. § (5) bekezdésben meghatározott hozzátartozó-fogalom a Törvény alkalmazását tekintve alapjog-korlátozó norma, amely által a magánszférához való jog, a tartózkodási hely szabad megválasztása és a mozgásszabadság alapjogainak korlátozása olyan esetekben is megvalósulhat, amely nincs összhangban a törvény céljával, az alapjog-korlátozást illetően pedig – az Alkotmány 8. § (2) bekezdését sértő – aránytalanságot eredményez. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a Törvény 1. § (5) bekezdésének alkotmányellenességét állapította meg.

5. Az indítványozó a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdése alkotmányossági vizsgálatát az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jog sérelme alapján is kezdeményezte. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint, ha az adott rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány valamely tétele alapján már megállapította, az indítványokban felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet már nem vizsgálja. [Pl. 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 4/2004. (II. 20.) AB határozat, ABH 2004, 66, 72. stb.] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem vizsgálta a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdései és az Alkotmány 13. §-a közötti összefüggést.

Az Alkotmánybíróság határozatának a Magyar Köz-
lönyben való közzétételét az alkotmányellenesség megá-
llapítására tekintettel rendelte el.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 8/A/2009.

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

A többségi döntéssel ellentétben nem tartom alkotmányellenesnek a távoltartási törvény 1. §-a két értelmező rendelkezését. Ezek a többség szerint túl szélesen határozzák meg a távoltartás elrendelését megalapozó feltételeket: egyrészt a családon – vagy inkább lakáson – belüli

bántalmazás („erőszak”) fogalmát, másrészt a bántalmazók (és a bántalmazottak) körét azzal, hogy a hozzátartozó fogalmát kibővítik.

Az alkotmányellenesség a többség szerint azon alapul, hogy a két törvényi meghatározás nehezen értelmezhető, és így az értelmezés bizonytalanságai miatt, adott esetben aránytalan alapjog-korlátozást eredményezhet. Az alkotmányellenessé minősítés így egyszerre alapul az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében rögzített jogállami klauzulán, és az Alkotmány 8. § (2) bekezdésén, amennyiben a bizonytalan tartalmú, vagy nehezen, illetve többféleképpen értelmezhető alapfogalmak a törvény alkalmazásában az alkotmányosan indokoltnál nagyobb alapjog-korlátozáshoz vezetnek. A többségi határozat indokolása ezt a következőképpen fogalmazza meg: „[a] Törvény 1. § (1) bekezdése – az ott meghatározott erőszak-fogalom – [...] az érintett alapjogok az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmén keresztül az Alkotmány 8. § (2) bekezdését sértő aránytalan korlátozást tesz lehetővé” (4.1. pont). Azonos érveléssel alapul a távoltartási törvény másik értelmező rendelkezésének (a hozzátartozó fogalom-meghatározásának) megsemmisítése is.

Egyetértek a többséggel abban, hogy a távoltartás alapjog-korlátozás, és abban is, hogy a személyi szabadság, illetve a mozgásszabadság korlátozása szükséges, és az Országgyűlés által elfogadott törvényben szabályozott esetek többségében arányos is. Nem értek viszont egyet a távoltartási törvény 1. § (1) bekezdése, valamint 1. § (5) bekezdése alkotmányellenessé nyilvánításával a következő okok miatt.

1. Az erőszak, illetve a hozzátartozó fogalmának meghatározása a törvény alkalmazási körét dönti el, mert megmondja, hogy kik által tanúsított és milyen magatartások alapján rendelhető el a távoltartás (ideiglenesen vagy tartósan). A többség szerint a két fogalom meghatározás részben túl tág, részben meghatározatlan/bizonytalan tartalmú. Ez a két érv, szerintem, nem azonos, de a határozat nem foglal állást a két lehetséges változat között.

1.1. A fogalom meghatározás túlzottan széles köre alapján a többségnek az alapjogok aránytalan korlátozása miatt kellett volna alkotmányellenességet megállapítani, mondván – amint ezt valójában szerintem teszi –, hogy a törvény bizonyos esetekben olyan magatartásokra is alkalmazandó, amelyekre már aránytalanul súlyos korlátozás lenne a távoltartás elrendelése. Ez klasszikus aránytalansági érvelés: azt állítja, hogy az erőszak törvényben adott fogalma enyhébb eseteket is felölel, melyeknél aránytalan lenne a személyi szabadság és a mozgásszabadság akár minimális korlátozása is. Ugyanígy a hozzátartozó fogalmának szélesítése – azaz a más törvények szerint hozzátartozónak nem minősülőkre való kiterjesztése – alkotmányellenesen aránytalan alapjog-korlátozás.

Az így felfogott alapjog-korlátozás aránytalanságának kimutatásához részletes tartalmi vizsgálat lenne szükséges. Annyi azonban e nélkül is megállapítható, hogy a hoz-

zátartozó fogalom túlzottan széles körére alapított érv tartalmilag nem igazolható. Ha valami, akkor inkább az lehetne alkotmányellenes, hogy a törvény *csak* (a többség szerint túl széles körre kiterjesztett) „hozzátartozók” bántalmazását tiltja, de ugyanaz a cselekmény/magatartás nem minősülne a távoltartás elrendelését megalapozó bántalmazásnak, ha a bántalmazott szenvedő fél nem minősül „hozzátartozónak”.

Az erőszak-fogalommal is hasonló a helyzet. Ha a többség szerint a törvényben olvasható fogalom meghatározás olyan esetekre is kiterjed, amelyekben már nem lenne arányos alapjog-korlátozás a távoltartás elrendelése, meg kellett volna mondani, meddig és miért arányos a távoltartással járó alapjog-korlátozás, és mikor nem. Az erőszak fogalma ugyanis a távoltartási intézkedések elrendelését megalapozó magatartástípusokat (illetve magatartásfajtákat) határozza meg. Ha a meghatározást túl széles terjedelműnek tartja az Alkotmánybíróság, akkor meg kellett mondania, melyek azok „a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, a testi és lelki egészséget (...) veszélyeztető” magatartások, amelyek elkövetése esetén még nem arányos a távoltartás. Nem vitatom, hogy vannak „alacsony intenzitású” családi vagy interperszonális konfliktusban tanúsított magatartások, amelyek nem igazolják a távoltartást. Ezek körét azonban – ha az alkotmányellenesség megállapítása a korlátozás aránytalanságán alapul – legalább negatív meg kellett volna határozni.

A határozat szerint a „mulasztással elkövetett erőszak” fogalma értelmezhetetlen, és így (meghatározatlansága miatt) alkotmányellenes. Abban van igazság, hogy az erőszak fogalma szerint tevőleges cselekvést kíván; ennek ellenére elképzelhető olyan esetek, amikor valaki mulasztással – egy cselekmény meg nem tételével – kíván másokat meghatározott magatartásra rávenni. Ezeket a magatartásokat a nem jogi nyelv gyakran „zsarolásnak” nevezi: a „nem teszem meg X-et, csak ha te Y-t” típusú fenyegetéseket a mindennapi felfogás alighanem agresszív, azaz „erőszakos” magatartásnak tekinti. Az egymással szoros kapcsolatban állók között (családban, munkahelyen) az ilyesfajta magatartás elég gyakori; ilyen a szakirodalomban *bullyingnak* nevezett jelenség, amely kétségtelenül mulasztásnak nevezhető magatartásokkal is elkövethető. (Greg Martin: *Bullying and the Family*. In: *Encyclopedia of Domestic Violence*. ed. N. A. Jackson. New York, Routledge, 2007. 103skk.) Ugyancsak nem tartom tartalmilag kifogásolhatónak a törvényben található „rendszeresen, ismétlődő jelleggel” fogalmi elemet sem, mivel ez a családon belüli konfliktusok jellegzetes eleme – a bántalmazó és a bántalmazott együttélése vagy más tartós kapcsolata maga is „ismétlődő jellegű” cselekvésekből áll.

1.2. Az érv másik változata nem vitatja a törvény tartalmi alkotmányosságát *in abstracto*, de lehetségesnek tartja, hogy a törvény alkalmazása *in concreto* alapjog-sérelemhez, közelebről aránytalan alapjog-korlátozáshoz vezet. Ez az érv csak akkor állja meg a helyét az absztrakt

normakontroll keretei között, ha az alapjogsérelem a jogszabályból szükségszerűen következik. Erről viszont csak akkor lehetne szó, ha más jogszabályok nem korlátoznák a hatóság mérlegelését: ha vannak ilyenek, akkor az előzetes normakontroll keretei és korlátai között nehéz ezekre az érvekre alkotmányellenességet alapítani, mivel semmilyen élő jog nem vehető figyelembe.

Egyébként is, bármely, nem alkotmányellenes jogszabály alkalmazása során elképzelhető, hogy adott esetben a nem megfelelően mérlegelő jogalkalmazás alapjog-sérelemre vezet. Az előzetes és így szükségképpen absztrakt normakontroll eljárásban azonban csak annyit lehetne vizsgálni, vannak-e jogszabályok, amelyek ezt a lehetőségekhez képest kizárják. Itt figyelembe kellett volna venni, hogy a törvény szerint eljáró rendőrség – bár a törvény a Ket. szabályait rendeli alkalmazni – eljárására irányadó a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 15. §-a minden rendőri intézkedés esetében kötelezővé teszi az arányosság figyelembevételét.

2. Alapjog-dogmatikai szempontból sem tartom meggyőzőnek a „bizonytalan/meghatározatlan jogfogalom által okozott alapjogsérelem” érvét (dogmatikai figuráját).

A többség szerint, mint a határozatból kitűnik, az alkalmazott szükségességi-arányossági teszt alapja az Alkotmány 8. § (2) bekezdése. Ezt vitatom, mert szerintem ez az alkotmányos szabály csak az alapjog-korlátozás lehetőségéről és végső határáról – a lényeges tartalomról – szól, nem arról, mikor megengedett a korlátozás a két határ között. A szükségesség-arányosság kérdése csak akkor merülhet fel, ha az alapjog-korlátozás törvényben történt, és még nem korlátozza az alapjog lényeges tartalmát. Ezt az ellenvetést félretéve is kérdés, hogy pusztán jogbizonytalansággal aránytalanra tehető-e egy különben arányos alapjog-korlátozás. Szerintem nem, mert az aránytalansághoz tudnunk kell, mi aránytalan mivel: ha a jogbizonytalanság miatt ezt nem tudjuk, akkor nem állapíthatunk meg tartalmi alkotmányellenességet. Az arányosság vagy aránytalanság tartalmi alkotmányellenesség kérdése, a jogbizonytalanság pedig *ex definitione* nem a jogszabály tartalmán – vagy szabályozási tartalmán – alapuló alkotmányellenesség.

Bizonytalan vagy meghatározatlan jogfogalom használata lehet alkotmányellenes, de csak szélső esetekben. Egy jogi fogalom kellő meghatározottsága vagy meghatározatlansága mindig viszonylagos. Ezért az ilyen fogalmakat tartalmazó törvények alkotmányossága a szabályozás kontextusában vizsgálendő: ha nem lehetséges meghatározottabb, konkrétabb szabályozás, akkor nem lehet indokolt az alkotmányellenesség megállapítása. A jogi szabályozás hatásait gyakran nehéz előre látni, ezért előzetes normakontroll eljárásban, mint a mostani, nagyon óvatosan kellene ehhez az érvekhez folyamodni. Az Alkotmánybíróság olyan problémákról beszél itt, amelyekről nem lehet tudni, valóban akkora jogalkalmazási bizonytalanságot okoztak volna-e, amint a többség felteszi, jóllehet ennek megelőzése a közigazgatásnak több eszköze is van.

A távoltartási törvény esetében aligha kerülhető el határozatlan jogfogalmak alkalmazása. Ha – mint többséggel együtt én is – elfogadjuk a távoltartás intézménye szükségességét, nehéz elvárni, hogy a szabályozás ne tartalmazzon a jogalkalmazó mérlegelési lehetőségét eléggé tágga tevő határozatlan jogfogalmakat. Ez abból fakad, hogy a távoltartási törvény veszély(ek) megelőzéséről szóló szabály – ebben alapvetően különbözik a büntetőjogtól. A veszély megléte vagy hiánya utóbb mindig vitatható, mert ha a rendőrség beavatkozik, soha nem fog kiderülni, mi történt volna, ha a beavatkozás elmarad. A beavatkozás értékelése így mindig kontrafaktuális állítást tartalmaz, amennyiben a veszély még meg nem történt cselekmény vagy esemény bekövetkezésének valószínűsége, a beavatkozás célja pedig éppen ennek megakadályozása. Ennek következtében, a jogalkalmazótól a helyzet tárgyilagos értékelésén alapuló döntés várható el, amihez a törvénynek kell, a lehetőségek határai között, szempontokat adnia.

Ha a meghatározatlan jogfogalom használata és vele járó jogalkalmazói mérlegelés szükséges, alkotmányosan elvárható, hogy a törvényhozó – anyagi jogi szabályozás helyett – eljárási garanciákkal korlátozza a jogalkalmazót. A vizsgált törvény a jogalkalmazó mérlegelésére bízva bizonyos kérdések eldöntését: a tények felderítését (mint minden jogalkalmazásban) teljes egészében; a konfliktusban részt vevők (különösen a bántalmazó) valószínű jövőbeli magatartásának előrelátása, így a veszély értékelése, tekintetében csak irányelveket adhat. Ezzel együtt a törvény 6. §-a több, eléggé világos szempontot ad a hatóság mérlegeléséhez. A részleteket a közigazgatásnak, különösen a rendőrségnek kell (vagy kellett volna), nyilván szakértők segítségével, szolgálati utasításokban, útmutatókban és így tovább kidolgozni.

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet azzal, hogy az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülésnapján elfogadott, a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló törvény (a továbbiakban: Törvény) 1. § (1) és (5) bekezdése alkotmányellenes lenne. Álláspontom szerint a többségi határozatnak a hozzáférhető társadalmi-bűnügyi statisztikákat, a hatalommegosztás elvét, valamint az állami beavatkozás és a magánszféra alkotmányos viszonyát figyelembe véve más következtetésre kellett volna jutnia az ütköző alapjogok kollíziójának vizsgálata (az arányossági teszt elvégzése) során.

I.

A Nők a Nőkért Együtt az Erőszak ellen Egyesület (NANE) statisztikai adatai szerint „a partnerbántalmazás az esetek 95 százalékában férfi elkövetőt és nő áldozatot

jelent. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy partnerbántalmazást nem követnek el férfiak, illetve az azonos nemű párkapcsolatban élők ellen. Ez utóbbi három kategória az összes eset 5 százalékát teszi ki. (...) Mind a nyugati, mind a magyar adatok azt mutatják, hogy minden ötödik nő él vagy élt valaha olyan kapcsolatban, ahol partnere rendszeresen testileg bántalmazta őt. Ezt az adatot tovább súlyosbítja, hogy a testi erőszak csak a jéghegy csúcsa. A folyamatos lelki erőszakban élő nők száma ennél jóval magasabb. (...) Az újabb adatok szerint a bűncselekmény következtében meghalt nők 60 százaléka (volt) házastársának vagy élettársának az áldozata, míg a megölt férfiak 13 százaléka halt meg a házastársának vagy az élettársának a keze által. A nők szinte minden esetben aktuális bántalmazó partnerüket ölték meg, vagyis mind a nők, mind a férfiak meggyilkolásához a nő bántalmazottsága vezetett. Egy nőnek nyolcszor annyi esélye van, hogy férje vagy élettársa ölje meg, mint idegen támadó. A nők számára a legnagyobb veszélyforrást egyértelműen (volt) férjük és partnerük, a saját otthonuk, valamint a válást követő időszak jelentik.” (<http://16akcionap.org/nehany-adat-acsaladonbeluli-eroszakrol>)

A nyilvános bűnügyi statisztikák alapján a megölt nőknek több mint a felét volt élettársuk vagy férjük ölte meg. Az emberölést az esetek 80%-ában hosszas feleségbántalmazás előzte meg. Minden ötödik nő olyan családban nőtt fel, ahol az apa verte az anyát.

(Tóth Olga: Erőszak a családban. Társadalmi-politikai tanulmányok, 12. 1999. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a396.pdf>. Women Against Violence. Country Report 2008.

http://www.wave-network.org/images/doku/wave_country_report08.pdf

Részletesebben: Rendszerbe zárva. Hogyan kezeli az igazságügyi rendszer a nők és gyermekek elleni férfierőszak tényét Magyarországon. PATENT-NANE.

<http://www.nane.hu/kiadvanyok/kezikonyvek/rendszerbe-zarva.pdf/>)

Az Országgyűlés 2008. december 15-ei ülésén 374 országgyűlési képviselő által – ellenszavazat nélkül – elfogadott Törvény vélhetően e tények ismeretében és alapulvételével szabályozta a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható megelőző távoltartás intézményét.

II.

1. A köztársasági elnök indítványa ennek a Törvénynek két rendelkezését is alkotmányellenesnek találta. Először a Törvény 1. § (1) bekezdésében foglalt erőszak fogalmat minősítette aránytalanul tágának és részben értelmezhetetlennek. „Mindenekelőtt igen széles körben teszi lehetővé a beavatkozást az, hogy a Törvény nem követeli meg bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúját az ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás alkalmazásához.”... Törvény által előírányzott távoltartás

hatékonyságát nem csökkentené, ha azt csak bűncselekmény alapos gyanúja esetén lehetne alkalmazni.” – így az indítvány. Majd folytatódik: „Ugyanakkor a Törvény szerinti távoltartás jelentős súlyú szankció, még ha célja elsősorban nem a megbüntetés is, hanem a prevenció. A bántalmazó ugyanis el kell, hogy hagyja az általa használt ingatlant, és oda 72 órán, illetve 30 napon belül nem térhet vissza. Ezalatt szállásról kell gondoskodnia, a munkába járást újra kell szerveznie, használati tárgyaihoz nem férhet hozzá, életvitele tehát igen jelentősen megnehezül, sőt megfelelő anyagi eszközök híján el is lehetetlenülhet. Ilyen súlyú beavatkozást csak a védett alkotmányos értékek, elsősorban is a testi integritás közvetlen sérelme vagy veszélyeztetettsége indokolhat, bűncselekménynek nem minősülő magatartások azonban nem.”

2. Az indítvány a Törvény 1. § (5) bekezdésében adott fogalom meghatározást is olyan tágnak tekintette, ami miatt az ellentétes az Alkotmány 55. § (1) bekezdésében szabályozott személyes szabadsághoz való joggal, az 58. § (1) bekezdésében biztosított mozgásszabadság és a tartózkodási hely szabad megválasztásának a jogával, illetőleg az Alkotmány 13. §-ában garantált tulajdonhoz való joggal. A Törvény 1. § (5) bekezdésével kapcsolatban különösen azt kifogásolta, hogy a Törvény 1. § (1) bekezdés szerinti erőszakot el lehet követni „együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személy” sérelmére is.

III.

Az előzetes normakontroll voltaképpen az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből kiolvasható jogbizonytalanságot előidéző fogalom meghatározások pontatlanságán és nehezen értelmezhetőségén nyugszik.

Mindenekelőtt tehát ezzel a „kiindulási alap”-pal kell foglalkoznunk. Mint a normavilágossági kérdéseknél általában, abból a hipotézisből kell kiindulni, hogy a vizsgált normák „általános osztályozó terminusok”, amelyek alkalmazási köre, a neves jogfilozófus H. L. A. Hart szerint soha nem lehet teljesen meghatározott. (H. L. A. Hart: A jog fogalma. Osiris, Budapest 1998, 147.) Ezen túlmenően a normavilágossági eseteken belül az előzetes normakontroll indítványoknál különös figyelmet kell fordítani az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság részét képező hatalommegosztás elvére is, hiszen az Alkotmánybírók nem a jogalkotó tanácsadója, hanem bírója [16/1999. (IV. 20.) AB határozat, ABH 1999, 59–60.], továbbá nem vonhatja el más hatalmi ágak hatáskörét: tipikusan a bírói hatalmi ág végső jogértelmező szerepét.

Eddigi gyakorlatában az Alkotmánybírók csak egészen szélsőséges esetekben alapozta az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság részét képező normavilágosság sérelmére hivatkozással az alkotmányellenesség megállapítását. [47/2007. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2007, 620–652.] Magam is csak egyetlen esetben lát-

tam indokoltnak pusztán a normavilágosságra utalással hivatkozással az alkotmányellenesség kimondását, és pedig ott is előzetes normakontroll-eljárás keretén belül kiterjesztett utólagos normakontroll-eljárásban. [A 2/2001. (I. 17.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolás. ABH, 2001, 59–67. old.] Ennek azonban hangsúlyozottan két előfeltétele volt: az előzetes normakontroll-indítvány kiterjesztése a köztársasági elnök által vizsgálni kért normán túli, már hatályos normára, illetőleg a türelmi zóna-kijelölési rendszer működésképtelensége (a települési önkormányzatok elmulasztották a rendeletalkotást, illetőleg a törvényhozó nem rendelt megfelelő pénzügyi eszközöket a vizsgált normákban előírt feladatkörökhöz). Az Alkotmánybírók tehát csak egészen szélsőséges esetben alkalmazza előzetes normakontroll-hatáskörben a normavilágosságot az alkotmányellenesség megalapozására: valójában csak akkor, olyan esetekben állapít meg ilyen okból alkotmányellenességet, ha a szokásos értelmezési módszerekkel nem valószínűsíthető a vizsgált norma tartalmának a feltárása.

Az okok végső soron a hatalommegosztás elvének figyelembevételében keresendők, közelebről abban, hogyan oszlanak meg az értelmezési hatáskörök a jogalkotó, a hatósági jogalkalmazók, a rendes bíróságok és az Alkotmánybírók között.

Tipikus esetben a jogalkotó által adott ún. legális definíciót alkalmazzák a rendes bíróságok, s amennyiben az korrekcióra szorul – élve „jogalkotó” hatalmukkal – finomítják a jogalkotó általi fogalom meghatározást. Az Alkotmány alatti normák esetében végső soron tehát a rendes bíróságok állapítják meg azt, mi az adott norma értelme. [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 266.] Amennyiben ez a szokásos értelmezési módszerekkel nem határozható meg, akkor a rendes bíróság az Abtv. 48. §-ába foglalt hatáskörében indítványozhatja a norma konkrét utólagos kontrollját, amennyiben pedig alkotmányossági megfontolást nem igénylő jogkérdésben szükséges a joggyakorlat egységesítése, akkor az Alkotmány 47. § (2) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság jogegységesítő gyakorlata kínálhat megoldást.

A fentiekre tekintettel különösen körültekintően kell eljárni akkor, amikor előzetes normakontroll-eljárásban olyan törvényhozói definíciók normavilágosságáról foglal állást az Alkotmánybírók, amelyeket sem a szabálysértési (rendőrhatalósági), sem a rendes bírósági szervezet mind ez ideig még nem alkalmazott. Normavilágossági kérdésekben abból a hipotézisből érdemes kiindulni, hogy a jogalkotó elvégezte a hatástanulmányokat, rendelkezésére állnak azok a társadalmi-bűnügyi statisztikák, elemzések, amelyek ismeretében a hozzátartozók éppen általa megvont körét emelte be az ideiglenes megelőző és megelőző távoltartás körébe.

A bevezetőben írt statisztikai adatok ismeretében úgy tűnik számomra, hogy a törvényhozó nem járt el kirívóan ésszerűtlenül a hozzátartozók közötti erőszak és a hozzátartozók fogalmának meghatározásakor. Ezt a feltételez-

semet erősíti meg az Országgyűlés már hivatkozott ellenszavazat nélküli, 374-es „igen” szavazata is.

IV.

Az alapjogi teszt alkalmazásával sem jutok el arra az eredményre, amelyre a többségi határozat.

1. Az alapjog-korlátozás alkotmányosságát illetően – az Alkotmány 8. § (2) bekezdését értelmezve – a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban írtak irányadók. Nevezetesen: „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközhöz, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesítése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” (ABH 1992, 167, 172).

2. A továbbiakban azt vizsgálom, milyen alapjogok között áll fenn kollízió, s ezeket én miként mérlegeltem volna.

A köztársasági elnöki indítvány állítása szerint a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdései (amelyek meghatározzák, hogy kivel szemben és milyen magatartás miatt rendelhető el a távoltartás) sértik a személyes szabadsághoz való jogot, a tartózkodási hely szabad megválasztását és a mozgásszabadságot. Kétségtelen tény, hogy a személyes szabadságtól való megfosztás csak szigorú garanciák egyidejű érvényesülése mellett lehet csak alkotmányos [66/1991. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1991, 342, 347.] ám a jelen ügyben a személyi szabadságtól való megfosztás esete nem merül fel, mivel ezt a kérdéskört a többségi határozat által is idézett büntetőeljárású kényszerintézkedésként megfogalmazott távoltartás szabályai rendezik [19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150, 158.; 26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265, 276.] Már itt megjegyzem azt is: a Törvény csak rövid ideig – akkor is szervezeti garanciákkal és jogorvoslatokkal körülövezetten – korlátozza a személyes szabadsághoz való jog részét képező tartózkodási hely megválasztásának a jogát.

A biztosítékok a másik oldalán álló alapjogok védelme tekintetében is megkülönböztetett figyelmet érdemelnek.

A Törvényben szabályozott megelőző távoltartás a bántalmazott – Alkotmány 54. § (1) bekezdésének oltalma alatt álló – élethez és az emberi méltósághoz való jogát, to-

vábbá a testi-lelki integritását védi. Az Alkotmány 54. § (2) bekezdése által tiltott erőszak, a kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód okot ad az állami fellépésre, (az objektív intézményvédelmi kötelezettség teljesítésére) amelynek során az érintett (a bántalmazó) alapjogai korlátozás alá eshetnek. Ezzel összefüggésben kiemelem: nem tudok egyetérteni a többségi döntés alapjául szolgáló magánszféra- és erőszak fogalom-értelmezéssel. A német alkotmányjogi dogmatikából a magyar alkotmánybírói és jogalkotói gyakorlatba átvett harmadhatás (Drittwirkung) doktrínája alapján – nézetem szerint – akkor is lehetőség van az állami beavatkozásra, ha a bántalmazó a törvényben meghatározott hozzátartozó lelki integritását sérti akár a tevékenységével, akár a mulasztásával. A testi és lelki integritás ugyanis az érzelmi és értelmi motívumokhoz hasonlóan egymástól mesterségesen nem választhatók el. Osztom ugyanakkor a többségi határozatnak azt a felfogását, mely szerint a hozzátartozók közötti erőszak nemcsak a fizikai tevékenység vagy mulasztás, hanem beszédaktusok útján is megvalósulhat (lásd a többségi határozat IV. pontját), ám megint más nézetem vagyok abban a tekintetben, hogy – a gyűlöletbeszédhez hasonlóan – a jelen ügyben is csak az indítványozó és a többségi határozat szerinti veszélyeztetési-sérelmi mérték teremtené meg az állami beavatkozás alapját: az állami beavatkozást ugyanis nemcsak a testi integritás közvetlen sérelme vagy veszélyeztetettsége indokolhatja, hanem a lelki integritást és az emberi méltóságot folyamatosan sértő beszédaktusok, mulasztások is. Ebben a körben kitüntetett szerepet tulajdonítottok annak, hogy az Alkotmány számos pozitív diszkriminációs rendelkezést (objektív intézményvédelmi rendelkezést) tartalmaz a hozzátartozók közötti erőszak tipikus áldozatai, a nők és gyermekek vonatkozásában (Alkotmány 16. és 67. §-ok).

Megjegyzem, hogy a harmadhatás (a magánszférába való belépés) tekintetében, valamint a lelki integritás védelmében az iméntivel megegyező álláspontot foglalt el a strasbourgi bíróság is a többségi döntés által idézett Sandra Jankovic-ügyben. A strasbourgi testület emlékeztetett arra, hogy a család meglétének nem szükséges, bár tipikus előfeltétele a házasságban élés, így azokban az esetekben, amikor házasságon kívül történik a volt hozzátartozó, élettárs, intim partner bántalmazása, akkor az Emberi Jogok Európai Egyezménye 8. cikkébe foglalt, a bántalmazott magánszférájához való jog hívható fel a bántalmazók ellen (az ügyben büntetőjogi eszközökkel) kellően fel nem lépő nemzeti hatóságok ellen. A magánszféra védelme a strasbourgi bírák szerint egyaránt magában foglalja az egyén testi és pszichológiai integritását. Az egyének morális integritásának megvédése pedig az államoknak az Egyezmény 8. cikkéből folyó pozitív kötelezettsége. (Lásd a X and Y v. the Netherlands; Costello-Roberts v. the United Kingdom; D.P. and J.C. v. the United Kingdom; M.C. v. Bulgaria; Bevacqua and S. v. Bulgaria, Sandra Jankovic v. Croatia-ügyeket.)

A többségi határozat – helyesen – arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Törvény által meghatározott cél eléréséhez a szabályozás alkotmányossági szempontból szükséges. Ilyen esetekben az államnak az alapjogok védelmében fennálló állami intézményvédelmi kötelezettsége – a többségi határozat szerint is – indokolhatja az erőszak jellegével arányos, azaz az alkotmányosan megalapozható módon történő állami beavatkozást. Helyesen mondja azt is a többségi határozat, hogy a távoltartás alapjog – korlátozással jár, s ezért a jogalkotónak pontos fogalom meghatározással és az önkényes jogalkalmazás ellen védő garanciákkal kell biztosítania a jogintézmény működését. Mint említettem, az állami beavatkozás szükségessége az elrendő alkotmányos cél érdekében a többségi határozat szerint sem vitatható.

3. Meggyőződésem szerint más a helyzet a többségi határozatnak az arányosságot elemző megállapításaival. A határozat szerint a jogalkotó túl szélesen, parttalanul határozta meg az erőszak, valamint a hozzátartozó fogalmát, ezáltal sérül a normavilágosság követelménye, így a határozatlan jogfogalmak a magánszférához való jog, a tartózkodási hely szabad megválasztása és a mozgásszabadság „törvény céljával ellentétes”, aránytalan sérelmét is okozhatják. A határozat indokolásában foglaltakat figyelembe véve – álláspontom szerint – a támadott legális definíciók azonban nem olyan mértékben és nem olyan kirívóan határozatlanok a jogalkalmazás számára, amelyek aránytalan alapjog-sérelmet okozhatnának.

Úgy vélem a többségi határozat nem végezte el kellő mélységben azokat az alkotmányossági vizsgálatokat, amelyek meggyőzően alátámaszthatnák az arányosság sérelmét. A többségi határozat indokolása ebben a részében nem tartalmaz meggyőző érveket. Magam sem a definíciókban, sem a Törvény által megteremtett garanciákban nem érzékelek olyan hiányokat, amelyek az Alkotmány 55. § (1) és 58. § (1) bekezdésében írtak elkerülhetetlen sérelméhez vezethetnének. A bántalmazottnak az élethez, az emberi méltósághoz, a testi-lelki integritáshoz való alkotmányos alapjogaival áll szemben a bántalmazónak a tartózkodási hely szabad megválasztásához, a mozgásszabadsághoz való alapjoga. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a korlátozás viszonylag szűk körű, rövid idejű és kellő alkotmányos garanciákkal övezett. A bántalmazott és a bántalmazó jelzett alapjogainak egybevetéséből a bántalmazó alapjogainak a Törvényben írt korlátozása – amit a többségi határozat is szükségesnek tart – nem tekinthető aránytalanak.

Nézzük közelebbről:

a) A Törvény indítvánnyal támadott 1. § (1) bekezdésének két fordulata van: az első fordulata a bántalmazó a bántalmazott méltóságát, életét, a szexuális önrendelkezéshez való jogát, testi és lelki egészségét „súlyosan” és „közvetlenül” veszélyezteti (ez lehet egyszeri), a másodikban az ilyen irányú bántalmazás a „rendszeres” és „ismétlődő” veszélyeztetéssel jár együtt (tehát a veszélyeztetés

folytatólagos), amely a definícióban írt akár egyszeri „súlyos” és „közvetlen” cselekményhez is kapcsolódhat, s nem kell annak mindenáron (a „vagy” kötőszóval elválasztott) második fordulathoz, a „rendszeres” és „ismétlődő” veszélyeztető cselekményekhez kötődnie. A többségi határozat – álláspontom szerint – a két fordulat egymásra vetítésével maga hozott létre olyan értelmezési bizonytalanságot, amely a definícióban valójában nincs is meg.

b) A Törvény 1. § (5) bekezdése meghatározza, hogy a Törvény alkalmazása során kit kell hozzátartozónak tekinteni.

Az indítvány szerint a Törvénynek ez a rendelkezése a „hozzátartozó” fogalmát, az idevonható személyek körét indokolatlanul kibővíti: különösen az „együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személy” kategóriája az, amely indokolatlanul és kezelhetetlen módon kibővíti a személyi kört. Magam úgy vélem, hogy magában az eljárásban viszont megvannak azok a biztosítékok, amelyek ezt a veszélyt eliminálni képesek. (A Törvény II. Fejezetében írt, a hozzátartozók közötti erőszak megelőzését szolgáló intézményrendszer, és jelzési kötelezettség erre mindenestre jó esélyt teremt.)

Az eddigieket összegezve: a jogbiztonság alkotmányos elvéből következően a jogalkotónak a normavilágosság követelményeinek megfelelő jogszabálysöveget kell kibocsátania. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában mindazonáltal figyelembe veszi a jogszabályok értelmezésének, alkalmazásának a szerepét is. „A jogszabály mindig általánosságban, elvontan szabályoz, az absztrakt norma konkrét jogesetre alkalmazása – és ezáltal tartalommal kitöltése – a jogalkalmazó feladata. A jogalkalmazás során szükséges az alkalmazandó norma értelmezése, amelyhez segítséget nyújthat a jogszabály (annak értelmező rendelkezései vagy az indokolása, amelyből kitérhet a jogalkotó szándéka), a hosszabb időn keresztül kialakult-kialakított jogi (értelmezési) gyakorlat stb. A nem kellő pontossággal megfogalmazott jogszabály is alkalmazható, ha a megfogalmazás pontatlansága a jogalkalmazás során, a jogalkalmazói értelmezés által (...) orvosolható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján (...) egy jogszabály vagy annak valamely rendelkezése csak akkor tekinthető az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság szerves részét képező jogbiztonság követelményébe ütközőnek, ha megfogalmazása olyannyira homályos, hogy jogalkalmazói értelmezéssel sem tölthető ki tartalommal, vagy határozatlansága lehetőséget ad a szubjektív jogalkalmazói döntésre, a különböző jogalkalmazók eltérő gyakorlatára, a jogegység hiányára.” (534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1291–1292.)

Álláspontom szerint mind a hatósági, mind pedig a bírói jogalkalmazás képes a Törvény által definiált és az indítványban kifogásolt fogalmakat értelmezni, alkalmazni, azok – rövidebb-hosszabb – idő eltelté után nem okozhatnak jogbiztonsági problémákat. Hasonlóan járt el, s a jogalkalmazói mérlegelés jelentőségét hangsúlyozta az Alkotmánybíróság több, az alapjogok közötti egyensúly

kialakítását megfogalmazó döntésében is. A szabad mozgáshoz való jog (amely érvényesülésének leggyakoribb színtere pedig a közút, a közterület) és a gyülekezési jog közötti kollíziót elbíráló 75/2008. (V. 29.) AB határozatában (ABK 2008. május, 715, 718.) is megerősítette azt a korábbi felfogását, miszerint „két alapjog (...) esetleges konfliktusának megelőzésére a hatóságnak szükségképpen rendelkeznie kell a jogszabályi felhatalmazással, hogy biztosítsa mindkét alapjog érvényesülését, illetőleg, ha ez lehetetlen, azt, hogy az egyik csak a legszükségesebb mértékben szoruljon háttérbe időlegesen a másik javára.” [55/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 458–459.]

c) A többségi határozat a „pontos fogalom meghatározás” mellett elengedhetetlennek tartja az „önkéntes jogalkalmazás ellen védő garanciák” meglétét is.

Álláspontom szerint ezek meglétével vagy hiányával, s ezeknek az indítvány elbírálása szempontjából értékelhető jelentőségével ugyanakkor az arányosság vizsgálatakor gyakorlatilag nem is foglalkozik a többségi határozat. Valójában tehát leszűkül a fogalomelemzésre, s azok minősítése révén jut el az alkotmányellenesség megállapításáig.

Márpedig e garanciák megléte vagy hiánya döntő jelentőségű az arányosság vizsgálatakor még akkor is, ha az indítvány azok szerepét gyakorlatilag nem is érinti.

Úgy vélem, a törvényalkotó kellő gondosságot tanúsított e biztosítékok megteremtése során. Meghatározta a megelőzést szolgáló intézményrendszert és sorra vette annak összes elemét, megjelölve azok jelzési kötelezettségét és annak tartalmát (2. §); részletezte a követendő eljárást, mindenütt ügyelve a jogállami biztosítékok megteremtésére (3. §); előírta az alkotmányos adatkezelés rendjét (4. §); a lehető legrészletesebben szabályozta az ideiglenes megelőző távoltartással összefüggő eljárást (6. §); az elintézési határidőt (7. §); az ideiglenes megelőző távoltartó határozat tartalmi kellékeit (8. §); az ilyen határozatok közlési rendjét (9. §), az igénybevehető jogorvoslatokat (10. § és 12. §). Hasonlóképpen gondosan járt el a megelőző távoltartás jogi rendjének körülhatárolásakor is. (13. §–17. §) Nem bizonyítható tehát az, hogy fennállhatna az önkényes jogalkalmazás veszélye.

V.

Világossá tette a törvényhozó, hogy mind az ideiglenes megelőző távoltartás 72 órás időtartamával, mind pedig a megelőző 30 napos időtartamával pusztán egyfajta – a végső eszközként (ultima ratio) igénybe vehető büntetőjog eszközrendszerét kikerülő, megelőző – „gyorssegélyt” kíván biztosítani. Ezek az időtartamok nem tekinthetők a bántalmazottak életét, emberi méltóságát, testi, lelki egészségét veszélyeztető bántalmazók mozgásszabadságát, személyes szabadsághoz való jogát, tartózkodási helyük szabad megválasztásának jogát alkotmányellenesen sértő, aránytalan korlátozásának. A hozzájuk kapcsolódó részletes eljárási rend (nem utolsósorban az igény-

be vehető jogorvoslatok) az – esetleges – önkényes jogalkalmazás elleni garanciarendszer alapjait teremti meg. Az erre épülő – s nem eleve alkalmatlannak ítélt – hatósági és bírói gyakorlat rövid időn belül képes lett volna az Európában egyébként messze nem példa nélküli (s a miénknél jóval kevesebb garanciával körülövezett) távoltartás intézményének jogállami keretek között maradó meghonosítására.

Erre tekintettel nem értek egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság a Törvény 1. § (1) és (5) bekezdésének az alkotmányellenességét megállapította.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 54/2009. (V. 6.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló bírói kezdeményezés és indítványok tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 8. § (3) bekezdésének *ba*)–*bd*) pontjai 2002. november 8. és 2008. január 1-je között alkotmányellenesek voltak, ezért a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság előtt folyamatban levő 4.K.20.682/2006/3. számú ügyben nem alkalmazhatók.

2. Az Alkotmánybíróság a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 7. § (1) bekezdés *ac*) pontja, valamint (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványokat elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

1. Az Alkotmánybírósághoz 3 indítvány érkezett, amelyben az indítványozók a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.)

családi pótlékra vonatkozó szabályai alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

2. Az egyik indítványozó a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság bírója, aki az előtte 4.K.20.682/2006/3. szám alatt folyamatban levő, közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perben, a tárgyalás felfüggesztése mellett kezdeményezte a Cst. 8. § (3) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítását, valamint azt, hogy az Alkotmánybíróság a felperes különösen fontos érdekére tekintettel mondja ki, hogy a vitatott rendelkezés a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság előtt folyamatban levő 4.K.20.682/2006/3. számú ügyben nem alkalmazható.

Az indítványozó szerint a vitatott szabályozás, mivel nem teszi lehetővé, hogy a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató, szüleitől külön élő nagykorú személy saját jogon legyen jogosult a családi pótlékra, sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe, valamint 70/E. §-ába foglaltakat. Álláspontja alátámasztására hivatkozik az 56/2001. (XI. 29.) AB határozatban kifejtett indokolásra.

3. A másik két indítványozó a Cst. 7. § (1) bekezdés *ac)* pontja, valamint (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását kérte. Mindkét indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 70/A. §-át sérti az a szabályozás, mely szerint a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek után annak a tanévnek a végéig jár a családi pótlék, amelyben a 23. életévét betölti.

Az egyik indítványozó szerint azért diszkriminatív a szabályozás, mert csak a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermekek szüleinek biztosítja a családi pótlékot, az azonos életkorú, de felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók szüleit ez a jogosultság nem illeti meg.

A másik indítványozó szerint ez a szabályozás hátrányosan érinti azokat, akik a tárgyévet megelőző 23. év január 1. és augusztus 31. között születtek, ugyanis utánuk egy tanévnvi időtartammal rövidebb ideig áll fenn a családi pótlékra jogosultság, mint az ugyanazon évben szeptember 1. és december 31. között született társaik után.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megkereste a szociális és munkaügyi minisztert.

II.

Az Alkotmánybíróság az alábbi jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését:

1. Az Alkotmánynak az indítványozók által felhívott szabályai:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

2. A Cst. 7. §-ának az indítványozók által vitatott szabályai:

„7. § (1) Családi pótlékra jogosult

a) a vér szerinti, az örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, az a személy, aki a saját háztartásában nevelt gyermeket örökbe kívánja fogadni, és az erre irányuló eljárás már folyamatban van (a továbbiakban együtt: szülő), a nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő, a gyám, továbbá az a személy, akihez a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 72. §-ának (1) bekezdése alapján a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték

aa) a még nem tanköteles,

ab) tankötelezettsége megszűnéséig a tanköteles,

ac) az általános iskolai, középiskolai, szakiskolai (a továbbiakban együtt: közoktatási intézmény) tanulmányokat folytató és a (2) bekezdésben megjelölt életkorú saját háztartásában nevelt gyermekekre tekintettel;”

„7. § (2) A közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek után a családi pótlék annak a tanévnek a végéig jár, amelynek időtartama alatt betölti a 23. életévét.”

3. A Cst. 8. § (3) bekezdésének az indítvány benyújtásakor hatályos szövege:

„(3) Családi pótlékra jogosult saját jogán

a) a 7. § (1) bekezdésének *d)* pontjában megjelölt személy;

b) a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató, a 7. § (2) bekezdésében megjelölt életkorú, nagykorú személy;

ba) akinek mindkét szülője elhunyt,

bb) akinek a vele egy háztartásban élő hajadon, nőtlen, elvált vagy házastársától különélő szülője elhunyt,
bc) aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből,
bd) akinek a gyámsága nagykorúvá válása miatt szűnt meg.”

III.

A bírói kezdeményezés megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Cst. 8. § (3) bekezdését az indítvány benyújtása után 2008. január 1-jei hatállyal módosította az egyes szociális tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Cstm.) 69. §-a, a Cst. 8. § (3) bekezdését egy új *bf)* ponttal egészítette ki, mely szerint családi pótlékra jogosult saját jogán a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató, a 7. § (2) bekezdésében megjelölt életkorú, nagykorú személy, aki a 7. § (1) bekezdésének *a)* pontja szerinti személlyel nem él egy háztartásban. E rendelkezés következményeként az indítványozó által felvetett alkotmányossági probléma már nem áll fenn.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Módosult, eredeti tartalmában már nem hatályos jogszabályi rendelkezés csak a konkrét normakontroll eseteiben, akkor képezheti alkotmánybírói eljárás tárgyát, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés, azaz ha az eljárás az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.] Tekintettel arra, hogy a bírói indítvány alapján a vitatott jogszabályi rendelkezés konkrét ügyben való alkalmazhatóságáról kell döntenet, az Alkotmánybíróság a Cst. 8. § (3) bekezdésének az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezéseire nézve végezte el az alkotmányossági vizsgálatot.

2. Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata szerint az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt rendelkezést a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az Alkotmány e rendelkezése az azonos szabályozási körbe vont jogalanyok közötti olyan alkotmányos indok nélkül tett megkülönböztetést tiltja, amelynek következtében egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülnek. Kimondta, hogy az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki, abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem alapvető alkotmányos jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánynak ez az általános jogegyenlőségi követelménye arra vonatkozik, hogy az állam, mint közhatalom a jogok és kötelezettségek elosztása so-

rán köteles egyenlőként – egyenlő méltóságú személyként – kezelni a jogalanyokat, a jogalkotás során a jogalkotónak mindegyikük szempontjait azonos körültekintéssel, elfogulatlansággal és méltányossággal kell értékelnie. [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203–204.; 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 138–140., 39/1999. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1999, 325, 342–344.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat ABH 2002, 230, 241–242. stb.]

A Cst. 6–7. §-ai a családi pótlékot főszabályként – a gyermek nevelési, iskoláztatási költségeihez való rendszeres állami hozzájárulásként – a gyermeket saját háztartásában nevelő személynek, a szülőnek járó ellátásként határozza meg.

A Cst. 8. § (3) bekezdése a családi pótlékra saját jogon jogosultak körét szabályozza. E körbe az indítvány benyújtásakor nagykorú személyek tartoztak. A Cst. 8. § (3) bekezdés *a)* pontja alapján saját jogon tarthat igényt az a 18. életévét betöltött tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, feltéve, ha utána 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítottak. A 8. § (3) bekezdésének *b)* pontja azokat az élethelyzeteket szabályozza, amelyek bekövetkezése esetén a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú személy válik jogosulttá arra, hogy a családi pótlékot saját jogán vegye igénybe annak a tanévnek a végéig, amelyben 23. életévét betölti. A Cst.-nek az indítványozó által támadott 8. § (3) bekezdés *b)* pontja azokban az esetekben tette lehetővé a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú számára a családi pótlék saját jogon történő megállapítását, ha mindkét szülője, illetőleg az őt nevelő egyedülálló szülője elhunyt, kikerült az állami nevelésből, illetőleg a gyámsága a nagykorúvá válása miatt megszűnt. Ezek olyan élethelyzetek, amikor nincs, aki a 7. § (1) bekezdése alapján a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú után a családi pótlék igénylésére jogosult lenne. Ez a szabályozás nem tette lehetővé a családi pótlékhoz saját jogon való hozzájutását annak a nagykorú személynek, aki elhagyta a szülői házat. Holott a nagykorú gyermeknek a szülő háztartásából való kiválásával a 8. § (3) bekezdés *ba)–bd)* pontjaiban szabályozottakhoz hasonló jogi helyzet keletkezik. Ugyanis a Cst. 7. § (1) bekezdése alapján a szülőt a saját háztartásában nevelt gyermek után illeti meg a családi pótlék, a saját jogú jogosultság hiányában sem a szüleitől elköltözött, nagykorúvá vált gyermek, sem a szülő nem tarthat igényt a családi pótlékra. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogalkotó nem mért egyenlő mércével, amikor a családi pótlékra saját jogon való jogosultság feltételeinek megállapítása során nem értékelte annak a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorúnak a helyzetét, aki a szülői felügyelet megszűnése után élve lakóhelyének szabad megválasztásának lehetőségével, elköltözött szülőjétől. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Cst. 8. § (3) bekezdés *ba)–bd)* pontjának szabályai-

ban rejlő megkülönböztetésnek az indítvány benyújtása-
kor nem volt alkotmányos indoka, így az sértette az Alkot-
mány 70/A. §-ában szabályozott jogegyenlőség követel-
ményét. A megkülönböztetés alkotmányellenessége még
nyilvánvalóbbá vált akkor, amikor az egyes szociális tör-
vények módosításáról szóló 2006. évi CXVII. törvény
34–35. §-ai módosították a Cst. vitatott szabályait, és
2007. január 1-jétől lehetőség nyílt arra, hogy a szülői há-
zat a gyámhatóság engedélyével elhagyó kiskorú saját jo-
gon részesüljön családi pótlékban.

A törvényhozó észlelve ezt az alkotmányossági problé-
mát a Sztm.-mel módosította a Cst. 8. § (3) bekezdés
b) pontját, aminek eredményeként 2008. január 1-jétől
a családi pótlék saját jogon jár annak a közoktatási intéz-
ményben tanulmányokat folytató nagykorúnak is, aki
a Cst. 7. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti személlyel nem él
egy háztartásban.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság
megállapította, hogy a Cst. 8. § (3) bekezdésének
ba)–bd) pontjai 2002. november 8. és 2008. január 1-je kö-
zött alkotmányellenesek voltak, és az Abtv. 43. § (4) be-
kezdése alapján kimondta, hogy a Komárom-Esztergom
Megyei Bíróság előtt folyamatban levő
4.K.20.682/2006/3. számú ügyben nem alkalmazhatók.

3. Ugyancsak az Alkotmány 70/A. §-ába ütközése
miatt kéri az egyik indítványozó a Cst. 7. § (2) bekezdésé-
ben foglalt szabály alkotmányellenességének megállapítá-
sát. Az indítványban kifejtett álláspont szerint ez a szabály
azokkal szemben tartalmaz hátrányos megkülönböztetést,
akik a tárgyévét megelőző 23. év január 1-je és augusztus
31-e között születtek, mert számukra egy évvel rövidebb
ideig áll fenn a családi pótlékra jogosultság. A vitatott sza-
bály azok számára biztosítja közoktatási intézményben
folytatott tanulmányok időtartamáig a családi pótlékot,
akik tankötelezettségük megszűnéséig nem fejezték be ál-
talános iskolai, középiskolai vagy szakiskolai tanulmá-
nyaikat. Annak meghatározása, hogy a tankötelezettség
megszűnése után mely életkorig nyújt az állam támogatást
a közoktatási intézményekben folytatott tanulmányokhoz
a jogalkotó szabad mérlegelésének tárgya. A vitatott sza-
bály e tekintetben megkülönböztetést nem tartalmaz, min-
den közoktatási intézményben tanulmányokat folytató
gyermek után biztosítja a családi pótlékot annak a tanév-
nek a végéig, amelynek időtartama alatt a 23. életévét be-
tölti.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította,
hogy ezen okból a Cst. 7. § (2) bekezdésének alkotmány-
ellenessége nem állapítható meg.

4. Egy másik indítványozó ugyancsak a Cst. 7. § (2) be-
kezdése alkotmányellenességének megállapítását kéri
azért, mert álláspontja szerint sérti az Alkotmány
70/A. §-ában szabályozott jogállamiság követelményét az,
hogy a Cst. csak a közoktatási intézményekben tanulmá-
nyokat folytató nagykorú gyermekek után állapítja meg
a családi pótlékra való jogosultságot a felsőoktatási intéz-

ményben tanulmányokat folytató nagykorú gyermek után
a szülő nem tarthat igényt családi pótlékra.

Az Alkotmánybíróság fent ismertetett gyakorlata alap-
ján az Alkotmány 70/A. §-ának sérelme akkor állapítható
meg, ha a jogalkotó az azonos szabályozási körbe vont
jogalanyok között tesz alkotmányos indok nélkül különb-
séget.

A családi pótlék a Cst. 7. § (1) bekezdés *a)* pontjában
szabályozott feltételeket figyelembe véve a tankötele-
s korú gyermekek és ezzel összefüggésben a közoktatási in-
tézmenyekben tanulmányokat folytatók iskoláztatási költ-
ségeihez való hozzájárulást jelent. A családi pótlék szabá-
lyozási koncepciója alapján a közoktatási intézményben és
a felsőoktatási intézményben tanulmányokat folytatók
nem tartoznak azonos szabályozási körbe. Így az indítvá-
nyozó által állított alkotmányellenes megkülönböztetés
nem állapítható meg.

A vitatott szabály alapján a felsőoktatási intézményben
tanulmányokat folytató gyermek után a szülő családi pót-
lékra nem tarthat igényt, ez azonban nem jelenti azt, hogy
az állam a felsőoktatásban folytatott tanulmányok támoga-
tását más eszközökkel nem biztosítja. [Ezt a célt szolgálják
a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvényben in-
tézmenyesített különböző természetbeni és pénzübeli támo-
gatások (ösztöndíjak, kollégiumi ellátás, lakhatási támo-
gatás, tankönyv és jegyzetvásárlási kedvezmény, fizetési
kötelezettségeinek teljesítéséhez nyújtott mentességek,
kedvezmények). A felsőoktatási intézményekben folyta-
tott tanulmányokhoz nyújt anyagi segítséget a hallgatói hi-
tel és az ahhoz kapcsolódó kamattámogatás, valamint
a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tör-
vényben szabályozott adókedvezmény.]

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság úgy
ítélte meg, hogy a Cst. 7. § (2) bekezdésében foglalt ren-
delkezés alkotmányellenessége az indítványozók által fel-
hozott indokok alapján nem állapítható meg. Ezért a Cst.
7. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítá-
sára és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasít-
totta.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség megállá-
pítására tekintettel rendelte el e határozatának a Magyar
Közlönyben való közzétételét.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1183/B/2004.

**Az Alkotmánybíróság
55/2009. (V. 6.) AB
határozata**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága által az Alkotmány értelmezésére benyújtott indítvány alapján meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmány 21. § (2) bekezdés második fordulata arra hatalmazza fel az Országgyűlést, hogy a parlamenti nyilvánosságot igénylő közügyek vizsgálatára ideiglenes országgyűlési bizottságot hozzon létre. Az Alkotmány e rendelkezése alapján a bizottság a parlamenti ellenőrzés szerve, amely az Országgyűlés felhatalmazása alapján vizsgálatot (tényfeltárást, ellenőrzést) végez, és megállapításait az Országgyűlés elé terjeszti. A bizottság jelentése a vizsgált közügy nyilvános parlamenti megvitatását eredményezi, az ellenőrzés során feltárt hiányosságok, jogsértések megszüntetésére az Országgyűlés is csak az Alkotmányban szabályozott hatásköre keretei között intézkedhet.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Alkotmány IX. fejezetében meghatározott, a helyi önkormányzatok jogállását szabályozó rendelkezések nem korlátozzák az Országgyűlés Alkotmány 21. § (2) bekezdésének második fordulatában szabályozott hatáskörét. Nincs az Alkotmány rendelkezéseiből folyó akadálya annak, hogy az Országgyűlés, ha úgy ítéli meg, hogy az parlamenti nyilvánosságot igényel, helyi közügyek körébe tartozó feladatok ellátásának vizsgálatára az Alkotmány 21. § (2) bekezdése alapján bizottságot hozzon létre.

A helyi önkormányzatok feladatkörébe tartozó helyi közügy vizsgálatára kiküldött bizottság tevékenysége a helyi önkormányzatok Alkotmányban biztosított autonómiáját nem korlátozza. A bizottság jelentése ebben az esetben is a vizsgált helyi közügy parlamenti megvitatását eredményezi, annak alapján – a törvényalkotáson kívül – az Országgyűlés sem hozhat az önkormányzatokra kötelező, azok döntési szabadságát korlátozó döntéseket.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi

XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § g) pontja és 21. § (6) bekezdés a) pontja alapján az Alkotmány 21. § (2) bekezdése második fordulatának értelmezését indítványozta. Az alkotmányértelmezési probléma annak kapcsán merült fel, hogy a Magyar Demokrata Fórum képviselőcsoportja országgyűlési vizsgálóbizottság létrehozását kezdeményezte a Centrum Parkoló Rendszer Kft. tevékenységének kivizsgálására. Mivel a parkolási társulást a Fővárosi önkormányzat és egyes fővárosi kerületi önkormányzatok együttesen alapították, ez a kérdéskör „nyilvánvalóan” önkormányzati feladat- és hatáskörbe tartozik.

Az ügy kapcsán felmerült alkotmányjogi probléma az, hogy miként értelmezendő az Alkotmány 21. § (2) bekezdésének az a rendelkezése, mely szerint az Országgyűlés bármely kérdés megvizsgálására bizottságot küldhet ki. Az Országgyűlés vizsgálóbizottság kiküldésére irányuló hatáskörének vannak-e az Alkotmányból eredő korlátai. Létrehozható-e parlamenti vizsgálóbizottság önkormányzati feladat- és hatáskörbe tartozó tárgy körében?

Az indítványozó az Alkotmány 21. § (2) bekezdése második fordulatának értelmezését az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott demokratikus jogállamiság elemét képező hatalommegosztás elvével és az Alkotmány IX. fejezetének a helyi önkormányzatok alkotmányos jogállását szabályozó rendelkezéseivel összefüggésben, azokra tekintettel kezdeményezte. Ennek kapcsán rámutatott arra, hogy az Alkotmány 42. §-a alapján megállapítható, hogy az Alkotmány a hatalommegosztás rendszerében a helyi önkormányzatokat az Országgyűléstől független intézményrendszerként jeleníti meg.

Utal az indítvány arra is, hogy az Alkotmánybíróság 50/2003. (XI. 5.) AB határozatában már értelmezte az Alkotmány 21. § (2) bekezdését. Ez a határozat azonban a bizottságok által lefolytatott vizsgálat korlátai közül egyes alapvető jogok összefüggésében értelmezte az Alkotmányt, a „bármely kérdés” hatásköri korlátait azonban intézményi oldalról nem vizsgálta.

II.

1. Az Alkotmány jelen ügyben érintett rendelkezései:

„21. § (...)

(2) Az Országgyűlés állandó bizottságokat alakít tagjaiból, és bármely kérdés megvizsgálására bizottságot küldhet ki.

(3) Az országgyűlési bizottságok által kért adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előtük vallomást tenni.”

„42. § A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga. A helyi önkormányzás a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézése, a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlása.”

„43. § (...)

(2) A helyi önkormányzati jogokat és kötelezettségeket törvény határozza meg. Az önkormányzat hatáskörének jogszerű gyakorlása bírósági védelemben részesül, jogai védelmében az önkormányzat az Alkotmánybírósághoz fordulhat.”

2. A Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozatnak (a továbbiakban: Hárszabály) az Országgyűlés ideiglenes bizottságaira vonatkozó szabályai:

„Az ideiglenes bizottságok

34. § (1) Az Országgyűlés bármely kérdés megvizsgálására vizsgálóbizottságot küldhet ki, továbbá a bizottságot létrehozó határozatban megjelölt ügyeknek a határozatban megállapított ideig történő intézésére eseti bizottságot alakíthat (a vizsgáló- és az eseti bizottság a továbbiakban együtt: ideiglenes bizottság).

(2) Az ideiglenes bizottság létrehozatalára irányuló határozati javaslatához nem lehet olyan módosító javaslatot benyújtani, amely

a) a vizsgáló bizottság elnevezésére, a vizsgálat tárgyára,

b) az eseti bizottság elnevezésére, a feladatkörébe utalt ügyre vonatkozik.

Az eseti bizottságokra vonatkozó külön szabályok

35. § (1) Az eseti bizottság feladatát, elnevezését, tagjainak számát és megbízásának terjedelmét az Országgyűlés az eseti bizottság felállításakor határozza meg.

(2) Az eseti bizottság elnökének, alelnökének és tagjainak jelölésére, illetve megválasztására a 31. §-t, megbízásuk megszűnésére a 32. §-t kell alkalmazni azzal, hogy az eseti bizottság tagjainak legfeljebb fele nem országgyűlési képviselő is lehet.

(3) Az eseti bizottság működésének szabályaira – az Országgyűlés vagy az eseti bizottság eltérő rendelkezése hiányában – az állandó bizottság működésére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell. A bizottság elnöke és alelnöke csak képviselő lehet, a bizottság nem képviselő tagjait szavazati jog nem illeti meg.

A vizsgálóbizottságra vonatkozó külön szabályok

36. § (1) A vizsgálóbizottság létrehozatalára, működésére, elnevezésére, a vizsgálat tárgyának meghatározására és a vizsgálóbizottság megszűnésére az eseti bizottságra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni az e §-ban foglalt eltérésekkel.

(2) A vizsgálóbizottságot létre kell hozni, ha azt a képviselők legalább egyötöde indítványozza.

(3) A vizsgálóbizottság tagja csak országgyűlési képviselő lehet.

(4) A vizsgálóbizottságot a 33. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kell megalakítani. A Kormány vagy bármely kormányzati szerv, továbbá valamely miniszté-

rium tevékenységét vizsgáló bizottság elnöke az érintett Kormány ellenzékéhez tartozó képviselő. Ha a vizsgálat több Kormányt is érint, és az érintett Kormányok ellenzéke nem azonos, az elnöki teendőket az érintett Kormányok ellenzékéhez tartozó egy-egy képviselő, mint társelnökök látják el. A társelnökök a vizsgálóbizottság üléseit együttesen készítik elő és váltakozó sorrendben vezetik. Egyéb elnöki teendőiket azonos jogkörrel – a társelnök tevékenységére is figyelemmel – egymással együttműködve látják el.

(5) A vizsgálóbizottság tevékenységéről jelentést készít, amelynek tartalmaznia kell

a) a bizottság feladatát;

b) a bizottság által meghatározott eljárási rendet és vizsgálati módszereket;

c) a bizottság ténybeli és jogi megállapításait;

d) annak bemutatását, hogy megállapításait milyen bizonyítékokra alapította;

e) a vizsgálat által érintett szerv vagy személy észrevételeit a lefolytatott vizsgálat módszereire és megállapításaira vonatkozóan;

f) – amennyiben ez a bizottság feladatához tartozott – javaslatot a szükséges intézkedésekre.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány értelmezése tárgyában hozott 31/1990. (XII. 18.) AB határozatában meghatározta azokat a feltételeket, amelyeknek az Abtv. 1. § g) pontjában, valamint 51. §-ában szabályozott alkotmányértelmezésre vonatkozó indítványnak meg kell felelnie. Eszerint az indítványnak az Abtv. 21. § (6) bekezdésében meghatározott szervtől vagy személytől kell származnia; nem általánosságban, hanem valamely konkrét alkotmányjogi probléma aspektusából kell, hogy kezdeményezze az Alkotmány ugyancsak konkrétan megjelölt rendelkezésének értelmezését; és az adott alkotmányjogi probléma közvetlenül – más jogszabály közbejötté nélkül – levezethető kell, hogy legyen az Alkotmányból. (ABH 1990, 136, 137. és köv.)

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ezeknek a feltételeknek megfelel. Az absztrakt alkotmányértelmezést az Abtv. 21. § (6) bekezdés a) pontjában meghatározott szerv, az Országgyűlés állandó bizottsága kezdeményezte. Az indítvány konkrét alkotmányossági problémát vet fel az Alkotmány 21. § (2) bekezdés második fordulata kapcsán, nevezetesen azt, hogy a helyi önkormányzatok Alkotmányban biztosított autonómiája kizárja-e, hogy az Országgyűlés helyi önkormányzat feladatkörébe tartozó, helyi közügy vizsgálatára vizsgálóbizottságot küldjön ki. Az indítványban feltett alkotmányossági kérdés az Alkotmány rendelkezései [2. § (1) bekezdés, 61. § (1) bekezdés, 42–44/C. §] alapján – más jogszabály közbejötté nélkül – megválaszolható.

2. Az Alkotmánybíróságnak az indítványban felvetett konkrét alkotmányossági probléma kapcsán abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Országgyűlésnek az Alkotmány 21. § (2) bekezdésében szabályozott hatásköre kiterjed-e arra, hogy önkormányzati feladatkörbe tartozó kérdés vizsgálatára vizsgálóbizottságot küldjön ki. Korlátozzák-e a helyi önkormányzatok jogállását szabályozó alkotmányi rendelkezések a helyi közügyek körébe tartozó kérdések parlamenti vizsgálóbizottság által történő vizsgálatát?

Az indítványban foglalt alkotmányossági probléma elbírálása során az Alkotmánybíróság az Alkotmány 21. § (2) bekezdés második fordulata alapján létrehozott országgyűlési bizottságok vizsgálati funkciójának alkotmányos rendeltetéséből indult ki.

Az Alkotmány nem tartalmaz rendelkezéseket a parlamenti vizsgálóbizottságok sajátos jogállására nézve. Az Országgyűlés állandó és ideiglenes bizottságok létrehozására irányuló hatásköre az Alkotmány 21. § (2) bekezdésén alapul. A 21. § (2) bekezdésének második fordulata alapján a Házsabály 34–36. §-ai állapítják meg az ideiglenes bizottságok, az eseti bizottságok és a vizsgálóbizottságok alakításának szabályait. A vizsgálóbizottságok feladatkörének jellegére, terjedelmére nézve az Alkotmányban foglaltakon túli szabályozást a Házsabály sem tartalmaz.

Az Alkotmánybíróság 50/2003. (XI. 5.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) már elemezte a parlamenti bizottságok vizsgálati funkcióját. E határozatában rámutatott arra, hogy az országgyűlési bizottságok vizsgálati tevékenysége sem az Alkotmány, sem a Házsabály alapján nem kötődik egy meghatározott bizottsági típushoz. Az állandó bizottságok, az ideiglenes eseti bizottságok és a vizsgálóbizottságok egyaránt folytathatnak vizsgálatokat, és elláthatnak ellenőrző funkciót. Az egyes bizottsági formák annyiban jelentenek különbséget, hogy míg az állandó és az eseti bizottságoknak nem elsődleges feladata vizsgálatok lefolytatása, addig a vizsgálóbizottságok kifejezetten azzal a céllal jönnek létre, hogy konkrét ügyekben vizsgálatot folytassanak, és arról az Országgyűlés számára jelentést készítsenek. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a bizottságoknak az Alkotmány 21. § (2)–(3) bekezdésében szabályozott vizsgálati, ellenőrző szerepe az Alkotmány két rendelkezésére vezethető vissza. Az egyik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság követelménye, amely az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint magában foglalja a tartalmi értelemben vett alkotmányosság egyik legfőbb kritériumát, a hatalommegosztás elvét. Ebből az elvből következik, hogy nincsen az Országgyűlésnek alárendelt hatalmi ág, s egyik hatalmi ág sem vonhatja el a másik jogosítványait. A hatalommegosztás elvéből ugyanakkor az is következik, hogy alkotmányos demokráciában nincs korlátlan és korlátozhatatlan hatalom, s az egyes hatalmi ágak ellensúlyt képeznek a többi hatalmi ággal szemben. [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 261.;

41/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 292, 294.; 55/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 296, 300.; 28/1995. (V. 19.) AB határozat, ABH 1995, 138, 142.; 66/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 397, 403.]

A parlamenti bizottságok vizsgálati, ellenőrző funkciójának alkotmányi elismerése a hatalommegosztás garanciarendszerének egyik fontos eleme, amely jelentős részben a végrehajtó hatalom ellenőrzését szolgálja.

Az Alkotmánybíróság Abh.-ban kifejtett álláspontja szerint a hatalommegosztás elve mellett a bizottságok vizsgálati szerepköre következik az Alkotmány 61. § (1) bekezdéséből is, amely alapvető jogként szabályozza a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot és a vélemény-nyilvánítás szabadságát. Ez a két jog az egyéni önkifejezés szabadságának előmozdítása mellett a közügyek megvitatásának szabadságát is biztosítja. Az Országgyűlés a közügyek megvitatásában kiemelkedő és mással nem helyettesíthető szerepet tölt be. A közügyek megvitatásának egyik lényeges parlamenti fórumát jelentik a közügyekben vizsgálatot folytató országgyűlési bizottságok. „A közügyek szabad parlamenti megvitatása egyfelől a megfelelő törvényalkotás egyik nélkülözhetetlen előfeltétele. Másfelől a szabad parlamenti vita hozzájárul ahhoz, hogy a választópolgárok megfelelő képet alkossanak az országgyűlési képviselők és más fontos közjogi tisztviselők tevékenységéről, és kellő információk birtokában vegyenek részt a politikai diskurzusban és döntéshozatalban.” (ABH 2003, 566, 575–576.)

A vizsgálóbizottságok tevékenysége tehát a parlamenti ellenőrzés eszköze, a hatalommegosztás rendszerében az Országgyűlést a végrehajtó hatalom, alapvetően a Kormány és a közigazgatás felett megillető ellenőrzés egyik módja.

Amint arra az Abh. indokolásának idézett szövege is utal, a bizottságok vizsgálati szerepköre összefüggésben áll az Országgyűlés törvényhozó funkciójával. A parlamenti bizottságok által folytatott vizsgálatok információkat nyújtanak a törvények érvényesüléséről, a vizsgálatok során feltárt hiányosságok, a törvények diszfunkcionális működésére utaló jelenségek alapul szolgálhatnak a törvények módosítására, új törvények megalkotására.

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban rámutatott arra is, hogy az országgyűlési bizottságok vizsgálati jogköre nem korlátlan, e tevékenységet korlátozzák az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok. Az alapvető alkotmányos alapjogok mellett a bizottságok vizsgálati hatáskörének határt szabhat a hatalommegosztás Alkotmányban szabályozott rendje, az állami szervek Alkotmány által védett önállósága. Az Alkotmánybíróságnak eljárása során azt kellett vizsgálnia, hogy az Alkotmány rendelkezései biztosítanak-e olyan mértékű autonómiát a helyi önkormányzatok számára, amely kizárja az önkormányzati feladat- és hatáskörbe tartozó helyi közügyek parlamenti ellenőrzését.

3. A helyi önkormányzatokról szóló IX. fejezetet 1990 nyarán az 1990. évi LXIII. törvény iktatta az Alkotmányba, a fejezet anyagi jogi szabályai – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvénnyel (a továbbiakban: Ötv.) egyidejűleg – az önkormányzati képviselő-testületek 1990. évi választásának napján léptek hatályba. Az Alkotmány úgy vezette be a tanácsrendszer helyett az önkormányzati rendszert, hogy a helyi önkormányzatoknak nemzetközi összehasonlításban is széles autonómiát biztosított.

Az Alkotmány 42. §-a a község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak kollektív alapjogaként szabályozza a helyi önkormányzathoz való jogot, amelyet a választópolgárok – a 44. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – az általuk választott képviselő-testület, illetőleg helyi népszavazás útján gyakorolnak. Az Alkotmány egyúttal meghatározza a helyi önkormányzás tartalmát, ami a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek intézését és a helyi közhatalomnak a lakosság érdekében való gyakorlását foglalja magában. A helyi önkormányzatok nagyfokú önállósággal bírnak az önkormányzati feladatkörbe tartozó helyi közfeladatok ellátásban. Önállóságuk az Alkotmány IX. fejezetébe foglalt szabályozás alapján alkotmányos védelemben részesül.

Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott arra, hogy az Alkotmány elsősorban a Kormánnyal és a Kormány alá rendelt államigazgatási rendszerrel szemben részesíti védelemben az önkormányzatok autonómiáját.

Azzal, hogy az Alkotmány IX. fejezetében szabályozza a helyi önkormányzatok jogállását, az önkormányzati autonómiát alkotmányos védelemben részesíti, kiemelte a helyi önkormányzatokat az államigazgatás hierarchikus szervezetrendszeréből, elválasztotta azokat az államigazgatás szervezetétől, kizárja, hogy a Kormány az államigazgatási rendszer irányításában megillető hatásköreit az önkormányzatok irányába gyakorolja. [55/1994. (XI. 10.) AB határozat, ABH 1994, 296, 302.]

Az Alkotmány rendelkezései alapján nincs arra mód, hogy a Kormány vagy a központi közigazgatás szervei a helyi közügyek körében jogokat, kötelezettségeket állapítsanak meg a helyi önkormányzatok számára, beavatkozzanak az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében szabályozott önkormányzati alapjogok, az önkormányzatot az önkormányzati ügyekben megillető igazgatási és szabályozási autonómia gyakorlásába. [77/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 390, 396.]

E rendelkezéseivel az Alkotmány az állami feladatok egy részét, a helyi közügyek intézését a helyi önkormányzatok hatáskörébe utalta, a végrehajtó hatalom gyakorlásának egy szeletét decentralizálta a választópolgárok helyi közösségére, a helyi önkormányzatokra. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a helyi közügyek körébe tartozó állami feladatok ellátását kivonta az Országgyűlés ellenőrzése alól.

Az Alkotmány 43. § (2) bekezdése alapján a helyi önkormányzatok jogait és kötelezettségeit törvény határozza meg. E felhatalmazás alapján az Országgyűlés széles szabályozási jogkörrel rendelkezik a helyi önkormányzatokat a helyi közügyek körében megillető jogok és kötelezettségek meghatározásában. A törvényhozó számára csak az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésében szabályozott önkormányzati alapjogok jelentenek korlátot. Az Alkotmánybíróság számos határozatában vizsgálta az önkormányzati alapjogok jogi természetét. E határozataiban rámutatott arra, hogy ezek az alapjogok nem feltétlenek és nem korlátozhatatlanok. A törvényhozót az Alkotmányban szabályozott alapjogok annyiban kötik, hogy azokat nem vonhatja el, nem állapíthat meg olyan korlátozásokat, amelyek valamely alapjog tartalmának kiüresítéséhez vezetnek, kizárják azt, hogy az önkormányzat önálló felelősséggel döntsön az alapjog gyakorlása körében. [Pl. 1/1993. (I. 13.) AB határozat, ABH 1993, 27, 29.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 68–73.; 57/1994. (IX. 17.) AB határozat, ABH 1994, 316, 331.; 77/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 390, 396.; 56/1996. (XII. 12.) AB határozat, ABH 1996, 204, 207.; 47/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 308, 317.; 48/2001. (XI. 22.) AB határozat, ABH 2001, 330, 333.]

Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *l)* pontja alapján az Országgyűlés hatáskörébe tartozik az alkotmányellenesen működő helyi képviselő-testületek feloszlatása, a képviselő-testületek alkotmányjogi felelősségének érvényesítése.

Kiterjed a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyek intézésének ellenőrzésére a parlament ellenőrző szerveként, az Alkotmány által létrehozott Állami Számvevőszék [az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 2. § (3) bekezdés] és az állampolgári jogok országgyűlési biztosának [az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 29. § (1) bekezdés *g)* pont] hatásköre is.

1990-ben a tanácsrendszert felváltó helyi önkormányzati rendszert, a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyek körét a jogalkotás alakította ki. A törvényhozás döntött arról, hogy a megszűnt tanácsok feladat- és hatáskörébe tartozó, – egységesen államigazgatásnak minősülő – feladat- és hatáskörök közül melyek lesznek azok, amelyek továbbra is államigazgatási feladat- és hatáskörök maradnak, és melyek lesznek azok, amelyek helyi közügyekként a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörébe kerülnek. Így a mai napig alapvetően törvények határozzák meg az önkormányzati feladatellátás körét. Az önkormányzatok feladatkörébe tartozó helyi közügyek jelentőségüket, az érintett választópolgárok körét, illetőleg törvényi szabályozottságuk mélységét tekintve rendkívül különbözőek. A helyi közügyeknek egy része olyan, amelyek kizárólag a település, a megye lakosságát érintik, és amelyekben az önkormányzat majdnem teljes döntési szabadsággal rendelkezik, szabadon dönt arról is, hogy vállalja-e a feladat ellátását, s ha igen, milyen módon oldja azt meg.

De a helyi közügyeknek egy meglehetősen széles köre olyan, amelyek esetében valamely állami feladat ellátásáért való felelősséget, a hatásköröket a törvény megosztja a helyi önkormányzatok és a kormány között. Ebbe a körbe részben olyan állami feladatok tartoznak, amelyek ellátása, valamely alkotmányos alapjog érvényesítését szolgálja. A lehető legmagasabb szintű egészséghez való jog, a szociális biztonsághoz való jog, az oktatáshoz való jog érvényesülését biztosító alapvető intézményrendszer fenntartása, működtetése, a lakosság ellátásának szervezése az önkormányzatok kötelezően ellátandó feladatai közé tartozik, helyi közügynek minősül, ugyanakkor az ellátásért való felelősség megjelenik a szakminiszterek, a kormány felelősségi körében is. Más módon, de az állami feladatok ellátásáért a kormány és az önkormányzatok közötti felelősség-megosztás jellemző a közigazgatás más területein is, így pl. a környezetvédelem, a kulturális örökség védelme, a terület- és településrendezés, a közúthálózat fejlesztése és fenntartása stb. területén.

Az önkormányzatok a helyi közügyek intézése körében a lakosság széles körét érintő, alapvető szükségleteket kielégítő gazdasági jellegű közszolgáltatásokért felelősek (pl. ivóvíz ellátás, távhőszolgáltatás, települési hulladék elszállítása, ártalmatlanítása).

Vannak olyan helyi közügyek, amelyek intézése, a helyi önkormányzat működési területén élők körét meghaladó lakossági kört érint (ilyenek lehetnek pl. a főváros országos funkcióit figyelembe véve a fővárosi önkormányzat feladatai).

Mindezeket figyelembe véve megállapítható, hogy az alkotmányos alapjogok, a törvények érvényesülése, az állami feladatok ellátása körében több területen a kormány tevékenysége csak a helyi közfeladatok ellátásával együtt vizsgálható (lásd: Az óvoda- és iskolabezárások okait vizsgáló bizottság 2004), illetőleg a polgárok széles körét érintő helyi közügyek intézése során jelentkező diszfunkcionális jelenségek parlamenti vizsgálatot igénylő országos figyelemre számot tartó kérdéssé válhatnak.

A parlamenti vizsgálóbizottságok tevékenysége az önkormányzatok Alkotmányban biztosított feladatellátási autonómiáját nem korlátozza. A bizottság tényfeltáró tevékenységet végez, amelynek alapján jelentést készít az Országgyűlés számára. A bizottság jelentése a vizsgált helyi közügy nyilvános megvitatását eredményezi, annak alapján – a törvényalkotáson kívül – az Országgyűlés sem hozhat az önkormányzatokra kötelező, azok döntési szabadságát korlátozó döntéseket.

Tekintettel arra, hogy a helyi önkormányzatok a végrehajtó hatalom gyakorlása körébe tartozó, a választópolgárokat közvetlenül érintő feladatokat oldanak meg a helyi közügyek intézése során, a helyi önkormányzatok feladatait, működését érintő törvények megalapozása, érvényesülésének ellenőrzése, a képviselő-testületek alkotmányjogi felelősségének érvényesítése, a széles társadalmi érdeklődésre számot tartó közügyek nyilvános megvitatása

indokolhatja, hogy az Országgyűlés helyi közügy vizsgálatára bizottságot állítson fel.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Alkotmány IX. fejezetének a helyi önkormányzatok jogállását szabályozó rendelkezései nem korlátozzák az Országgyűlésnek az Alkotmány 21. § (2) bekezdése második fordulatában szabályozott hatáskörét. Nincs az Alkotmányból folyó akadálya annak, hogy az Országgyűlés, ha úgy ítéli meg, hogy valamely helyi közfeladat ellátásának ellenőrzése, megvitatása parlamenti nyilvánosságot igényel, annak vizsgálatára bizottságot küldjön ki.

4. A vizsgálóbizottságok az Országgyűlés szervei. Az Alkotmány 21. § (2)–(3) bekezdése felhatalmazást ad arra, hogy az Országgyűlés vizsgálati tevékenységet végző ideiglenes bizottságot hozzon létre. Annak eldöntése, hogy az Országgyűlés milyen körben él ezzel a felhatalmazással, és annak szabályozása, hogy a parlamenti ellenőrzés rendszerében milyen szerepet szán a vizsgálóbizottságoknak, a széles társadalmi rétegeket érintő közügyek mely körének feltárására tartja szükségesnek vizsgálóbizottság létrehozását, az Országgyűlés jogalkotó hatáskörébe tartozik.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az Abh.-ban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg amiatt, hogy az Országgyűlés nem szabályozta törvényben az Alkotmány 21. § (2)–(3) bekezdésének megfelelően az Országgyűlés állandó és ideiglenes bizottságai vizsgálati tevékenységének rendjét. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2004. május 31-ig tegyen eleget. (ABH 2003, 566.) Az Országgyűlés az alkotmányellenes helyzet megszüntetése érdekében fennálló kötelezettségének a mai napig nem tett eleget. E törvény szabályozásának tárgya lehet a vizsgálóbizottságok helyének, funkcióinak meghatározása a parlamenti ellenőrzés rendszerében.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 51. § (2) bekezdésén alapul.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Trócsányi László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 711/G/2007.

IX. Határozatok Tára

A Kormány határozatai

A Kormány

1064/2009. (V. 6.) Korm. határozata

a keleti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolásáért felelős kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól

1. A Kormány a Magyar Köztársaság és a Kazah Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, az Oroszországi Föderáció, illetve Ukrajna közötti kapcsolatokkal összefüggő kormányzati tevékenység összehangolására – arra az időtartamra, amíg a hivatalban levő miniszterelnök a hatásköreit gyakorolja – *Veres Jánost* kormánybiztossá nevezi ki.

2. A kormánybiztos feladatkörében

a) összehangolja a központi államigazgatási szervek tevékenységét,

b) előterjesztéseket készít a Kormány, illetve a kormányzati döntés-előkészítő testületek részére,

c) szükség esetén a feladatkörrel rendelkező miniszter, illetve a Kormány intézkedését kezdeményezheti,

d) a központi államigazgatási szervektől adatokat, információkat, elemzéseket kérhet.

3. A kormánybiztos részt vesz a feladatkörével érintett államokkal létrehozott azon gazdasági-kereskedelmi kormányközi bizottságok munkájában is, amelyeket külön miniszterelnöki határozat alapján nem ő vezet.

4. A kormánybiztos segíti a Magyar Export-Import Bank Zrt.-nek, a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt.-nek, valamint a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Zrt.-nek a Kazah Köztársasággal, a Kínai Népköztársasággal, az Oroszországi Föderációval, továbbá az Ukrajjával összefüggő tevékenységét.

5. A kormánybiztos e tevékenységét díjazás nélkül látja el.

6. A kormánybiztos munkáját a Miniszterelnöki Hivatalban működő titkárság segíti.

7. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Bajnai Gordon s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak határozatai

A külügyminiszter

19/2009. (V. 6.) KÜM

határozata

a Magyar Köztársaság Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya között az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2003. február 18-i 343/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtása egyszerűsítésének gyakorlati részleteiről szóló, 2008. november 27-én, Brüsszelben aláírt Közigazgatási Megállapodás kihirdetéséről szóló 291/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet 2–3. §-ainak hatálybalépéséről

A 291/2008. (XII. 10.) Korm. rendelettel a Magyar Közlöny 2008. december 10-i, 175. számában kihirdetett, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya között az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2003. február 18-i 343/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtása egyszerűsítésének gyakorlati részleteiről szóló, 2008. november 27-én, Brüsszelben aláírt Közigazgatási Megállapodás 13. cikk (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik a hatálybalépésről:

„Jelen Megállapodás az azt követő 10. (tizedik) napon lép hatályba, amikor a Szerződő Felek kölcsönösen értesítették egymást arról, hogy eleget tettek a jelen Megállapodás hatálybalépéséhez szükséges belső jogi előírásainak.”

Az első értesítés időpontja: 2009. február 9.

A későbbi értesítés időpontja: 2009. március 16.

A szerződés hatálybalépésének időpontja: 2009. március 26.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 291/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Bolgár Köztársaság Kormánya között az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2003. február 18-i 343/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtása egyszerűsítésének gyakorlati részleteiről szóló, 2008. november 27-én, Brüsszelben aláírt Közigazgatási Megállapodás 2–3. §-ai

2009. március 26-án, azaz kétezer-kilenc március huszonhatodikán hatályba léptek.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külgügyminiszter

**A külgügyminiszter
20/2009. (V. 6.) KÜM
határozata**

**a Magyar Köztársaság Kormánya
és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között
a diplomata útlevelel rendelkező állampolgáraik
kölcsönös vízummentességéről szóló megállapodás
kihirdetéséről szóló 2009. évi XI. törvény
2. és 3. §-ának hatálybalépéséről**

A 2009. évi XI. törvénnyel a Magyar Közlöny 2009. évi 38. számában kihirdetett, a Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között

a diplomata útlevelel rendelkező állampolgáraik kölcsönös vízummentességéről szóló megállapodás 9. cikk (1) bekezdése a hatálybalépésről az alábbiak szerint rendelkezik:

„A Szerződő Felek a jelen Megállapodást határozatlan időre kötik. Jelen Megállapodás attól a naptól kezdődő 60. napon lép hatályba, amikor a Szerződő Felek jegyzékváltás útján tájékoztatják egymást a hatálybalépéshez szükséges belső jogi követelmények teljesítéséről.”

Az első értesítés időpontja: 2008. július 6.

A későbbi értesítés időpontja: 2009. április 1.

A szerződés hatálybalépésének időpontja: 2009. május 31.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 2009. évi XI. törvény 4. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyiptomi Arab Köztársaság Kormánya között a diplomata útlevelel rendelkező állampolgáraik kölcsönös vízummentességéről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2009. évi XI. törvény 2. és 3. §-ai 2009. május 31-én, azaz kétezer-kilenc május harmincegyedikén lépnek hatályba.

Dr. Balázs Péter s. k.,
külgügyminiszter

A Magyar Közlönyt szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével. A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Petrétei József. A szerkesztésért felelős: dr. Tordai Csaba. Budapest V., Kossuth tér 1–3.

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu. Telefon: 266-9290.

A papír alapon terjesztett Magyar Közlöny a kormányzati portálon közzétett hiteles elektronikus dokumentum oldalhú másolata. A Határozatok Tára hivatalos lap tartalma a Magyar Közlöny IX. részében jelenik meg.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a Magyar Posta Zrt. közreműködésével.

Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék. Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. szám alatti Közlönyboltban (tel.: 318-8411), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2009. évi éves előfizetési díj: 151 452 Ft. Egy példány ára: 315 Ft 16 oldal terjedelemig, utána +8 oldalanként +270 Ft.

HU ISSN 0076—2407

09.1134 – Nyomja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

Előfizetési bankszámlaszám: MKB Bank 10300002–20377199–70213285